

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱԼԱՅՑ ԳՐԱՏԱՆ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆ

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԸՆԹԱՑՔ
ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ա. Գ. Ի. Բ. Գ.

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Յեկոթղական վարժարաններու աշակերտաց,

Առեւտրականներու եւ

Ինքնաշխատ ստեղծներու համար

ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՈՒ ԳԵՐՄ.—ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆՈՎ



Խորհրդակ
19871

1915

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԳՐԱՏՈՒՆ Պ. ՊԱԼԱՅՑ

ms

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏԱՆ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆ

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԸՆԹԱՑՔ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ա. Գ. Ի. Ք.

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Երկրորդական վարժարաններու աշակերաց,
Առեւտրականներու եւ

Ինքնաշխատ սովորողներու համար

ՎԵՐՋԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ՝ ԳԵՐՄ.—ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆՈՎ



1915

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԳՐԱՏԱՆ Գ. ՊԱԼԵՆՑ

17861

հոգա- իտալ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Գերմաներեն լեզուի ներկայ լիակատար ընթացքը պիտի բաղկանայ երեք գիրքի, որոնցմե առաջինը ահա՛ այսօր հրապարակ կ'ելի:

Հեղինակը՝ այս լիակատար ընթացքին պատասխանաբար, նպատակ ունի հայ երկրորդական վարժարաններու աշակերտութեան, հայ առեւտրականներուն եւ ինքնաշխատ փողներուն, ամենեւնի նպատակաւարմար մեթոսը, ուսնելու համար Գերմաներենը:

Ներկայ առաջին գիրքը կը բաղկանայ երեսուն երկու դասէ. իւրաքանչիւր դաս սակայն սահմանուած է մէկէ աւելի դասաժամերու նիւթ ըլլալ:

Յանձնարարելի է իւրաքանչիւր դաս երկու օրերէ մասերու անջատել. 1. Քերականական կանոններ, բառամբեր եւ փոխադարձ քարգմանութեան վարժութիւններ: Ասոնք նպատակ ունին ծառայելու, որ ուսանողը գաղափար մը կազմէ Գերմաներենի քերականական կառուցուածքի մասին, եւ ըստ այնմ մարզուի նախադասութիւններ կազմելու: 2. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ եւ ընթերցումներ. ասոնք նպատակ ունենալով ուսանողը հետզհետէ ընտելացնելու զուտ գերմանական դարձուածներու, պէտք է ծառայեն միեւնոյն ասեւ իբր միջոց մը՝ զինքը խօսելու վարժութեան մէջ մարզելու: Առաջին դասերուն մէջ խօսելավարժութեան առանցքը պէտք է կազմեն միտք պահուելիք նախադասութիւնները, իսկ աւելի վերջերը ասոնց վրայ պէտք է աւելնան նաեւ ընթերցուածները, առարկայ դառնալով գերմաներենով բացատրեալ ընթերցանութեան: Մասնաւորապէս կը յանձնարարուի յարգոյ ուսուցիչներուն, չանցնիլ երբեք ընթերցանութեան հասուած մը, մինչեւ որ աշակերտը չի կարենայ զայն լաւագոյն առողանութեամբ եւ սահուն կերպով կարդալ:

ՏՊԱՐԱՆ Յ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Կ. ՊՕԼԻՍ



Շատ օգտակար է նոյնպէս՝ առակներին մասնաւոր ուշադրութեան յանձնել ընթերցուածներու մէջ գտնուած զուտ գերմանական դարձուածները. ասիկա պիտի ըլլայ առաջին քայլը ընտելացնելու համար առակները գերմաներէն լեզուի ոնին:

Այս առաջին գիրքը, որ նախաքայլն է միայն լեզուին, չի խնդրելու համար քերականական կանոններէն, յաճախ զանց առնուած են կանոններու նրբութիւններն ու բացառութիւնները: Այս դիտումով է որ այս առաջին գրքին մէջ չէ խօսուած նոյնպէս բայերու ստորագրական ժամանակներուն, անկանոն բայերու, եւլն.ի վրայ:

Ուսանելի քառերու ցանկին մէջ չի կան ընթերցուածներու մէջ գտնուած կարգ մը բառեր, որոնց՝ առակները առաջին անգամ է որ կը հանդիպին: Ասիկա այն նպատակով եղած է, որպէս զի ուսանողը այդ բառերը գրքին վերջաւորութեան գտնուած բառարանին մէջ փնտռէ. որովհետեւ քէ բառարանն նայելու կը վարժուի եւ քէ այդ կերպով սորվուած բան մը աւելի դիւրաւ միտք կը մնայ: Վերջաւորութեան գտնուած սոյն գերմանահայ բառացանկին մէջ, կէտերով բաժնուած հայերէն բառեր ցոյց կուտան գերմաներէն բառին տարբեր առումները: Խառնաձիւր գոյականի առջեւ, փակագծի մէջ նշանակուած է յոգնակին: Զի նշանակուած յոգնակները անգործածական են լեզուին մէջ: Անկանոն բայերու առջեւ նշանակուած է անկասար եւ անց. ընդունելութիւն ձեւերը: Բառերու շարքին կը գտնուին նաեւ անկանոն բայերու անկասարները: Առջեւը բան մը չի նշանակուած բայերը կանոնաւոր խոնարհում ունին:

Հեղինակը կը խնդրէ իր բոլոր յարգող պաշտօնակիցներէն, չի զլանալ իրմէ, իրենց դիտողութիւնները եւ քննադրութիւնները այս առաջին գիրքին նկատմամբ: Բանաւոր ամէն դիտողութիւն կամ քննադրութիւն, հեղինակին կողմէ ամենալուրջ ուշադրութեան առարկայ պիտի դառնայ, նոր տպագրութեան առթիւ:

Սկիւսար 20 մարտ 1915

ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. Մ Ա Ս

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԻՒՆ

I. Տառերը	52
II. Զայները	1
III. Վանկերը	4
	13

Բ. Մ Ա Ս

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. Դաս. Գոյականներու սեռը	20
Բ. » թէ, haben եւ werden օժանդակ բայեր	23
Գ. » Ուղղական եւ հայցական հոլով	27
Դ. » Կանոնաւոր բայերու սահմանական ներկայ ժամանակը	31
Ե. » Կանոնաւոր բայերու սահմանական անկասար ժամանակը	35
Զ. » Յօդերու եւ գոյականներու եզակի սեռականը եւ տրականը	39
Է. » Քաղաքաբնակչական ձեւ, օժանդակ բայերու սահմ. անկասար, ստացական ածականներ	44
Ը. » Ապառնի ժամանակ, ցուցական եւ հարցական ածականներ	49
Թ. » ԴՈՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅՈԳՆԱԿԻՆ	
Ա. Արական միական գոյականներ	54
Ժ. » Բ. Արական բազմական գոյականներ	59
ԺԱ. » Գ. Արական բազմական գոյականներ (շարունակութիւն)	64
ԺԲ. » Դ. Իգական գոյականներ	69
ԺԳ. » Ե. Զեզոյ գոյականներ	75

ԺԴ. Դաս. Որոշիչ յօդերու, ցուցական եւ ստացական ածականներու յոգնակին, կանոնաւոր բայերու անցեալ ընդունեցութիւնը	Էջ 83
ԺԵ. » ՆԱԽԴԻՐՆԵՐ Ա. Սեռական հոլովով գործածուող նախդիրներ	90
ԺԶ. » Բ. Տրականով գործածուող նախդիրներ	96
ԺԷ. » Դ. Հայցականով գործածուող նախդիրներ	104
ԺԸ. » Դ. Տրականով եւ հայցականով գործածուող նախդիրներ	110
ԺԹ. » ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ Ա. Հախճայնութիւն ածական գոյականի	117
Ի. » Բ. Բաղդասական ածական	125
ԻԱ. » Դ. Գերադրական ածական	132
ԻԲ. » Դ. Բացարձակ բռնական ածական	138
ԻԳ. » Ե. Դասական բռնական ածական	143
ԻԴ. » ԴԵՐԱՆՈՒՆ Ա. Անձնական դերանուններ	149
ԻԵ. » Բ. Յարաբերական դերանուն	154
ԻԶ. » ԲԱՅ Ա. Բայի գործածութեան ընդհանրականներ	160
ԻԷ. » Բ. Կրաւորական բայ	169
ԻԸ. » Դ. Դերանունական բայ	175
ԻԹ. » Դ. Օժանդակական բայեր	180
Լ. » Ե. Դիմագոյրկ բայեր	191
ԼԱ. » Մակբայ	196
ԼԲ. » Շաղկապ	203
Դերմաներեւեկ Հայերեւ Բառարան	209
Վերջակ	232

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԸՆԹԱՅԷ ԳԵՐՄԱՆԵՐԸՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ա. Գ Ի Ր Ք

Ը Ն Թ Ա Ց Ք

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ա. Մ Ա Ս

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԻՒՆ

I. — Տ Ա Ռ Ե Ր Ը

1. Գերմանացիները թէ՛ տպագիր և թէ՛ ձեռագիր, երբեմն կը գործածեն այն տառերը զորս ուրիշ եւրոպացի ազգեր ալ, օրինակի համար ֆրանսացիները, Անգլիացիները, Իտալացիները եւայլն կը գործածեն, և որոնք շատինական տառեր կը կոչուին : Բայց կան ուրիշ տառեր, գերմանական տառեր անունով ծանօթ, զորս Գերմանացիները ազգային տառեր կը նկատեն և իրենց կողմէ աւելի նախասիրաբար կը գործածուին, մանաւանդ զուտ գրական գործերու համար :

Առ այժմ, մեր դասերու ընթացքին, պիտի գործածենք գերմանական տառերը, թէ՛ տպագիր և թէ՛ ձեռագիր, վերապահելով լատինական տառերը յատուկիսյին :

Ընթացք Գերմ. լեզ.

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱՅԲՈՒԷՆԸ

Տպագիր Բոլորգիր	Տպագիր Գլխագիր	Չեռագիր Բոլորգիր	Չեռագիր Գլխագիր	Արժանանութիւն Հայերէնով
a	Ա	a	A	ա
b	В	b	B	պէ
c	С	c	C	ցէ
d	Д	d	D	սէ
e	Е	e	E	է
f	Ғ	f	F	էճ
g	Г	g	G	կէ
h	Һ	h	H	կա
i	И	i	I	ի
j	Ј	j	J	էօք
k	К	k	K	քա
l	Л	l	L	էլ
m	М	m	M	էմ
n	Н	n	N	էն

Տպագիր Բոլորգիր	Տպագիր Գլխագիր	Չեռագիր Բոլորգիր	Չեռագիր Գլխագիր	Արժանանութիւն Հայերէնով
o	О	o	O	օ
p	Р	p	P	թէ
q	Q	q	Q	քու
r	Р	r	R	էռ
ſ, s	С	ſ, s	S	էս
t	Т	t	T	դէ
u	U	u	U	ու
v	В	v	V	ճանու
w	W	w	W	վէ
x	Х	x	X	իքս
y	Y	y	Y	իւքսիլոն
z	З	z	Z	ցեղ

Դիսոդուքիւններ. — Յ, i, (ի) ինչպէս հայերէնի, նոյնպէս գերմաներէնի մէջ ծայնաւոր է, իսկ Յ, i, (եռի) բաղաձայն է:

«Երկար ի»ը կը գործածուի բառերու կամ վանկերու սկիզբը, իսկ «կիր Յ»ը բառերու կամ վանկերու վերջը:

Յ գիրը բառին կամ վանկին սկիզբը հայերէն գի ծայնը կը հանէ իսկ բառին կամ վանկին վերջը ա ի ծայն ունի:

Գերմաներէն լեզուի մէջ գործածուած օտար բառերու սկիզբի Յը եւս ա ի ծայն կը հանէ:

2. Գերմաներէնի մէջ ամէն գոյական գլխագրով կը գրուի:

Ածականներ և բայանուններ, երբ նախադասութեան մէջ իբր գոյական գործածուին, նոյնպէս գլխագիրով կը գրուին: Գոյականները գլխագիրով չի գրելը տառախալի հաւասար սխալ մըն է Գերմաներէնի մէջ:

Քաղաքաւարական ձեւ դերանունը Sie դուք, և անկից ածանցուած բոլոր ձեւերը, օրինակ՝ Threr, Thnen, Ihr, der Ihrige եւայլն, նոյնպէս կը գրուին գլխագիրով: Մնացած բոլոր բառերը կը գրուին բոլորգիրով:

II. — Չ Ա Յ Ն Ե Ր Ը

Չայները երկու տեսակ են. ձայնաւոր և բաղաձայն:

Ա. ձայնաւորներ

Չայնաւորներն ալ երկու տեսակ են. պարզ և բարդ:

3. Գերմաներէնի մէջ պարզ ձայնաւորները հետեւեալներն են.

A a, E e, I i, O o, U u.

Ասոնց վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ այն չրջաձայնները (Umlaut) որոնք a էն, o էն և u էն կը կազմուին, ասոնցմէ ամիշապէս վերջ e մը աւելցուելով, և որոնք են՝

ae որ կը գրուի ä և կ'արտասանուի է

oe որ կը գրուի ö և կ'արտասանուի էօ

ue որ կը գրուի ü և կ'արտասանուի իւ

Կայ նաեւ յունական ն (իւքսիլոն) տառը որ կը նկատուի ձայնաւոր:

Դիսոդուքիւն — Ä, Ö, Ü, գլխագիրները ժամանակով կը գրուին Ae, De, Ue.

Պարզ ձայնաւորները, չրջաձայններն ալ միասին առնելով, թէ՛ երկար և թէ՛ կարճ կ'արտասանուին: Շեշտ չառնող ձայնաւորները կարճ կ'արտասանուին: Գլխաւոր չեշտ առնող ձայնաւորները ընդհանրապէս երկար կ'արտասանուին, եթէ իրենցմէ ամիշապէս վերջ միայն մէկ բաղաձայն կայ կամ բնաւ բաղաձայն չիկայ. ընդհակառակը մեծ մասով կարճ կ'արտասանուին, եթէ իրենցմէ ամիշապէս վերջ մէկէ աւելի բաղաձայն ըլլայ:

Դիսոդուքիւն. — Քերականական երկու ձեւափոխութիւններ (հոլովում կամ խոնարհում) կամ բառի բարդութիւն մը, ընդհանրապէս չի կարծեցներ, պարզ վիճակի մէջ երկար արտասանող ձայնաւորը. օրինակ՝ das Gerät, des Geräts; ich rufe, er ruft; Mut, mutvoll.

a, e, և o, ձայնաւորները մէկ քանի բառերու մէջ երկու հատ կը գրուին, իրենց երկար արտասանուիլը ցոյց տալու համար. Օրինակի համար Aal, Haar, Saal,

Baar, Klee, leer, Seele, Meer, Boot. i և u ձայնա-
ւորները երբեք երկու հատ չեն գրուիր։ Ա, օ, ü չըն-
ձայններն ալ չեն կրնար երկու հատ գրուիլ։ Օրինակի
համար՝ Säle (Saalին յոդնակին), Särchen (Saarին
նուաղական ձեւը), Böte (Bootին յոդնակին)։

i ձայնաւորը երբ երկար է, զուտ գերմանական
բառերու մէջ ընդհանրապէս ie կը գրուի, որ միայն իբր
երկար i կ'արտասանուի։ Օրինակի համար Liebe, Dienst.

Նաեւ անձայն h գիրը կը գործածուի ձայնաւորի
մը երկար ըլլալը ցոյց տալու համար, մանաւանդ l, r,
m, և n գիրերէն առաջ։ Օրինակի համար՝ kahl, wählen,
Mehl, ihr, Dhr, Röhre, Ruhm, Sühne.

4. Գերմաներէն լեզուի մէջ բարդ ձայնաւորները
կամ երկբարբառները հետեւեալներն են.

ai ալ, au առ, ei ալ, eu օլ, äu օլ.

Բոլոր երկբարբառներուն շեշտը առաջին մասին վրայ
կ'ըլլայ և ամենքն ալ երկար կ'արտասանուին։ Ինչպէս
կը տեսնուի ai և ei, eu և äu նոյն ձայնը ունին։

Օրինակներ՝ Mai, Auge, laut, Eifer, Meile, heiter,
Eule, Freund, Auglein, läuten.

Դիտողութիւն. — Յատկ անուններու եւ ծայնարկութեանց մէջ կը
գործածուին նաեւ ay, ey, oi, ai եւ ei երկբարբառները։

Եթէ բառի մը մէջ, վերոնշանակեալ բոլոր երկբարբառներէն դուրս,
ուրիշ ձայնաւորներ իրարու քով գտն, երկբարբառ չեն կազմեր, այլ իւրա-
քանցիւրը կը վերաբերի Տարբեր վանկի մը. օրինակ՝ Theater, Feuer,
Boet.

Բ. բաղաձայններ

5. Բաղաձայնները եւս երկու տեսակ են՝ պարզ
և բարդ։ Սակայն երբ նկատի առնենք ձայն և տառ՝
այն ատեն կ'ունենանք բաղաձայններու շորս տեսակ.
երկու տեսակ պարզ բաղաձայններ և երկու տեսակ
բարդ բաղաձայններ։

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԻԿ. պարզ՝ ձայնով եւ պարզ՝ տառով.

b, (c), d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, (q), r, s, t, v, w,

Դիտողութիւններ. — Բառերու վերջ b, p, եւ d, t, կը կարգա-
ւորին։ g Գերմանիոյ կարգ մը մասերուն մէջ չի կ'արտասանուի (st' u 7.
դիտողութիւն 3.) Օրինակի համար, lieb, Grad, Sand, Weg, Berg,
König, eilig, vierzig.

2. h գիրը ձայնաւորներէ ամիջապէս յետոյ գալու պարագային հա-
մըր է, եւ որ իմէ առջի ձայնաւորին երկար արտասանուիլը ցոյց կ'ու-
սայ. իսկ բառերու կամ վանկերու սկիզբը զսնուած ասնն հայերէն h գի-
րին ձայնը ունի. օրինակի համար՝ roh, Huhn, Hüh.

3. Բուն գերմանական բառերու մէջ i եւ g բաղաձայնները ընա-
շաղղ (այսինքն հայերէն ժի) ձայն չունին, օրինակի համար՝ Jugend,
Siebel.

4. i եւ s բաղաձայնները արտասանութեան մէջ իրարմէ տարբերու-
թիւն ունին. Բառերու եւ վանկերու վերջ դրուած կտր s-ը սուր եւ շաղղ
ձայն մը ունի՝ նման հայերէն ս գիրին։ Օրինակի համար՝ Glas, Haus,
Stress, recht։ Մինչդեռ ընդհակառակը բառերու կամ վանկերու սկիզբը
դրուած երկար i-ը հայերէն q գիրին ձայնը ունի. Օրինակի համար՝ sagen,
Segel, saufen, leser, umhalsen, Gemse, Winse, Borse։ Եթէ երկար i ու
սկաղղ վանկին նախորդ վանկը փոխանակ l, m, n, բաղաձայններուն,
տարբեր բաղաձայնով վերջանայ, այն ատեն i-ը հայերէն n գիրին պէս
կ'արտասանուի։ Օրինակի համար Erbse, Lotse.

5. v տառը բուն գերմանական եւ իրենց գործածութեամբ այլեւս
գերմանացած բառերու մէջ i գիրին կամ հայերէն & ին պէս կ'արտա-
սանուի. Օրինակի համար՝ Vater, Volk, vier, Weichen, Vers, Nerv. իսկ

osar բառերու մէջ ա ի կամ հայերէն վ ի պէս կ'արտասանուի. օրինակի համար՝ Biola, Rebober.

6. գ տառը թէեւ էին ծայնը ունի, սակայն զս ձեւով միայն կայ լեզուին մէջ (տե՛ս 9.) :

7. Օսար բառերու մէջ միայն զործածուող շ տառը բաղաձայններէ եւ ա, օ, ո ծայնաւորներէ առաջ գտնուելուն է ի (հայերէն ք) ծայն ունի. օրինակի համար՝ Clemens, Credit, Cardinal, Conturs: e, i, y, ä, ö ծայնաւորներէն առաջ գտնուելուն տք ի պէս (հայերէն ց) կ'արտասանուի (տե՛ս 9.). օրինակի համար՝ Centrum, Cigarette.

6. Առաջին տեսակին պատկանող բաղաձայններուն մեծ մասը, բառերուն մէջտեղը կամ վերջը, պարզ ձայնաւորներէ յետոյ կը կրկնուի: Բաղաձայնի այս կրկնումին պատճառն է իրմէ առաջ եղած ձայնաւորին կարծ արտասանուիլը: Այս կրկնուած բաղաձայնները մէկի պէս կ'արտասանուին և հետեւեալներն են.

bb, dd, ff, gg, kk, ck, ll, mm, nn, pp, rr, ff, ff,

Օրինակներ. Ebbe, Kladdde, Griff, treffen, trefflich, Egge, frokken, Blick, Rücken, Fall, lassen, fromm, Hammer, dann, können, Tregge, Herr, dörren, bissig, Riff, Butter.

Դիւտողութիւններ. — 1. Էէ բուն գերմանական բառերու մէջ այն ասեւն կը զործածուի, երբ հարկ կ'ըլլայ տողադարձ քնել. մէկ է վերի տողին կը մնայ եւ երկրորդը վարի տողը կ'աւանդուի. երբ տողադարձի պարագայ չի կայ, փոխանակ էէ ի քէ կը զործածուի:

2. Դը հայերէն ա ի ծայն ունի: (Տե՛ս 5, 4) : Դը կը զործածուի միայն բառերուն մէջտեղը եւ կարճ ծայնաւորներու միջեւ: Բառին վերջը կամ բաղաձայններէ առաջ փոխանակ Դ ի կը զործածուի ք (Տե՛ս 7, 5). օրինակի համար՝ haßen, gehäßig, Haß, er haßt, häßlich :

7. ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱԿ. — Չայնը պարզ՝ բայց մեկէ աւելի տառերով կազմուած. ասոնք են՝

th, ph, ch, fch, ß, dt.

Դիւտողութիւններ. — 1. th ծիշս է ի պէս կ'արտասանուի. համաձայն նոր ուղղագրութեան միայն յատուկ անուններու մէջ կը զործածուի, ինչպէս Bothar, Mathilde, Theobald, Thüdingen. Կը զործածուի նաեւ յունական ծագում ունեցող osar բառերու մէջ. օրինակ՝ Theologie, Thron, Kathedrale, Panther: Հին ուղղագրութեամբ՝ շատ մը զուտ գերմանական բառեր ալ փոխանակ է ի կը գրուէին տիով. օրինակ՝ Thal, Thee, Thon, der Thor, das Thor, Thran, Thräne, thun, Thür, ինչպէս ասոնցմէ ամանցուած բառերը thöner, thöricht, That, thätig, Unterthan. : Այսօր այս բառերը փոխանակ տի է ով կը գրուին :

2. Միայն osar բառերու մէջ զործածուած փ կ'արտասանուի ք ի պէս. օրինակ՝ Phosphor, Phraße, Photographie.

3. Գերմանական ժ ինքնայատուկ, ոչ-շաղղ շնչածայն մըն է, զոր հայերէն լեզուն չունի: Կը մօտենայ հայերէն խ տառին, առանց երբէք ամոր կոկորդային յատկանիշը ունենալը: Շատ զօրաւոր է ի կրնայինը նրմանցնել իր ծայնը, եթէ իրմէ առաջ գտնուին թեթեւ ծայնաւորներ, այսինքն e, i, ie, ai, ei, eu, au, կամ բաղաձայններ: Այսպէս կ'արտասանուի նաեւ նուազական շեն յետմասնիկին մէջ. օրինակ՝ frech, ich, friechen, laichen, reich, Leuchter, räuchern; Kelsch, Dolch, Kirsche; Kindchen, Häschen, Frauchen. Ընդհակառակը ժ ծիշս հայերէն խ ին պէս կ'արտասանուի եթէ իրմէ առաջ ա, օ, ո աւ ծայնաւորները գտնուին, օրինակի համար, ach, lachen, Sprache, doch, pochen, Buch, suchen, Rauch, brauchen. Յունական ծագում ունեցող osar բառերու մէջ ժ ն ընդհանրապէս է ի պէս կ'արտասանուի. օրինակ՝ Christus, Christ, Christlich, Christoph, Chronik, Charakter, Cholera, Chor, Orchester. Երբեմն բառակիզբի ժ էն վերջ երբ e կամ i ծայնաւորը գտնուի, ժ ն շնչածայնով կ'արտասանուի (ինչպէս օժին մէջ). օրինակ՝ Chimie, Chirurg, Chinese, ֆրանսական ծագում ունեցող osar բառերու մէջ, ժ ն իբր շնչածայն, գերմաներէն ֆ ի պէս կ'արտասանուի (հայերէն ֆ). օրինակ՝ Chef, Charlotte, Champagner. (ժ ի մասին տե՛ս նաեւ 9.):

4. ֆ ժն զօրաւոր լայն շնչածայն մըն է որ կը համապատասխանէ հայերէն ֆ ին. օրինակներ՝ Schale, Schiff, fchen, Schuch, Schaum, Schlaf, fchmal, Schnee, Schrei, Schwein; ֆսche, breschen, friisch, Frost, lisch, Ընթաց. Գերմ. լեզ. ք

քրիշտոն, քաւթոն; քալիք, Մենիք, քոթոն; Թեթեւ շշածայն ի կամ ց գեր-
մաներէնի մէջ զոյւնթիւն չունի , միայն փոխ առնուած օտար բառերու
մէջ, երբ ի էն կամ ց էն յետոյ Է կամ ի զիրք կայ, կը համապատաս-
խանէ հայերէն Ժ կամ ք զիրերուն. օրինակներ՝ Journal, Ծեմարմ, Ծիւր,
Ածագիւ, Ետաճ, Օրանճ. Պէտք չէ շփոթել ի՞նչ ք-ձիին հետ. օրինակ Ինձ-ձոն,
Ինձ-ձոն.

5. Դիտելի է որ ի՛նչ հայերէն ա ի ծայն ունի: ի՛նչ գերմաներէնի մէջ երբէք բառերու սկիզբը չի պատահիր. այլ մէջտեղը կամ վերջը: Մէջտեղը եղած ասէն ի՛նչ կը գործածուի միայն երկու ծայնաւորներու մէջտեղ, պայմանաւ որ առջեւի պարզ կամ բարդ ծայնաւորը երկար ըլլայ, որովհետեւ ինչպէս այլուր բացատրուած է (տես 9, 2.) կարճ ծայնաւորէ վերջ ի՛նչ կը գործածուի: Բառերու վերջը եւ բաղաձայններու առջեւ, Թէ՛ կարճ եւ Թէ՛ երկար ծայնաւորներէ յետոյ ի՛նչ կը գործածուի. օրինակներ՝ Ա. երկար ծայնաւորով. Մաթ, Մաթից; Յրսթ, Յրսթեն, er grüßt; reißten, er reißt; fühliesen, fühlieslich, er fühliebt; Բ. կարճ ծայնաւորով. (fassen), Գաթ, er faßt, faßlich; (zerreißen), Ռիթ; (geföhloffen), Շուլիս. Ե՛նչ լաթիներէն սպասիր կամ ծեռասիրը գործածուին գերմաներէն լեզուի մէջ, ինչ որ հետզհետէ աւելի ընդհանրանալու վրայ է, փոխանակ ճիշտ ի՛նչ կը գործածուի:

6. Գերմաներէնի ծէն հայերէն քի ծայնը ունի. օրինակ՝ Stadt, Städte, berecht, Verwandter, Gesandter.

7. Ա. Թ էն առաջ գտնուած պարզ ծայնաւորները ընդհանրապէս կարճ կ'ըլլան. սակայն հետեւեալ բառերուն մէջ երկար են՝ *Յրաժե, հոժ, Ծոժ, Զնժ, Քւժեն, խժեն, Էւժ*. Այս բառերու ածանցներուն մէջ ալ արմատական ծայնաւորը երկար կ'արտասանուի. — Բ. Իժ էն առաջ գտնուած պարզ ծայնաւորները կարճ կ'արտասանուին : — Բառին վերջը գտնուած ֆ էն առջի պարզ ծայնաւորները ընդհանրապէս կարճ կ'արտասանուին, սակայն հետեւեալ բառերուն մէջ երկար կ'արտասանուին՝ *Դրաֆ, Մաֆ, Շեֆաֆ, քոֆ, գրոֆ, Քոֆ, Եօֆ, Ետֆ, Զւֆ, Գրւֆ, Ռւֆ*.

8. ԵՐՐՈՐԴԻ ՏԵՍԱԿ . Զայնը բարդ է և մեկ բաղաձայնով կազմուած

г, д, (с).

Դիտողութիւններ.— 1. շին ծայնը հաւասար է է՝ ի, հայերէն քի.
• օրինակներ՝ Ատ, Զըռ, Ուռ, Բանտիք, քերչիւր, Զըռ. (Տե՛ս նաեւ 9. 4):

2. Գերմանացի քերականներ ընդհանրապէս բարդ ծայնով բաղաձայն մը կը նկատեն չը, որուն ծայնը ի սկզբան հաւասար եղած է ւճի, սակայն

Ժամանակի ընթացքին հետզհետէ հաւասարած է հայերէն **ց** զիւր ծայնին: Օրինակներ՝ Bahſ, zerren, Biege, Born, Bug, zähe, zögern, zünden, zeigen, Baum, Zeugnis, zwanzig, Zweck, Zwirn. Բառերու սէշեղը կամ վերջը չը մասնաւորապէս երկար ծայնաւորներու կը յաջորդէ, նոյնպէս **l, n, r, f, th**, բաղաձայններէն վերջ կը դուռի. օրինակներ՝ Brezel, duzen; reizen, Schnauze, Mäuzlein, Kreuz; Salz, Münze, Herz, Arzt, feufzen, trächzen. Պարզ եւ կարճ ծայնաւորներէ վերջ փոխանակ չի կը գործածուի է: Օրինակներ՝ Take, Neß, feßen, Sitß, Troß, schmutßig, Räßchen, plößlich, jeßt, stüßen. Եւ էն առաջ երբէք բաղաձայն մը չի գար :

3. c գիրը, *osur* այն բառերու մէջ, որ *e, i, y, ä, ö, eu* էն առաջ դրուած է, ընդհանրապէս գերմանական չ գրիին կամ հայերէն (*g*)ին պէս կ'արտասանուի. *orhinակներ՝ Censur, Citade, Cylinder, Cäsur, Cölibat, Docent, Deficitt, präcis, Disciplin, Pharmacent.* միայն մէկ քանի *ֆռանսերէնէն* առնուած բառերու մէջ c գիրը կը պահէ *ֆռանսերէն* ձայնը որ է հայերէն *ս*. *orhinակներ՝ Affocie, Police, Annonce, Façon.*

4. Լատիներէնէն փոխ առնուած բառերու մէջ շեշտ չառնող *ti* միջին վանկը ծայնաւորէ՝ ամբողջապէս առաջ գտնուելուն Յ (**g**) ի պէս կ'արտասանուի. օրինակներ՝ *martialis*ժ, *Patient*, *Nation*. *malitiös*. բայց շեշտաւորող *tie* վերջին վանկին մէջ, *t* զիրը իր իսկական ծայնը կը պահէ եւ ամբողջ վանկը **t**ով (**p**) կը կարդացուի. օրինակներ՝ *Partie*, *Dynastie*, *Démocratie*.

9. ՉՈՐՈՐԴ ՏԵՍԱԿ. — Բարդ՝ ձայնով եւ բարդ՝ գիրով.

Այն բազմաթիւ բաղաձայններու միաւորութիւններուն մէջէն, որոնք այս հատուածին տակ կ'իյնան, հետեւեալները իրենց արտասանութեան պատճառով արժանի են մասնաւոր ուշադրութեան.

pf, qu, sp, st, chs, ng, nk.

Դիտողություններ. — 1. Եթե միատուրության մեջ, քի մայրը ք մայրն էն առաջ բոլորովին հասու կերպով պէք է արհասանել: Սովորական (Ե) մայրը արհասանելու ահն, շրժունքնիս նախ իրարմէ կ'անջասենք եւ յետոյ կը մօտեցնենք իրարու, մինչդեռ քի ք արհասանելու համար շրժունքնիս պէք է իրար մօտեցնենք եւ սեղմելով Ե մայրը արհասանենք, որ առժիկ Ե էն առաջ կարծ ք մայրն ալ դրած կ'ըլլանք. օրինակներ՝ Բթեմ,

Psferd, pfeifen, Pfund; pflanzen, Pflicht; Pfropfen; tapfer, schlüpfen; kämpfen, schimpflich, Strumpf; Karpfen.

2. Ու միաւորութիւնը է ա ի ծայր ունի, գն հայերէն է ծայն է, իսկ u երբ q գիրին կը յաջորդէ հայերէն շա՛ս թեթեւ վ ը կամ անգլերէն w ն կը յիշեցնէ. օրինակներ՝ Dual, Duam, Quelle, Quieten, bequiem.

3. Իք եւ ֆ միաւորութիւնները, Իերմանոյ մեծ մասին մէջ, ի բաց առեալ հիւսիսային նահանգները, մասնաւորապէս Հանսովերի շրջանակը, լայն շխմայնով մը կ'արտասանուի, ճիշտ իբրեւ թէ գրեւոր ըլլային իփք, իփէ, պայմանաւ որ բառի մը կամ արմատական վանկի մը սկիզբը եղած ըլլան: Օրինակներ՝ Span, sperren, Spiel, Sporn, spucken, spät, spöttisch, spülen, Speise, verspeisen; Splitter, sprechen, besprechen; — Stand, stellen, Stich, stopfen, Sturm, stählen, Stöpsel, stündlich, staunen, steif, steuern, besteuern; Strahl. քնդհակառակն, եթէ մէջեղը կամ վերջը գտնուին, միշտ զօրաւոր սք եւ սլ կ'արտասանուին: Օրինակներ՝ Wespel, lispeln; — Gast, festlich, lästern, kosten, trösten, flüstern, düster, Faust, Meister, Obst, Wulst, Polster, finster, Kunst, ernst, Tirst; du liebst

4. Ժճ միաւորութեան մէջ, որ բառերու վերջը կը գործածուի, Ժն է ի (F) պէս կ'արտասանուի, իբր թէ ք կամ է՛ք եղած ըլլաւ ժճը: Այս պարագային կը հանդիպինք հետեւեալ բառերուն մէջ. Achse, Achsel, Buchsbaum, Büchse, Dachs, Deichsel, drehsehn, Eidechse, Flachs, Flechse, Fuchs, Lachs, Luchs, Dösch, jechs, Wachs, wachsen, Wechsel, Weichse, այսպէս այս բառերու զանազան ձեւերուն եւ ածանցումներուն մէջ. օրինակներ՝ er wächst, Drehseher, flächsen, Buchs, wechsehn. Ասոնցմէ դուրս Ժն իսկական ծայր կը պահէ, հակառակ իրմէ վերջը ի կամ ճ գալուն. օրինակներ՝ wachsam, besch Dachs, du lachst.

5. ու եւ ռ միաւորութիւններուն մէջ ո գիրին արտասանութիւնը ց եւ է գիրերուն արտասանութեան ազդեցութեան ներքեւ կը փոխուի, եւ աւելի քերին ներքին մասին մէջ կը կազմուի, առանց լեզուին ծայրը վերի ասամ'նաշարին ներքին մասին զարնուելու: Ասկից դուրս, դիտելու արժանի կարեւոր կէտ մըն է նաեւ այն, որ ոցի մէջ ցն մէկ ծայրի մը մէջ կը ձուլուի, մինչդեռ ռէ ի մէջ էն իր անկախութիւնը կը պահէ: Օրինակներ՝ Klang, Mangel, eng, Menge, ding, Fingel, jung, Lunge, Gedränge, Jüngling; — Dank, schwanken, Gelent, Denker, Zink, trinken, Dunkel, Trunk, prunken, Getränk, Dünkel. — Բառերու վերջաւորութեանը, ոցն յաճախ ռէ ի պէս կ'արտասանուի, այսինքն ց անկախ ոէն, օրինակ՝ Hoffnung. — ո գիրին արտասանութիւնը երբեք փոփոխութիւն չի կրեր, եթէ ո ը ց ին կամ է ին հետքով քովի գալ բառերու ածանցման կամ բարդումին ասեմ. օրինակներ՝ Angabe, Ungnade, Eingang; eintehren, Aufgang, Unkraut.

III. — Վ Ա Ն Կ Ե Ր Ը

10. Զայնի իւրաքանչիւր խմբաւորում, որ բերնի մէկ շարժումով կ'արտաբերուի, կը կազմէ վանկ մը: Վանկ մը կը բաղկանայ ձայնաւորէ մը, եւ կամ ձայնաւորէ մը եւ անոր կապուած բաղաձայններէ: Օրինակ՝ Ei, bei, Blei, Eis, Leid, reich, leicht, Frucht, stumpf.

Բազմավանկ բառի մը այն վանկը, որ իր իմաստին համար մասնաւոր կարեւորութիւն ունի ամբողջ բառին մէջ, կը կոչուի արմատական վանկ, ուրկէ առաջ եղած վանկերը կը կոչուին նախադասական, իսկ վերջէն եկողները յետադասական կամ վերջաւորութիւններ: Մէկէ աւելի արմատական վանկերով բառ մը քառոյ բառ մըն է:

Պարզ բառերու արմատական վանկը, իսկ բարդ բառերու առաջին արմատական վանկը աւելի զօրաւոր կը շեշտուի քան թէ միւս վանկերը: Շեշտի զանազանութեամբ, վանկերն ալ տեսակներու կը բաժնուին.

1. Զօրաւոր շեշտուած վանկեր, 2. Թոյլ շեշտուած վանկեր, 3. Շեշտ չառնող վանկեր:

11. Բազմավանկ բառ մը ճիշտ արտասանելու համար պէտք է զայն վանկերու վերածել, Մէկ տողէ մը միւս տողը անցնելու առթիւ, բառ մը պէտք է վանկի մը վերջացած տեղէն երկու մասի բաժնել:

Ա. Բարդ բառը վանկերու պէտք է բաժնել, եղած բարդութեան համաձայն. օրինակ՝ ton-los, vor-aus.

Բ. Նախավանկերով բառ մը այնպէս երկու մասի կը բաժնուի, ինչ կերպով որ կազմուած է. օրինակներ՝ Ver-ein, Ge-spräch.

Գ. Յետավանկերով բառ մը, համաձայն իր կազմութեան, միայն այն առեւն երկու մասի կը բաժնուի,

երբ յետաժանկը բաղաձայնով մը կը սկսի. օրինակներ՝ Gleich=nis, folg=sam, drück=te. Յետաժանկը երբ ձայնաւորով կը սկսի, հարկ է նկատի ունենալ հետեւեալները.

Դ. Եթէ բաղաձայն մը երկու ձայնաւորներու մէջտեղ կը գտնուի, այն ատեն յաջորդ վանկէն կը նշկատուի. (վանկերու բաժանման ատեն բաղաձայն կը համարուին նաեւ էի, քի, չի, իժի, ֆ, ինչպէս շ, չ, ձ.) օրինակներ՝ a=ber, Ei=fer, Ho=nig, Phi=lo=sophie, A=po=the=ke, rei=cher, rau=schen, Bu=ße, Do=cent.

Ե. Երկու ձայնաւորներու մէջտեղ գտնուած երկու բաղաձայններէն (տե՛ս 6, 9) առաջինը՝ առջի վանկին և երկրորդը՝ երկրորդ վանկին կը դրուի. օրինակներ՝ Pup=pe, Eu=le, nen=nen, Ad=ler, ge=dul=dig, Wei=ße, Tap=fer, jin=ken, lan=ge. Միայն իժ կը ինկնակ բաղաձայնն է որ չի բաժնուի. օրինակներ՝ La=ster, ko=sten, Kio=ster, trö=sten, Wü=ste.

Գիտողութիւն — Է եւ է բաղաձայնները, տողադարձի ատեն իրարմէ կը բաժնուին է՛է եւ է՜ք ձեւով. օրինակներ՝ Rük=ten, set=zen.

Զ. Երբ երկու ձայնաւորներու միջեւ երկուքէ աւելի բաղաձայններ գտնուին, վանկի բաժանում տեղի կ'ունենայ երկրորդ բաղաձայնէն վերջ. յաջորդը՝ յաջորդ վանկին տալով և էի, քի, չի, իժի, ֆ բաղաձայններէն զատ, իժ եւս մէկ բաղաձայն կը հաշուի. օրինակներ՝ Ern=te, Kürsch=ner, dürr=fig, ern=ster.

12. Գերմաներէնի մէջ, տողադարձի ատեն, վերի տողին՝ տողադարձութեան համար կտրատուած բառին վերջը սա՛ նշանը (=) կը դրուի։ Այս նշանը կը գործածուի նաեւ՝ բարդ բառի մը իմաստը դիւրաւ ճանա-

չելի ընելու համար. օրինակներ՝ Steinkohlen=Bergwerk, Österreich=Ungarn, Tier=und Pflanzenvwelt.

13. Սովորաբար կարդացուող վանկի մը, արտասանութեան ատեն կամաւոր կըճատուի մը մակակէտով մը (') ցոյց կը տրուի. օրինակ՝ Իժ's 'ne eilige Sache ? փոխանակ Իժt es eine eilige Sache ? Ի :

Դ. — ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ՏԱՌԵՐԸ ԿԱՐԴԱԼՈՒ
ԵՒ ԳՐԵԼՈՒ ՓՈՐՁ ՄԸ

Տպագիր	Ձեռագիր	Արտասանութիւն
Ader	<i>Ader</i>	ասէն
Amt	<i>Amt</i>	ամդ
Bild	<i>Bild</i>	պիլս
Concurs	<i>Concurs</i>	ֆոնֆուս
Cigarre	<i>Cigarre</i>	ցիկարոնէ
Christ	<i>Christ</i>	քրիստ
Dach	<i>Dach</i>	սախ
Esel	<i>Esel</i>	էզէլ
Eis	<i>Eis</i>	այս
Grau	<i>Grau</i>	գրաու

Տպագիր	Ձեռագիր	Արժանագրություն
Bürtel	<i>Gürtel</i>	կիւղիւ
Sagel	<i>Segel</i>	հակել
Saspel	<i>Saspel</i>	հասքել
Seu	<i>Seu</i>	հոյ
Sgel	<i>Sgel</i>	իկել
Jäger	<i>Jäger</i>	եկկեռ
Käfer	<i>Käfer</i>	էկէռ
Kaiser	<i>Kaiser</i>	հայդէռ
König	<i>König</i>	էկոնիկ
Kreuz	<i>Kreuz</i>	էոյց
Laub	<i>Laub</i>	լառւա
Mann	<i>Mann</i>	ման
Mehl	<i>Mehl</i>	մէլ
Nacht	<i>Nacht</i>	նախք
Ort	<i>Ort</i>	օռք
Osten	<i>Osten</i>	օսքէն
Puppe	<i>Puppe</i>	բուրբէ
Philosoph	<i>Philosoph</i>	ժիլօզօֆ
Pfeffer	<i>Pfeffer</i>	բէէճէր

1987
33777

Տպագիր	Ձեռագիր	Արժանագրություն
Quelle	<i>Quelle</i>	գաւղէ
Räuber	<i>Räuber</i>	ռոյպէր
Reif	<i>Reif</i>	ռայժ
Ring	<i>Ring</i>	ռինկ
Revolver	<i>Revolver</i>	ռէվօլվէր
Sand	<i>Sand</i>	զանս
Syrup	<i>Syrup</i>	սիրուր
Stube	<i>Stube</i>	սթալէ
Strauß	<i>Strauß</i>	սթաուս
Straße	<i>Straße</i>	սթաստ
Strumpf	<i>Strumpf</i>	սթոմքօ
Sprosse	<i>Sprosse</i>	սթոստ
Spitze	<i>Spitze</i>	սթիցէ
Schaukel	<i>Schaukel</i>	շաուկէլ
Schmuck	<i>Schmuck</i>	շանֆ
Tisch	<i>Tisch</i>	թիշ
Theater	<i>Theater</i>	թէատր
Tropfen	<i>Tropfen</i>	թոքօֆէն
Vhu	<i>Vhu</i>	ուհու
Volk	<i>Volk</i>	ժօլֆ



Տղապիւր	Զեռապիւր	Արսասնոյիւր
Wachs	<i>Ջափ</i>	վափ
Welt	<i>Ջախ</i>	վիլ
Ferres	<i>Ջաքս</i>	փոխփ
Wsp	<i>Ջաք</i>	իւփ
Zeit	<i>Ջախ</i>	ցալ
Siege	<i>Ջալ</i>	ցիլ
Zügel	<i>Ջալ</i>	ցիլի
Zweck	<i>Ջալ</i>	ցիլ

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Der undankbare Sohn(*).

Einmal saßen ein Man'n und eine Frau vor der Haustür, und hatten ein gebratenes Suh'n vor sich auf dem Tisch stehen. Wie sie aßen und tranken, sah der Man'n seinen alten Vater kommen. Schnell nahm er das Suh'n und versteckte es, damit der Alte nichts davon bekom'men sollte. Der Vater

(*) Դրուած շեշերու սեղերը պէտք է ուժով զարնել :

frank' ein Glas Wasser, aß ein Stück Bro't dazu und ging weiter. Als er fort war, wollte der Sohn das Suh'n wieder hervor'holen. Aber das Suh'n war zu einer häßlichen Krö'te geworden, die sprang ihm ins Gesicht und saß da und wollte nicht wieder weg'gehen. Zur Stra'se für seinen Un'dank mußte sie der bö'se Sohn sein ganzes Leben lang herum'tragen.

Brüderlich teilen.

Die Mutter gab dem kleinen Kar'l ein großes Stück Kuchen und sagte zu ihm: "Hier ist das Abendbrot für dich und deine Schwester Anna; aber du mußt brüderlich mit ihr teilen.,,

"Was heißt brüderlich teilen?,, fragte der Kna'be.

"Brüderlich teilen, antwortete die Mutter, heißt dem Andern den größten An'teil geben.,,

Da reich'te der Kna'be seiner Schwester den Kuchen und sagte zu ihr: "Mu'n, teile du!,,

Բ. Մ Ա Ս

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՍԵՌԸ

14. Գերմաներէնի մէջ գոյականները երեք սեռ ունին. Արական (männlich), Իգական (weiblich), Զեզոյ (sächlich).

Ամէն գոյական, նախագասութենէ դուրս, ընդհանուր վիճակին մէջ, սովորութիւն է որոշիչ յօդով գործածել: Ուրեմն համաձայն գոյականներու սեռին, որոշիչ յօդերն ալ երեք են.

der Արական գոյականներու հետ

die Իգական գոյականներու հետ

das Զեզոյ գոյականներու հետ

Քանի որ ընդհանրապէս օրէնք մը գոյութիւն չունի, գոյականներու սեռը ճշգոյ, յանձնարարելի է սորվողներուն համար, գոյականի մը գերմաներէնը ուսած ատեն, զայն իր որոշիչ յօդով միտք պահել. ասով գոյականներու սեռն ալ միաժամանակ սորված կ'ըլլան:

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

Der Brief նամակը	die Mappe պայուսակը
der Bleistift մատիտը	die Tür դուռը
der Federkasten գրչասուփը	die Decke առաստաղը
der Wischlappen սրբիչը	das Buch գիրքը
der Tisch սեղանը	das Heft տետրակը

der Fußboden ասխակամարը
die Feder գրիչը
die Kreide կաւիկը
die Bank նստարանը
ja! այո՛. nein! ո՛չ.
sondern չէ, այլ

das Lineal քանակը
das Tintenfaß կաղամարը
das Federmesser զնէիկ
das Zimmer սենեակը
nicht չ (բայի ժխտական մասնիկ)

1. Հրահանգ

Der Brief. — der Fußboden. — das Buch. — die Tür. — der Bleistift. — die Feder. — der Tisch. — das Tintenfaß. — das Federmesser. — die Decke. — das Zimmer. — die Mappe. — die Bank. — der Federkasten. — der Wischlappen. — das Lineal. — das Heft.

2. Թարգմանութիւն

Դուռը. — Տախտակամարը. — Առաստաղը. — Կաւիճը. — Աթոռը. — Մատիտը. — Նստարանը. — Սեղանը. — Սրբիչը. — Գրիչը. — Գրչասուփը. — Գիրքը. — Զմեկին. — Պայուսակը. — Սենեակը. — Կաղամարը. — Նամակը. — Տետրակը. — Քանակը. —

3. Միտք Պահուելիք Նախագասութիւններ

Was ist das? Ի՞նչ է այս.

Das ist das Buch. ասիկա գիրքն է.

Das ist die Decke. ասիկա առաստաղն է: (*)

(*) Միտք պահուելիք նախագասութիւններով եւ աշակերտին առարկաներ ցոյց տալով, ուսուցիչը պէտք է վարժեցնէ աշակերտը պատասխանելու: Անգամ մը որ վարժուեցաւ պատասխանելու, պէտք է առիթ տալ աշակերտին որ ինքն ալ իր կարգին հարցումներ ընէ իր ընկերոջ, եւ այս վերջինը այս պատասխանը: Աշակերտը հարկ է վարժեցնել ոչ միայն հարցումներուն պատասխանելու, այլեւ հարցումներ ընելու:

Օրինակներ

- Ist das das Buch? Ասիկա գիրքն է .
- Ja! das ist das Buch. Այո՛ գիրքն է .
- Ist das die Feder? Ասիկա գրիչն է .
- Nein! das ist nicht die Feder. Ո՛չ, ասիկա գրիչը չէ .
- Ist das der Fußboden? Ասիկա տախտակամածն է .
- Nein! das ist nicht der Fußboden, sondern die Decke.

Ո՛չ ասիկա տախտակամածը չէ, այլ առաստաղը .

Դիտողութիւն. -- Խօսքը հարցական եղած ասեն, ենթական բայէն վերջը կը դրուի

4. Ընթերցում

Die Dinge im Schulzimmer.

Unser Schulzimmer ist groß. Es hat vier Fenster. Die Fenster haben keine Vorhänge. Der Lehrer steht auf dem Katheder, hinter dem Pult. An der Wand hängt eine Landkarte. Diese Landkarte stellt Armenien dar. Armenien ist unser Vaterland. Wir sind alle Armenier. Unser Lehrer ist ein guter Mann. Er spricht uns von alt-Armenien; er erzählt uns von unseren Vorfahren. Wir lieben sehr unser Vaterland. (*)

(*) Յստակ առողանութեամբ եւ բարձր ծայնով կարդացնել աշակեր-
սին այս ընթերցումը, առ այժմ անցողաբար միայն գաղափար մը տա-
լով իմաստի մասին: Այս եւ յաջորդ երեք ընթերցումները ամէնէն աւելի
պէտք է ծառայեցնել գրելու եւ ուղղագրութեան վարժութեան :

ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԴԱՍ

sein, haben եի werden ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅՆԻՐ

15. Գերմաներէնի մէջ բայերու բաղադրեալ ժա-
մանակը կազմելու համար կը գործածուին երեք օժան-
դակ բայեր .

sein ըլլալ
haben ունենալ
werden ըլլալ (devenir)

sein օժանդակը կը գործածուի չեղոր բայերու հետ,
habenը ներգործականի հետ, իսկ werden-ով կը կազ-
մուի ապառնի ժամանակը բոլոր բայերու :

Դիտողութիւն. — Գերմաներէնի մէջ ապառնին բաղադրեալ ժամա-
նակ է :

ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅՆԻՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

ich bin	եմ	ich habe	ունիմ	ich werde	կ'ըլամ
du bist	ես	du hast	ունիս	du wirst	կ'ըլաս
er	} Ի՛նչ է	er	} Ի՛նչ	er	} Ի՛նչ
sie		sie		sie	
es		es		es	
wir sind	ենք	wir haben	ունինք	wir werden	կ'ըլանք
ihr seid	էք	ihr habt	ունիք	ihr werdet	կ'ըլաք
sie sind	են	sie haben	ունին	sie werden	կ'ըլան

16. Բայերու ժամանակներուն եզակի երրորդ դէմք
անձնական դերանունը երեք է, ըստ յարաբերուող են-
թակայի սեռին .

er արական անձնական դերանուն
sie իգական անձնական դերանուն
es չեղոր անձնական դերանուն

Յոգնակի երրորդ դէմք անձնական դերանուն իւ
երեք սեռերուն համար հասարակաց է :

17. Որ եւ է բայի մը, նոյնպէս օժանդակ բայերու հարցական ձեւը կազմելու համար բաւական է բայը շրջել, ինչպէս ուրիշ եւրոպական լեզուներու՝ Թրանսալէնի կամ Անգլերէնի մէջ տեղի կ'ունենայ։ Օրինակ՝
bin ich? ե՞մ, habe ich? ունի՞մ, werde ich? կ'ըլլամ։

18. Բայերու ժխտական մասնիկն է nicht որ ընդհանրապէս դիմաւոր բայէն ամիջապէս յետոյ կը դրուի, եթէ խօսքը հարցական չէ. իսկ եթէ հարցական է ենթակայէն ամիջապէս յետոյ՝ Օրինակ՝

ich bin nicht, ես չեմ. ich habe nicht, ես չունիմ.
ich werde nicht. ես չեմ ըլլար.

bin ich nicht? ես չե՞մ. habe ich nicht? ես չունի՞մ.
werde ich nicht? ես չե՞մ ըլլար.

19. Որոշիչ յօդին պէս անորոշ յօդն ալ, ըստ գոյականներու սեռին, երեք ձեւ ունի.

ein (ար.) մը

eine (իգ.) մը

ein (չեղ.) մը

20. Ստորոգելին Գերմաներէնի մէջ չի համաձայնիր ենթակային հետ ո՛չ թիւով և ո՛չ սեռով, օրինակ՝

Der Vater ist gut, հայրը բարի է. die Mutter ist gut, մայրը բարի է. die Eltern sind gut. ծնողքը բարի է.

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Vater հայր
der Bruder եղբայր
der Knabe մանչր
der Onkel { հօրեղբայր
 { մօրեղբայր

die Tante { հօրաքոյր
 { մօրաքոյր
die Tochter աղջիկ զաւակը
die Familie ընտանիք
die Lehrerin ուսուցչուհին

der Sohn մանչ զաւակը	das Kind տղան
der Lehrer ուսուցիչը	das Mädchen աղջիկը
der Schüler դպրոցականը	das Fräulein օրնորդ
die Eltern (յոգ.) ծնողքը	das Haupt գլուխը, գլխաւորը
die Mutter մայրը	das Lied անդամը
die Schwester քոյրը	das Haus տունը
gut բարի, աղէկ	böse չար, schlecht գէշ, jung դեռահաս, alt ծեր,
neu նոր, und եւ, oder կամ, aber բայց, noch տակաւին, schon արդէն.	

5. Հրահանգ

Der Vater ist das Haupt der (իգ. սեռ.) Familie. — Der Knabe hat eine Schwester. — Der Vater und die Mutter sind gut, aber die Tante und der Onkel sind nicht gut. — Der Sohn ist jung, aber die Tochter ist alt. — Hat der Sohn noch die Mutter? Der Sohn hat noch die Mutter, aber der Vater ist schon tot (մեռած).

6. Թարգմանութիւն

Ես բարի եմ, բայց դուն բարի չես. — Ծնողքը ծեր է. — Մանչ զաւակը և աղջիկ զաւակը ծեր չեն, երիտասարդ են. — Մանչը և աղջիկը տանը մէջ (zu Hause) են. — Ես եւ եղբայրս տանը մէջ չենք. — Մայրը աղայ մը ունի. — Ես դպրոցական մըն եմ։ Իմ (mein) հայրս ուսուցիչ է։ — Օրիորդը երիտասարդ է, բայց իմ հօրեղբայրս երիտասարդ չէ։

7. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Wo steht (*) das Katheder? Ո՞ւր է (կը կենայ) պատուանդանը.

Wo liegt (*) die Kreide? Ո՞ւր է (կը կենայ) կաւիճը.

Wo hängt (*) die Landkarte? Ո՞ւր է (կը կախուի) աշխարհացոյցը.

(*) stehen կը նշանակէ կենայ. կը գործածուի կայ ըլլալ իմաստով այն տեսակ առարկաներու համար զորս տեղ մը դնելու համար մասնաւոր կերպ մը կայ, որպէսզի շիտակ դրուած ըլլան։ Liegen կը նշանակէ, վերի առումով, դրուած, ձգուած ըլլալ. կը գործածուի կայ ըլլալ իմաստով այն տեսակ առարկաներու համար զորս՝ մեր ձեռքին եկած ձեռովը կրնանք

Օրինակներ

- Liegt der Bleistift auf dem Fußboden ⁽¹⁾ ?
 — Nein, der Bleistift liegt nicht auf dem Fußboden; er liegt auf dem Pult.
 — Wo steht das Tintenfaß? Steht es hier ⁽²⁾?
 — Ja, das Tintenfaß steht hier, auf der Bank. ⁽³⁾
 — Hängt die Landkarte an der Tafel ⁽⁴⁾?
 — Nein, die Landkarte hängt nicht an der Tafel, sie hängt an der Wand. ⁽⁵⁾

8. Անթրցում

Die Familie.

Der Vater ist das Haupt der Familie, er heißt Tigran. Durch seine Arbeit verdient er Geld und schafft für die Familie Wohnung, Speise, Trank und Kleidung. Die Mutter sorgt für die Haushaltung. Sie kocht, wäscht, näht, strickt und flickt. Sie sorgt für die Kinder und den Vater. Sie pflegt die Kinder. Die Eltern schicken ihre Kinder in die Schule. Sie geben sich viel Mühe, damit die Kinder das Gute lernen und tun.

սեղ մը ղնելը հանց կը նշանակէ առկախել, կը գործածուի կայ ըլլալ իմաստով այն տեսակ առարկաներու համար զորս սեղ մը ղնելու համար տեղէ մը առկախել հարկ է:

- (1) auf dem Fußboden գետնը
 (2) hier այստեղ
 (3) auf der Bank նստարանին վրայ
 (4) an der Tafel գրաստիսակին վրայ
 (5) an der Wand պատին վրայ

ԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՈՒՂՂԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅՅԱԿԱՆ

21. Գերմաներէն լեզուի մէջ ոչ միայն գոյականը կը հոլովուի, այլ կը հոլովուին նաև որոշիչ յօդ, անորոշ յօդ և ածականը:

22. Հոլովելի մասունք բանիներու հոլովումը տեղի կ'ունենայ համաձայն գոյականի սեռին, թիւին և հոլովին: Որոշիչ և անորոշ յօդերու եղակի ուղղականը և հայցականը հետեւեալներն են.

Ուղ.	der	die	das	ein	eine	ein
Հայց.	den	die	das	einen	eine	ein

Օրինակներ

der Vater ist gut հայրը բարի է.
 ich sehe den Vater հայրը կը տեսնեմ.
 er hat ein Buch; ich habe einen Bleistift. ան գիրք մը ունի,
 ես մատիտ մը ունիմ.
 ich habe einen Bruder und eine Schwester. ես եղբայր մը և
 քույր մը ունիմ
 ich habe den Bleistift aber nicht das Heft. ես մատիտը ունիմ, բայց ոչ տետրակը

Դիտողութիւններ.— 1. Բաղդաստիով եւրոպական ուրիշ լեզուներու, օրինակ՝ ֆրանսերէնի եւ Անգլերէնի հետ, Գերմաներէնի մէջ հոլովներու խնդիրը առանձին ուշադրութեան արժանի է առաջին դասերէն իսկ Այս տեսակէտով հայերէն գրաբարը եւ գերմաներէնը կատարելապէս իրարու նման կրնանք նկատել:

2. Որոշիչ եւ անորոշ յօդերու վերոնշանակեալ ցուցակէն դիտելի է որ արական որոշիչ եւ անորոշ յօդերու ուղղական եւ հայցական հոլովները

Օրինակներ

- Heißt du Mihran?
- Nein, ich heiße Saig; aber mein Bruder heißt Mihran.
- Wer heißt Aram?
- Ich heiße Aram und mein Familienname ist Garmirjan.
- Warum heißt du Serwant?
- Denn ich bin ein Knabe (*ժանկ*); Serwant ist ein Knabenname, aber meine Schwester heißt Serwantuhi.

12. Անբերցուած

In der Schule.

Unsere Schule ist ein großes Gebäude. Es sind viele Schüler darin. Der Lehrer lehrt und die Schüler lernen. Das Schulgebäude ist mit einem weiten Hof umgeben. Die Schüler spielen in dem Hof. Ich gehe sehr gern in die Schule; da lerne ich vieles. In der Klasse bin ich sehr aufmerksam. Der Lehrer hat uns alle sehr lieb. Wir lieben ihn auch. Ich studiere sehr gern die Deutsche Sprache. Ich lerne lesen, schreiben, sprechen. Unser deutscher Lehrer ist ein guter Mann aber er ist streng; er ist zufrieden mit mir denn ich arbeite fleißig.

ԶՈՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԿԱՆՈՆԱԻՈՐ ԲԱՅԵՐՈՒ ՍԱՀՄ. ՆԵՐԿԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

24. Գերմաներէնի մէջ բայերը իրենց խոնարհութիւնով երկու խումբերու կը բաժնուին. 1. Կանոնաւոր բայեր, 2. Անկանոն բայեր:

25. Գերմաներէնի մէջ բոլոր բայերու աներեւոյթը կը վերջանայ en մասնիկով. ինչ որ կը նշանակէ թէ Գերմաներէնի մէջ լծորդութիւն չիկայ, կամ թէ մէկ լծորդութիւն կայ. այսպէս եթէ աներեւոյթի en մասնիկը չնջելու ըլլանք կը մնայ բայարմատը:

26. Կանոնաւոր բայերու սահմանական ներկայ ժամանակը կը կազմուի, բայարմատին վերջաւորութեան զիրեր աւելցուելով, համաձայն յետագայ ցուցակին.

ich — e	wir — en
du — st	ihr — t
er — t	sie — en

Օրինակներ

loben *դովել*, lieben *սիրել*.

ich lob e	կը <i>դովեմ</i>	ich lieb e	կը <i>սիրեմ</i>
du lob st	կը <i>դովես</i>	du lieb st	կը <i>սիրես</i>
er, sie, es lob t	կը <i>դովէ</i>	er, sie, es lieb t	կը <i>սիրէ</i>
wir lob en	կը <i>դովենք</i>	wir lieb en	կը <i>սիրենք</i>
ihr lob t	կը <i>դովէք</i>	ihr lieb t	կը <i>սիրէք</i>
sie lob en	կը <i>դովեն</i>	sie lieb en	կը <i>սիրեն</i>

ԴԻՍՊՈԶԻԿԱՆ.—Եթէ բայարմաք եով կամ ծով վերջանայ, ներդաշնակութեան համար, եզակի երկրորդ, երրորդ եւ յոգնակի երկրորդ դէմքերով յետմասնիկներէն առաջ e մը կաւելցուի. օրինակ՝ arbeiten աշխատիլ, Իժ arbeit e, du arbeit est, er arbeit et, wir arbeit en, ihr arbeit et, sie arbeit en.

27. Ներկայ առաջին մասին մէջ ուղղակի չափով դրաղինք անկանոն բայերով, բայց առոր փոխարէն կը յանձնարարուի գերմաներէն սորվողներուն, իրենց հանդիպած անկանոն բայերու անկատար եզակի առաջին դէմքը եւ անցեալ ընդունելութիւնը, սահմանական ներկայ եզակի առաջին դէմքին հետ, որ ընդհանրապէս կանոնաւոր է, միտք պահել հետեւեալ կարգով

lesen կարդալ,	schreiben գրել,	gehen ելթալ.	kommen գալ
lese (ներկ.)	las (անկ.)	gelesen (անց. ընդուն.)	
schreibe	»	schrieb	»
gehe	»	ging	»
komme	»	kam	»

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

das Wetter օդը (եղանակը)	plündern Եւսախօսել
der Himmel երկինքը	nicht nicht Եւկաւիք ոչ
die Wolke ամպը	nicht mehr այլեւս ոչ
das Blatt տերեւ, քերթ	rechnen հաշուել
das Gras խոտ	leben ապրիլ
der Herbst աշուն	sterben մեռնիլ
die Erde հողը, երկիրը	lernen սորվիլ
die Frucht պտուղը	träge ծոյլ
der Baum ծառ	fleißig ծրաշան
das Feld դաշտ	streng խիստ
spielen խաղալ	warm տաք
machen ընել	kalt պաղ
strafen պատժել	heiter պայծառ
sprechen խօսիլ	trüb պղտոր

13. Հրահանգ

Der Vater arbeitet, die Mutter arbeitet auch. — der Knabe und das Mädchen spielen, sie arbeiten nicht, sie sind nicht fleißig, sie sind träge. — Es ist schon Herbst. — das Wetter ist nicht schön, der Himmel ist trüb und der Baum hat kein Blatt. — Anna ist fleißig, sie macht die Aufgabe; Georg ist träge, er spielt und macht nicht die Aufgabe.

14. Թարգմանութիւն

Օդը գեղեցիկ է եւ երկինքը պայծառ. — Հայրը եւ եղբայրը կ'ապրին, բայց մայրը եւ քոյրը այլեւս չեն ապրիր. — Դրաւորցականը կը սորվի, ուսուցիչը կը պատժէ, տղան կը խաղայ, ես կ'աշխատիմ. — Ես կը խօսիմ բայց դուն կը շատախօսես. — Ո՞վ կը խաղայ եւ ո՞վ կ'աշխատի. — Ես չեմ խաղար, կ'աշխատիմ. բայց դուն կը խաղաս եւ չես աշխատիր. — Դուն կը խաղաս, չես աշխատիր, ծոյլ ես. ան կը կարդայ եւ կը գրէ. աշխատասէր է. — Տերեւը կանաչ է, թուղթը ճերմակ է. — Մեկանը եւ մատիտը կարմիր են, տերեւը եւ խոտը կանաչ են:

15. Միտք Պահուելիք Նախադասութիւններ

Warum spielst du nicht? ինչո՞ւ համար չես խաղար.
Denn ich schreibe meine Aufgabe. որովհետեւ պարտականութիւնս կը գրեմ.

Wer arbeitet und wer arbeitet nicht? ո՞վ կ'աշխատի եւ ո՞վ չաշխատիր.

Հնքացք Գերմ. լեզ.

Օրինակներ

- Warum ist es kühl (¹)?
 — Denn es ist schon Herbst.
 — Was ist der Herbst?
 — Der Herbst ist eine Jahreszeit. (²)
 — Wie ist der Himmel im Herbst (³)?
 — Der Himmel ist im Herbst mit Wolken bedeckt (⁴).

16. Ընթերցում

Der Herbst.

Es ist Herbst. Der Herbst ist eine Jahreszeit. Das Jahr hat vier Jahreszeiten: der Frühling, der Sommer, der Herbst, der Winter. Jetzt ist es Herbst. Der Sommer ist vorbei. Die Blätter fallen ab. Die Schwalben fliegen fort. Die Vögel singen keine Lieder mehr. Nach dem Herbst kommt der Winter. Bald ist es Winter. Der Herbst ist eine traurige, öde Jahreszeit, aber er hat auch seine Freuden. Der Apfelbaum hängt im Herbst voll Äpfel. Die Trauben auch werden im Herbst reif. Ich esse gern Äpfel und Trauben.

(1) kühl գուլ. (2) Jahreszeit տարույ եղանակ. (3) im Herbst աշնան մէջ. (4) mit Wolken bedeckt ամպերով ծածկուած:

Հիւն ԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԿԱՆՈՆԱԻՈՐ ԲԱՅԵՐՈՒ ՍԱՀՄ. ԱՆԿԱՏԱՐ

28. Կանոնաւոր բայերու սահմանական անկատար ժամանակը, ներկայ ժամանակին պէս կը կազմուի բայ-արմատին վերջաւորութեան գիրեր աւելցնելով, որոնք հետեւեալներն են.

ich	—	te	wir	—	ten
du	—	test	ihr	—	tet
er, sie, es	—	te	sie	—	ten

Օրինակներ

ich mach te	կ'ընէի	ich spiel te	կը խաղայի
du mach test	կ'ընէիր	du spiel test	կը խաղայիր
er, sie, es mach te	կ'ընէր	er, sie, es spiel te	կը խաղար
wir mach ten	կ'ընէինք	wir spiel ten	կը խաղայինք
ihr mach tet	կ'ընէիք	ihr spiel tet	կը խաղայիք
sie mach ten	կ'ընէին	sie spiel ten	կը խաղային

Դիտողութիւն. — Սահմանական ներկայի կազմութեան ասէն եղածին պէս, անկատարի կազմութեան ասէն, երբ բայարմատը է ով կամ ծ ով վերջանայ, ներդաշնակութեան համար, անկատարի վերոնշանակեալ մասնիկներէն առաջ է մը կ'աւելցուի թէ՛ եզակի եւ թէ՛ յոգնակի երեք դեմքերուն ալ. օրինակ՝ շնոն վառել բային սահմ. անկատարը ich շնոն ete, du շնոն etest, er, sie, es շնոն ete, wir շնոն eten, ihr շնոն etet, sie շնոն eten.

29. Գերմաներէնի մէջ անցեալ կատարեալ (passé défini) չի կայ. անկատարը կը գործածուի նաեւ անցեալ կատարեալի տեղ: Բան մը պատմուած ատեն, որ

անցեալ ժամանակի մէջ տեղի ունեցած է, կը գործածուի սահմանական անկատար ժամանակը, որ հայերէն կատարեալով կը թարգմանուի. օրինակ՝

Das Kind rollte (անկ.) den Tisch an den Schrank
տղան զլսորեց սեղանը առկէ դարանին
und stellte (անկ.) den Stuhl auf den Tisch; es klefferte
և դրաւ աթոռը վրայ սեղանին. մազյցեցաւ
(անկ.) auf den Stuhl, der Stuhl stürzte (անկ.) um
վրայ աթոռին աթոռը տապալեցաւ
und das Kind fiel (անկ.) hinab.
և տղան ինկաւ վար

Դիտողութիւն. — Եթէ վերի գերմաներէն տղերը հայերէնի Թարգմանէինք անկատարով, այսինքն՝ տղան կը զլսորէր սեղանը դարանին առջեւ եւ կը դնէր աթոռը սեղանին վրայ, եւլն. գերմաներէն դարձուածք պիտի ըլլար եւ ոչ հայերէն, ուրեմն հայերէնէն գերմաներէն Թարգմանուած տեքստը անկատարով, եթէ պատմուածքի մը անցեալ կատարուած գործողութեանց մասին է խօսքը:

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Mensch մարդ էակը	kurz կարճ
das Tier անասունը	schön գեղեցիկ
der Mann այր մարդը	häßlich տգեղ
die Frau կինը	fliegen բռչիլ
der Vogel բռչունը	schwimmen լողալ
der Fisch ձուկը	wachsen աճիլ, բուսնիլ
das Leben կեանք	sehen տեսնել
die Pflanze բոյսը	wohnen բնակիլ
das Auge աչք	lernen սովորիլ
das Ohr ականք	lehren սովորեցնել
der Flügel քեր	jagen որսալ
alt ծեր, հին	begleiten ընկերացալ
neu նոր	fischen ձուկ որսալ
jung երիտասարդ	hören լսել
lang երկար	

17. Հրահանգ

Das Leben des Menschen (սեռ.) ist nicht lang. — das Leben des Raben (սեռ. Rabe) ist sehr lang. — der Lehrer lehrte und der Schüler lernte. — der Vogel fliegt und der Fisch schwimmt, der Mensch schwimmt auch wenn (եթէ) er schwimmen lernt. — die Pflanze wächst (անկանոն սահմ. ներ.). — der Mann jagte das Tier und die Frau fischte den Fisch. — der Vogel hat Flügel (յող.) aber der Mensch und der Fisch haben keine Flügel (յող.). — Wir sehen mit den Augen (աչքերով) und hören mit den Ohren. (ականջներով).

18. Թարգմանութիւն

Հայրը գնաց բայց մայրը չի գնաց. — Կինը գեղեցիկ է բայց մարդը տգեղ է. — Բոյսը կ'աճի, ձուկը կը լողայ, թռչունը կը թռչի. — Ինչո՞ւ կեանքը կարճ է. — Հայրը ծեր է բայց զաւակը երիտասարդ. — Կենդանին կը տեսնէ՝ որովհետեւ աչք ունի, բոյսը չի տեսներ որովհետեւ աչք չունի. — Մարդ էակը աչք և ականջ ունի, ան կը տեսնէ և կը լսէ. մարդ էակը կը խօսի, ձուկը չի խօսիր. — Կինը գնաց և տեսաւ թռչունը:

19. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Was habe ich?	Ի՞նչ ունիմ ես
Was mache ich?	Ի՞նչ կ'ընեմ ես
Wo bin ich?	Ո՞ւր եմ ես

Դիտողութիւն. — Վերի հարցումներուն պատասխանները աշակերտին պատրաստել տալ քերականի եւ գրաւոր:

Օրինակներ

- Was hat der Lehrer?
 — Der Lehrer hat eine Uhr (*ժամացոյց*) aber ich habe keine Uhr.
 — Was macht der Schüler?
 — Der Schüler lernt lesen, schreiben, rechnen und zeichnen (*գծագրել*).
 — Wo sind die Mutter und der Vater?
 — Der Vater ist im Garten (*պարտէզին մէջ*) und die Mutter zu Hause (*տանը մէջ*).

20. Ընթերցում

- Wie ist dein Vater gestorben, fragte ein Kaufmann einen Matrosen?
 — „Mein Vater, mein Großvater, mein Urgroßvater sind alle ertrunken,, antwortete der Matrose.
 — Fürchtest du dich nicht, gleichfalls auf der See zu sterben? versetzte der Kaufmann.
 — Aber sagen Sie mir doch, wie sind Ihr Vater, Ihr Großvater, Ihr Urgroßvater gestorben? fragte der Matrose.
 — „Sie sind alle in ihrem Bett gestorben,, antwortete der Kaufmann.
 — Und Sie fürchten sich nicht, zu Bett zu gehen? sagte der Matrose.

Դիտողութիւն. — Այս ընթերցումէն պէտք է սկսիլ, հարցումներ ուղղելով, հաշուածին բովանդակութիւնը կրկնել առաջակերտին օրինակ՝

1. Was fragte der Kaufmann einen Matrosen? 2. Was antwortete der Matrose? 3. Was versetzte der Kaufmann? 4. Was fragte der Matrose? 5. Was antwortete der Kaufmann? 6. Was sagte der Matrose?

Վ Ե Յ Ե Ր Ո Ր Դ Դ Ա Ս

ՅՕԴԵՐՈՒ ԵՒ ԴՈՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵԶԱԿԻ ՍԵՌԱԿԱՆԸ ԵՒ ՏՐԱԿԱՆԸ

30. Որոշիչ և անորոշ յօդերու եղակի սեռական և տրական ձեւերը կը ներկայացնէ հետեւեալ ցանկը.

	Անորոշ յօդ		
	Ար.	Իգ.	Չեգ.
Սեռ.	des	der	des
Տրա.	dem	der	dem

	Անորոշ յօդ		
	Ար.	Իգ.	Չեգ.
Սեռ.	eines	einer	eines
Տրա.	einem	einer	einem

Օրինակներ

des Vaters	der Mutter	des Kindes
dem Vater	der Mutter	dem Kind

31. Ինչպէս վերի օրինակներէն կը տեսնուի, գերմաներէնի մէջ, գոյականներու եղակի հոլովման աստեղ, գոյականը անփոփոխ կը մնայ. փոփոխութիւն կը կրէ միայն արական և չեզոք սեռականը, գոյականին վերջաւորութեանը 5 կամ օՏ աւելցուելով, ըստ ներդաշնակութեան.

Դիտողութիւն. — Գոյականներուն եղակի հոլովման աստեղ, հակառակ հայերէնի մէջ երբեմն եղածին, գերմաներէն բառը բուն արմատին վրայ ներքին փոփոխութիւն չի կրեր, ինչպէս վերի օրէնքին մէջ (31) տեսանք, եւ վերջաւորութեանը միայն զիր մը կամ զիրեր կ'աւելնան.

32. Գերմաներէնի մէջ չորս հոլով միայն կայ.

1. Ուղղական, 2. Սեռական, 3. Տրական, 4. Հայցական: Ստորեւ եղած պատկերը կը ներկայացնէ ուրեմն գոյականներու հոլովման եզակիի ընդհանուր կանոնը.

Որոշիչ յօդով

	Ար.	Իգ.	Չեգ.
Ուղ.	der Vater	die Mutter	das Kind
Սեռ.	des Vaters	der Mutter	des Kindes
Տրա.	dem Vater	der Mutter	dem Kind
Հյց.	den Vater	die Mutter	das Kind

Անորոշ յօդով

	Ար.	Իգ.	Չեգ.
Ուղ.	ein Vater	eine Mutter	ein Kind
Սեռ.	eines Vaters	einer Mutter	eines Kindes
Տրա.	einem Vater	einer Mutter	einem Kind
Հյց.	einen Vater	eine Mutter	ein Kind

33. Հայերէնի բացառական իմաստը տալու համար, գերմաներէնի մէջ գոյականէն առաջ կը դրուի aus նախդիրը, իսկ գործիական իմաստը տալու համար mit նախդիրը:

34. Թէ aus և թէ mit նախդիրէն վերջ եկող գոյականը կը դրուի անպատճառ տրական հոլով. օրինակներ՝

Ich komme aus der Schule (իգ.տրա.) դպրոցէն կուգամ
Ich schreibe mit der Feder (իգ. տրա.) des Bruders,
եղբորը գրչովը կը կը գրեմ

Դիտողութիւն. — 1. Արական եւ չեգոք միավանկ գոյականներու եզակի տրականին վերջաւորութեանը e մը աւելցած ձեւն ալ կայ ցայտօր, որ սակայն հին ձեւն է:

2. aus նախդիրին գործածութեան մանրամասնութիւնները տեսնել նախդիրներու գլուխին մէջ mit նախդիրը եթէ շնչաւոր էակ ցոյց տուող գոյականով գործածուած ըլլայ, հայերէն կը թարգմանուի ետէ, իսկ եթէ անշունչ իր ցոյց տուող գոյականի մը հետ գործածուած ըլլայ, պարզապէս գործիական կը թարգմանուի. օրինակ՝

ich gehe mit dem Lehrer ուսուցիչին հետ կ'երթամ.

ich zeichne mit der Kreide կաւիճովը կը գծեմ.

35. Գոյականներու եզակի հոլովման ընդհանուր օրէնքէն կը զարտուղին արական այն գոյականները որոնք օրէնքով կը վերջանան և շնչաւոր էակ մը կամ շնչաւոր էակի մը վիճակը ցոյց կուտան: Այս տեսակ գոյականները սեռականի, տրականի, և հայցականի վերջաւորութեանը n մը կ'աւելնեն:

Ուղ.	der Knabe	մանչը	der Löwe	առիւծը
Սեռ.	des Knaben	մանչու	des Löwen	առիւծի
Տր.	dem Knaben	մանչուն	dem Löwen	առիւծին
Հյց.	den Knaben	մանչը	den Löwen	առիւծը

36. Առանց e գիրով վերջաւորութեան, միավանկ, շնչաւոր էակ ցոյց տուող կարգ մը արական գոյականներ ալ վերի օրէնքին (35) համեմատ կը հոլովուին, միայն թէ փոխանակ n ի և en կ'աւելցուի. օրինակ՝

der Mensch	մարդ էակը	der Hirsch	եղնիկ
des Mensch en	մարդ էակի	des Hirsch en	եղնիկի
dem Mensch en	մարդ էակին	dem Hirsch en	եղնիկին
den Mensch en	մարդ էակը	den Hirsch en	եղնիկը
der Graf	կոմսը		
des Graf en	կոմսի		
dem Graf en	կոմսին		
den Graf en	կոմսը		

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Nabe ագուալը	die Straße փողոցը
der Hase հապասակը	der Absender դրկողը (համակի)
der Nisse կապիկը	der Adressat ընդունողը (հաս- ցեին տերը)
der Nefse եղբորդին, եղբորդին	senden դրկել
der Name անունը	bekommen ընդունիլ
der Brief համակը	finden գտնել
die Schule դպրոցը	gehören հնազանդիլ
die Post համակասունը	holen երթալ բերել
der Briefträger համակացուիչը	haben շնորհակալ ըլլալ
das Datum բուականը	wandern բախառիլ
die Unterschrift ստորագրութիւնը	nahe մոտ
die Stadt քաղաքը	weit հեռու
die Adresse հասցեն	

21. Հրահանգ

Der Nefse schrieb dem Vater einen Brief. — Ich las die Unterschrift des Briefes; sie war Arssen Schahan. — Das Leben des Naben ist lang. — Die Post ist nicht weit; sie ist sehr (շատ) nahe. — Der Briefträger wandert in (մէջ) der Stadt und findet nicht die Adresse. — Der Name der Straße ist sehr lang, aber der Name der Stadt ist kurz.

22. Թարգմանութիւն

Ես քաղաքէն կուգամ, ան (իդ.) դպրոցէն կուգայ. — Եղբայրը նամակ չի ստանար. — Նամակին թուականը շատ հին է. — Նամակին ստորագրութիւնը զրկողին անունն է. — Հասցէին տէրը կը տեսնէ (տեսնէ) նամակատան ցրուիչը և կ'ընդունի նամակը. — Նամակը մատիտով գրեցի և հասցէն մեկտնով. — Տղան կը հնազանդի հօրը և մօրը. — Հայրը ողուն հետ կը խօսի (spricht), աղան շատ (sehr) գոհ է:

23. Միտք պահուելիք հախադասութիւններ

Wohin gehst du ? դէպի ո՞ւր կերթաս.

Woher kommt er ? ուրկէ՞ կուգայ ան.

Ich gehe spazieren und meine Schwester bleibt zu Hause. Ես պտոյտի կ'երթամ և քոյրս տունը կը
[մնայ :

Օրինակներ

- Wer kommt aus der Schule?
- Ich komme nicht aus der Schule,
- Ich komme aus dem Garten und gehe nach (1) Haus.
- Wer ist zu Hause?
- Meine Mutter ist zu Hause; mein Vater ging in(1) die Stadt.

24. Բնութեան

Die Stadt

Unsere Stadt ist sehr groß; sie hat breite und gerade Straßen. Es sind viele öffentliche Plätze. An den Hauptplätzen sind Paläste, Denkmäler, das Museum, das Opernhaus, das Theater, die Börse und Bänke. Das Postamt ist ein großes Gebäude. Es wohnen viele in unserer Stadt. Die Zahl der Einwohner ist sehr groß. Die Stadt hat auch Vororte. Ich wohne in einem Vorort.

(1) gehen բայը արտք պարագաներու արտք նախիրներ կ'անէ. դպրոց երթալ կ'ընտի in die Schule gehen, տուն երթալ կ'ընտի nach Hause gehen, համակասուն երթալ auf die Post gehen պարահանդէս երթալ zum Ball gehen, քաղաք երթալ in die Stadt gehen.

ԵՕԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԲԱՂԱԲԱՎԱՐԱԿԱՆ ՁԵԻ, ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԵՐՈՒ
ՍԱՀՄ. ԱՆԿԱՏԱՐ, ՍՏԱՅԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

37. Գերմաներէնի մէջ, խօսքը մէկուն կամ շատերուն ուղղուած ատեն, քաղաքավարական ձեւ բային յոգնակի երկրորդ դէմքին տեղ կը գործածուի յոգնակի երրորդ դէմք. օրինակ՝

Sie loben den Schüler. դուք կը գովէք աշակերտը.
Was haben Sie? դուք ի՞նչ ունիք.

38. Քաղաքավարական ձեւ Գ. դէմք անձնական գերանունը միշտ գլխադրով կը գրուի :

Դիտողութիւն. — Յոգնակի երկրորդ դէմքը ընդհանրապէս կը գործածուի ընտանեկան կամ մտերմական յարաբերութեան մէջ եւ կամ պղծօրէի տղոց հետ խօսուած ատեն. օրինակ՝ Warum habt ihr kein Buch, Kinder?

39. Օժանդակ բայերու սահմանական անկատար ժամանակը կը ներկայացնէ հետեւեալ ցուցակը.

ich war ես էի	ich hatte ունէի
du warst դուն էիր	du habtest ունէիր
er, sie, es war ան էր	er, sie, es hatte ունէր
wir waren մենք էինք	wir hatten ունէինք
ihr waret դուք էիք	ihr hattet ունէիք
Sie waren Դուք էիք (քղքվ.)	Sie hatten ունէիք (քղքվ.)
sie waren անոնք էին	sie hatten ունէին
ich wurde	կ'ըլլայի
du wurdest	կ'ըլլայիր
er, sie, es wurde	կ'ըլլար
wir wurden	կ'ըլլայինք
ihr wurdet	կ'ըլլայիք
Sie wurden	կ'ըլլայիք (քղքվ.)
sie wurden	կ'ըլլային

40. Ստացական ածականները, որոնք ստորեւ ներկայացուած են, որոշիչ և անորոշ յօդերուն պէս երեք ձեւ ունին, երեք սեռերուն համեմատ, և երեք սեռի անորոշ յօդի հոլովման վերջաւորութիւնները կ'առնեն, հոլովման ատեն :

Ստացական ածականներ (եզակի)

Ար.	Իգ.	Չեգ.	
mein	meine	mein	իմ
dein	deine	dein	քու
sein	seine	sein	իր
ihr	ihre	ihr	իր (իգ.)
unser	unsre	unser	մեր
euer	eure	euer	ձեր
Shr (հղվ.)	Shre (հղվ.)	Shr (հղվ.)	Ձեր
ihr	ihre	ihr	իրենց

Տիպար հոլովում (եզակի)

	Ար.	Իգ.	Չեգ.
Ուղ.	mein	meine	mein
Սեռ.	meines	meiner	meines
Տրա.	meinem	meiner	meinem
Հյգ.	meinen	meine	mein

Դիտողութիւն. — unserի իզական ձեւը unsre է, եւ euerի իզական ձեւը eure է. նոյնպէս unserի եւ euerի հոլովման ատեն, երբ հոլովը յատկանշող վերջաւորութիւն մը աւելցուի, ինչն առջի գիրը կը կորսուի ստակէս.

	Ար.	Իգ.	Չեգ.
Ուղ.	euer	eure	euer
Սեռ.	eures	eurer	eures
Տրա.	eurem	eurer	eurem
Հյգ.	euren	eure	euer

2. Նոյնպէս կրճատման կ'ենթարկուի *unser* ին *e* զիրը *հետեւեալ* կերպով,

	Ա.բ.	Իգ.	Չեգ.
Ուղ.	unser	unfre	unser
Սեռ.	unser(e)s	unfret	unser(e)s
Տրա.	unser(e)m	unfret	unser(e)m
Հյգ.	unsern	unfre	unser

3. Ստացական ածական *ihre*, *ihre*, *ihre* (*իր*), կը գործածուի *sein*, *seine*, *seiner* *սեղ*, երբ իզական ըլլայ այն գոյականը որուն կը վերաբերի. *որինակ՝* meine Schwester ist klein, ihre Name ist Emma, քոյրս պզտիկ է, իր անունը Էմմա է:

4. Ինչպէս անձնական դերանուն յոգնակի երրորդ դէմքը զվազիր գրուելով, կը գործածուի իր քաղաքավարական ձեւ յոգնակի երկրորդ դէմք, նոյնպէս ստացական ածական *ihre*, *ihre*, *ihre* (*իրենց*) կը գործածուի իր քաղաքավարական ձեւ *Զեր* իմաստով եւ կը գրուի զվազիր: Դիտելի է միայն որ, համաձայն այն գոյականի սեռին որուն հետ կը գործածուի, ունի արական, իզական եւ չեզոք ձեւ եւ ըստ այնմ կ'առնէ հոլովի վերջաւորութիւնները. *որինակ՝* Wo sind Ihr Bruder und Ihre Schwester? Դու ես Զեր եղբայրը եւ Զեր քոյրը:

5. Ստացական ածականէն առաջ երբեք յօդ չի դրուիր:

ՈՒՍԱՆՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Erfolg յաջողութիւնը	leicht դիւրին, քեթեւ
die Folge հետեւանքը	falsch կեղծ, սխալ
die Zeit ժամանակը	richtig ուղիղ
das Wort բառը	eng նեղ
der Fortschritt յառաջդիմութիւնը	breit լայն
der Anfang սկիզբը	klein պզտիկ
das Ende վերջը	groß մեծ
der Freund բարեկամը	rein մաքուր
der Feind բեռնամիտ	schmutzig աղտոտ
der Fehler սխալը	merken միտք պահել
gesund առողջ	sitzen նստիլ
krank հիւանդ	sagen ըսել
schwer դժուար, ծանր	

25. Հրահանգ

Der Anfang ist schwer. — Mein Freund hat Erfolg; er macht Fortschritt. — die Zeit ist lang, sie hat kein Ende; aber das Leben des Menschen ist sehr kurz. — die Straßen (*յող*) unserer Stadt waren eng und schmutzig; aber gegenwärtig (*ներկայիս*) sind breit und rein. — Unser Vater spricht Deutsch (*գերմաներէն*) aber er macht Fehler. — das Feld war nicht mehr grün; das Gras war schon gelb. — der Bruder ging mit seiner Schwester nach Hause.

26. Քարգանդութիւն

Կինը իր քրոջը կ'ըսէր. — Ես առողջ էի. հիւանդ եղայ (*անկա*). — Պարտականութիւնը շատ դժուար էր, աշակերտը չըրաւ զայն (*յի*). — Բարեկամս մեր հօրեղբորը տունը գնեց (*անկա*), բայց ան շատ հին էր. — Իմ եղբայրս և քոյրս հարուստ էին, բայց աղքատացան (¹). — Զեր քեռորդին ուրախ էր բայց տխրեցաւ. — Դուք ի՞նչ ունէիք. — Մենք զիրք ու գրիչ ունէինք. — Տղան հիւանդ էր և չէր առողջանար. — Սխալ միտք պահեցի. — Աշակերտը սխալ չունի, իր պարտականութիւնը ճիշտ է. — Ես կը նստիմ և կը գրեմ պարտականութիւնս:

27. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Wie befinden Sie sich? *Ի՞նչպէս էք*.
Danke schön, ich befinde mich ganz wohl, aber meine Mutter ist unwohl. շատ չնորհակալ եմ, ես շատ աղէկ եմ, բայց մայրս անհանգիստ է.
Wie geht es Ihnen? *Ի՞նչպէս կ'երթայ ձեզի (ի՞նչպէս էք)*.
Es geht mir nicht sehr wohl. *Ինծի շատ աղէկ չերթար (շատ աղէկ չեմ)*.

(1) werden օժանդակ բայը ածականներու հետ գործածուելով կը կազմուին հայերէն չեզոք բայեր. *որինակ՝* groß werden մեծնալ, krank werden հիւանդանալ եւայլն:

Օրինակներ

- Wer befindet sich wohl?
- Mein Freund befindet sich wohl.
- Sind Sie krank?
- Nein, ich bin ganz wohl; aber meine Schwester hat Kopfschmerzen (շիտու ցաւ).
- Warum hat sie Kopfschmerzen?
- Denn sie erkältete sich (¹).

28. Ընթերցուած

Jetzt ist Anfang September. Die Sommerferien sind zu Ende. Wie schnell sind sie vergangen! Zwei Monate lang haben die Schüler sich von der Arbeit ausgeruht. Nun, gehen sie wieder in die Schule. Das neue Schuljahr beginnt. Die meisten Schüler sind in die höheren Klassen versetzt. Nur die Faulen sind in derselben Klasse geblieben. Wenige Schüler auch haben die Schule verlassen. Unter den Schülern sind auch einige neue Gesichter zu sehen.

(¹) sich erkälten ինքզինքը մսկցնել :

ՈՒԹԵՐՈՐԴԻ ԴԱՍ

ԱՊԱՌՆԻ ԺԱՄԱՆԱԿ

ՅՈՒՅԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՐՅԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

41. Գերմաներէնի մէջ թէ՛ կանոնաւոր և թէ՛ անկանոն բոլոր բայերու ապառնի ժամանակը կը կազմուի միօրինակ կերպով: Կ'առնուի werden օժանդակ բային սահմանական ներկայ ժամանակը, և ասոր վրայ աւելցուելով բայի մը աներեւոյթ ժամանակը, կը կազմուի այդ աներեւոյթ բային ներկայ ապառնին. օրինակներ՝

ich werde reisen	ես պիտի ճամբորդեմ
du wirst reisen	դուն պիտի ճամբորդես
er wird reisen	ան պիտի ճամբորդէ
wir werden reisen	մենք պիտի ճամբորդենք
ihr werdet reisen	դուք պիտի ճամբորդէք
Sie werden reisen	Դուք պիտի ճամբորդէք
sie werden reisen	անոնք պիտի ճամբորդեն

ich werde aufpassen	ես ուշադրութիւն պիտի ընեմ
ich werde spazieren gehen	ես պտոյտի պիտի երթամ
ich werde schreiben	ես պիտի գրեմ

42. Գերմաներէնի երկու գլխաւոր ցուցական ածականներն են.

dieser, diese, dieses այս
jener, jene, jenes այն

Ասոնք իբրեւ ածական՝ գոյականէն առաջ կը դրուին միշտ և անոր հետ կը համաձայնին սեռով, հոլովով և թիւով. օրինակ՝

Ար.	Իգ.	Չեգ.
Աւդ. dieser Mann	diese Frau	dieses Kind
Սեռ. dieses Mannes	dieser Frau	dieses Kindes
Տրա. diesem Mann	dieser Frau	diesem Kind
Հյգ. diesen Mann	diese Frau	dieses Kind
Աւդ. jener Lehrer	jene Schule	jenes Papier
Սեռ. jenes Lehrers	jener Schule	jenes Papiers
Տրա. jenem Lehrer	jener Schule	jenem Papier
Հյգ. jenen Lehrer	jene Schule	jenes Papier

43. Երկու զխաւոր հարցական ածականներն են
welcher? welche? welches? Ո՞ր
was für ein? was für eine? was für ein? Ի՞նչ տեսակ

Ասոնք եւս իբր ածական կը դրուին միշտ գոյական-
նէն առաջ և անոր հետ կը համաձայնին սեռով,
հոլովով և թիւով. օրինակ՝

Ար.	Իգ.	Չեգ.
Աւդ. welcher Schüler?	welche Feder?	welches Haus?
Սեռ. welches Schülers?	welcher Feder?	welches Hauses?
Տրա. welchem Schüler?	welcher Feder?	welchem Haus?
Հյգ. welchen Schüler?	welche Feder?	welches Haus?

Ո՞ր աշակերտը, ո՞ր գրիչը, ո՞ր տունը ևլն.

Ար.	Իգ.
Աւդ. was für ein Vater?	was für eine Mutter?
Սեռ. was für eines Vaters?	was für einer Mutter?
Տրա. was für einem Vater?	was für einer Mutter?
Հյգ. was für einen Vater?	was für eine Mutter?

Չեգ.
was für ein Mädchen
was für eines Mädchens
was für einem Mädchen?
was für ein Mädchen

Ի՞նչ տեսակ հայր մը, Ի՞նչ տեսակ մայր մը,
Ի՞նչ տեսակ աղջիկ մը, ևլն.

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der König քաղաւոր	verstehen հասկնալ
die Stadt քաղաք	sprechen խօսիլ
der Wein զինի	mitteilen իմացնել, հաղորդել
der Stod գաւազանը	bleiben մնալ
der Hund շուկ	glücklich երջանիկ
die Stafe կասու	unglücklich դժբախ
die Rose վարդ	glücklicherweise բարեբախտաբար
die Blume ծաղիկը	unglücklicherweise դժբախտաբար
das Wasser ջուր	träge ծոյլ
das Schloß դղեակը	fleißig աշխատել
der Palast պալատը	gesund առողջ
das Pferd ձի	krank հիւանդ

29. Հրահանգ

Ich verstehe noch nicht Deutsch, aber ich werde es bald ver-
stehen. — der König wird aus der Stadt in das Schloß gehen. —
Glücklicherweise ist das Wetter schön, aber es wird morgen (վաղը)

regnen, denn der Himmel ist mit Wolken bedeckt. — Welcher Mensch ist glücklich? — Mein Freund ist glücklich denn er ist gesund aber sein Bruder ist unglücklich denn er ist krank; er wird auch glücklich werden wenn er wieder (նորէն) gesund wird. — Was für ein Buch werden Sie kaufen? — Ich werde ein deutsches Buch kaufen denn ich lese sehr gern (շատ սիրով) deutsch.

30. Փարզմանութիւն

Ո՞վ կը բնակի քաղաքին մէջ (տրա.) — Մենք կը բնակինք քաղաքին մէջ (տրա.) բայց հոն (ձա) չպիտի մնանք. — Վարդը ծաղիկ մըն է, շունը և կատուն կենդանիներ (Tiere) են. կենդանին չի խօսիր (եզ. Գ. դէմք իրից) բայց մարդ էակը կը խօսի. — Ի՞նչ տեսակ ծաղիկ մըն է վարդը և ի՞նչ տեսակ կենդանի մըն է շունը. — Ո՞ր մարդ էակը երջանիկ է, հարձուտ մարդը թէ (oder) առողջ մարդը. — Ո՞ր ջուրը կապոյտ կ'երեւայ. — Ծովին ջուրը կապոյտ կ'երեւայ. — Աշակերտը ծոյլ էր բայց աշխատասէր պիտի դառնայ. — Իմ հօրս պիտի իմացնեմ որ (ձա՛) եղբայրս հիւանդ է և քաղաքին մէջ չպիտի մնայ:

31. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Wo sind Sie her? ուրկէ՞ էք (ո՞ւր տեղացի էք).

Ich bin aus Konstantinopel. Կոստանդնուպոլսէն (Կոստանդնուպոլսեցի) եմ.

Ist Ihr Vater auch aus Konstantinopel? ձեր հայրն ալ Կոստանդնուպոլսեցի՞ է.

Nein, mein Vater ist aus der Provinz. ո՛չ, հայրս գաւառէն (գաւառացի) է.

Օրինակներ

- Viele Einwohner (բնակիչներ) in Konstantinopel sind aus der Provinz.
- Aus welchem Land (երկիր) sind Sie?
- Welcher Landsmann (երկրացի) sind Sie?
- Ich bin aus der Türkei (Թուրքիա) aber mein Freund ist aus Deutschland (Գերմանիա); er ist Ausländer (օտար երկրացի)
- Es sind viele Ausländer in der türkischen (թրքական) Hauptstadt (մայրաքաղաք).

32. Ընթերցում

Deutschland

Das deutsche Reich umfaßt die mitte Europas. Das deutsche Reich nennt man auch Deutschland. Die Einwohner Deutschlands heißen Deutsche.

Das Klima des Landes ist gemäßig. Doch ist im allgemeinen der Sommer heißer und der Winter kälter als meistens in der Türkei. Deutschland zählt über sechzig Millionen Einwohner. Die Bevölkerung nimmt alljährlich um eine halbe Million zu.

Der König von Preußen, mit dem Titel: Deutscher Kaiser, ist der Oberhaupt aller deutschen Staaten. Berlin ist die Hauptstadt des deutschen Reiches.

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒ ՅՈՒՆԱԿԻՆ

Ա. Արական միավանկ գոյականներ

44. Գերմաներէնի մէջ գոյականներու յոգնակի կանոնաւոր հոլովումը կրնանք երեք խումբի բաժնել: 1. Արական գոյականներու հոլովում, 2. Իգական գոյականներու հոլովում, 3. Չեզոք գոյականներու հոլովում:

45. Վերոնշանակեալ գոյականներու երեք խումբերէն իւրաքանչիւրն ալ երկու մասերու կը ստորաբաժնուի. 1. միավանկ գոյականներ, 2. բազմավանկ գոյականներ:

46. Ուրեմն գոյականի մը կանոնաւոր յոգնակին կազմելու համար պէ՛տ է նկատողութեան առնել գոյականին սեռը եւ միավանկ կամ բազմավանկ ըլլալը:

47. Արական միավանկ գոյականները յոգնակի կ'ըլլան, արմատական a, o, u և au փոխուելով ä, ö, ü և äui և ուղղական, սեռական, հայցական հոլովներուն վերջաւորութեան e իսկ տրականի վերջաւորութեան en աւելցուելով:

Օրինակներ

Եզակի	Յոգնակի
Ուղ. der Tisch սեղանը	die Tische սեղանները
Սեռ. des Tisches սեղանի	der Tische սեղաններու
Տրա. dem Tisch սեղանին	den Tischen սեղաններուն
Հյց. den Tisch սեղանը	die Tische սեղանները

der Ball գնտակը die Bälle գնտակները
der Sohn մանչ զաւակը die Söhne մանչ զաւակները
der Wunsch փափաքը die Wünsche փափաքները
der Gaul աշխատող ձին die Gäule աշխատող ձիերը

48. Կան կարգ մը միավանկ արական գոյականներ, որոնց արմատական ձայնաւորը (a, o, u, au) յոգնակի մէջ չըջաձայնի չի փոխուիր: Ասոնցմէ ամէնէն գործածականները հետեւեալ բառերն են.

Եզակի	Յոգնակի
der Arm բազուկը, թեւը	die Arme
der Tag օրը	die Tage
der Grad աստիճանը	die Grade
der Mord սպանութիւնը	die Morde
der Dolch գաշոյնը	die Dolche
der Docht պատրոյգը	die Dochte
der Stoff նիւթը, կերպասը	die Stoffe
der Thron գահը	die Throne
der Hund շունը	die Hunde
der Schuh կոշիկը	die Schuhe
der Punkt կէտը	die Punkte
der Bau շէնքը	die Baue

49. Այս օրէնքին համաձայն կը կազմուի նաեւ յոգնակին ա'յն արական միավանկ գոյականներուն, որոնք գլխաւոր շեշտ չառնող նախամասնիկով կամ յետամասնիկով ածանցուած են. օրինակ՝

Եզակի	Յոգնակի
der Befehl հրամանը	die Befehle
der Bericht տեղեկագիրը	die Berichte

Եզակի

der Gewinn շահը

der Vergleich բաղդատութիւնը

der Erwerb ստացումը, վաստակը

der Käfig վանդակը

der Teppich գորգը

der König թագաւորը

der Jüngling երիտասարդը

Յոգնակի

die Gewinne

die Vergleiche

die Erwerbe

die Käfige

die Teppiche

die Könige

die Jünglinge

Դիտողութիւն. — Ինչպէս վերի օրինակներէն կը տեսնուի, երեք սեռերուն որոշիչ յօդին հասարակաց յոգնակին է ուղ. die, սեռ. der, քա. den, հայց. die,

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Baum ծառ

der Ast aus, գլխաւոր հիւղը

der Zweig պզտիկ հիւղը

der Baß սօրակը

der Spaß կատակը

der Boß նոխալը

der Busch բուփը, մացառուքը

der Hirt գլխարկը

der Stuhl աթոռը

der Teil մասը

der Stamm բունը

der Wurzel արմատը

die Erde հողը

wachsen աճիլ

machen բնել

ernähren սնուցանել

hoch բարձր

niedrig ցած

dicke հաս

dünn բարակ

unter տակը

ganz ամբողջ

groß ուրախ

traurig խուս

33. Հրահանգ

Die Teile des Baumes sind: die Wurzel, der Stamm, die Äste, die Zweige und die Blätter (*տերեւները*). — die Wurzel ist unter der Erde (*տրա.*) und ernährt den ganzen Baum. — die Männer (*մարդիկ*) haben Bärte. — die Bäume des Waldes sind hoch aber die Bäume des Busches sind nicht hoch, sie sind niedrig. — die Frau ist froh, sie macht Späße. — In dem Haus sind viele Tische und Stühle; aber sie sind nicht neu, sie sind sehr alt. — Wer hat einen Hut? — Mein Bruder hat einen Hut, aber ich habe viele Hüte.

34. Թարգմանութիւն

Իմ հօրս գլխարկները բոլորովին նոր են, բայց ձեր հօրը գլխարկները հին են. — Ծառերուն ոստերը հաստ են և ճիւղերը բարակ: — Ծառերուն բուններն ալ հաստ են. — Մեր եղբայրը շատ մը մանչ զաւակներ ունի, բայց աղջիկ զաւակ չունի. — Մարդ էակը երկու (zwei) թեւեր ունի. — Լամբարին (die Lampe) պատրոյգը կարճ է, աղէկ չի վառիր (brennen). — Պատրոյգները աղէկ չեն վառիր, որովհետեւ շատ կարճ են. — Օրուան մասերն են ցերեկը (der Tag) և գիշերը (die Nacht). — Զմեռը (im Winter) օրերը կարճ են. — Դաշոյնները շատ երկար են. — Ծուռները հաւատարիմ են. — Կօշիկները նոր են. — Կէտերը շատ մեծ են. —

35. Միտք Պահուելիի Նախադասութիւններ

Woraus ist der Tisch? *Ի՞նչ բանէ (ինչով) է սեղանը.*
Die Tische sind meistens aus Holz. *սեղանները ընդհանրապէս փայտէ են.*

Ist unsre Schule auch aus Holz gebaut? *մեր դպրոցն ալ փայտէ չիսուած է.*

Nein, unsre Schule ist aus Stein gebaut. *Ո՛չ մեր դպրոցը քարէ չիսուած է.*

Օրինակներ

— Ist dieser Stuhl aus Holz?

— Ja, dieser Stuhl ist aus Holz, aber jener Stuhl ist nicht aus Holz, er ist aus Eisen (*երկաթ*).

— Woraus sind die Schuhe gemacht?

— Die Schuhe sind aus Leder (*կաշի*) gemacht.

— Was machen wir aus Holz, Eisen, Stein und Leder?

— Aus Holz, Eisen, Stein und Leder machen wir verschiedene (*զանազան*) Gegenstände (*առարկաներ*).

Unser Garten

Hinter unserm Haus ist ein schöner, großer Garten. Ich und mein Vater arbeiten sehr gern in diesem Garten. Wir haben in unserm Garten viele Obstbäume und Blumenbeete.

Ich begieße jeden Tag die Blumen und mein Vater pflegt die Obstbäume. Wir haben keinen besonderen Gärtner. Unser Garten sieht im Frühling wunderschön aus. Mehrere Bäume haben schon Blätter; andere haben bloß Knospen; wieder andre stehen in Blüte.

In einem Eck des Gartens haben wir auch ein Glashaus; dort werden die Blumen im Winter aufbewahrt, um sie vor der Kälte zu schützen.

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԴՈՅԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒ ՅՈՒՆԱԿԻՆ

Ա. Արական բազմական գոյականներ

50. Արական բազմական գոյականներու յոգնակին երկու խումբի կը բաժնուի, համաձայն իր վերջաւորութեան. 1. el, er, en մասնիկներով վերջացող գոյականները և 2. e գիրով վերջացող և շնչաւոր էակ ցոյց տուող գոյականները :

51. el, er, en վերջաւորութեամբ արական գոյականներու յոգնակին կազմելու համար, ո՛չ բառին վերջաւորութեանը գիր կ'աւելնայ, ո՛չ ալ արմատական ձայնաւոր գիրը շրջաձայնի կը վերածուի: Ուրեմն բառը յոգնակիի մէջ անփոփոխ կը մնայ, այսինքն եղակի ուղղական ձեւը կը պահէ նոյնութեամբ: Միայն el, er վերջաւորութեամբ գոյականներու յոգնակի տրականը կը կազմուի ո մը աւելցնելով. օրինակներ՝

Եզակի

Յոգնակի

Ուղ. der Himmel երկինքը die Himmel երկինքները
Սեռ. des Himmels երկնքի der Himmel երկինքներու
Տրա. dem Himmel երկինքին den Himmeln երկինքներուն
Հյգ. den Himmel երկինքը die Himmel երկինքները

Եզակի

Յոգնակի

Ուղ. der Schüler աշկերտը die Schüler աշկերտները
Սեռ. des Schülers աշկերտի der Schüler աշկերտներու
Տրա. dem Schüler աշկերտին den Schülern աշկերտներուն
Հյգ. den Schüler աշկերտը die Schüler աշկերտները

Եզակի	Յոգնակի
Ուղ. der Wagen կառքը	die Wagen կառքերը
Սեռ. des Wagens կառքի	der Wagen կառքերու
Տրա. dem Wagen կառքին	den Wagen կառքերուն
Հյգ. den Wagen կառքը	die Wagen կառքերը

52. Լ, ր, ռ վերջաւորութեամբ սակաւաթիւ գոյականներ կան որոնց յոգնակի ձեւին մէջ արմատական ձայնաւոր գիրը չընթանի կը վերածուի. այս գոյականներէն ամէնէն գործածականներն են հետեւեալները.

Եզակի	Յոգնակի
der Apfel խնձորը	die Äpfel
der Vogel թռչունը	die Vögel
der Hammer մուրճը	die Hämmer
der Bruder եղբայրը	die Brüder
der Vater հայրը	die Väter
der Ofen վառարանը	die Öfen
der Hafen նաւահանգիստը	die Häfen
der Boden գետինը, հողը	die Böden
der Garten պարտէզը	die Gärten

Դիտողութիւն.— er եւ el վերջաւորութեամբ սակաւաթիւ արական գոյականներ կան, որոնց եզակին վերը ցոյց տրուած օրինակներուն պէս կ'ըլլայ, բայց յոգնակին՝ չորս հոլովներուն ալ բառին վերջաւորութեանը ու մը կ'աւելցուի.

Այս գոյականներն են.

Եզակի	Յոգնակի
der Bauer գիւղացին	die Bauern
der Wetter զարմիկը	die Wetter
der Muskel մկանը	die Muskeln
der Pantoffel մուճակը	die Pantoffeln
der Stachel խայծոցը	die Stacheln

53. Լ, ր, ռ վերջաւորութեամբ չեզոք գոյականներն ալ, ընդհանուր օրէնքին համաձայն (51) յոգնակի կ'ըլլան. օրինակ՝

Եզակի	Սոգնակի
das Segel առագաստը	die Segel
das Zimmer սենեակը	die Zimmer
das Becken կոնքը	die Becken

Դիտողութիւն.— eben, fein, եւ sel յետամանիկներով ամանցուած բոլոր գոյականները, որոնք չեզոք են, յոգնակի կ'ըլլան վերի օրէնքին համաձայն. Օրինակ՝

Եզակի	Յոգնակի
das Weibchen էգը	die Weibchen
das Männchen արուն	die Männchen
das Fräulein օրիորդը	die Fräulein
das Rätzel հանելուկը	die Rätzel

ՈՒՍԱՆՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

beginnen սկսիլ	hell պայծառ
beenden վերջացնել	dunkel մութ
glauben հաւատալ	früh կանուխ
denken մտածել	spät ուշ
hoffen յուսալ	hübsch սիրուն
strafen պատժել	häßlich sqեղ
loben գովել	frisch քաւ
belohnen վարձատրել	faul աւրուած, հոսած

37. Հրահանգ

Der Himmel ist dunkel; es wird regnen. — Ich hoffe, der Lehrer wird nicht die Schüler strafen, denn sie sind nicht träge. — Ich denke, die Äpfel sind nicht gut; sie sind faul. — Die Bauern beginnen das Land zu bebauen (հողը մշակելու); sie gehen alle Tage früh auf das Feld (դաշտը) und kehren (կը դառնան) spät abends (իրիկունը ուշ) nach Hause. — Die Tropfen des Regens sind sehr groß; es regnet sehr stark (ուժով). — Der Meister (վարպետը) lobt die Lehrlinge (աշկերանները); er wird sie belohnen.

38. Թարգմանութիւն

Օղը աղեկ չէ, անձրեւ պիտի գայ, որովհետեւ երկինքը մութ է. — Ես շատ մը (viele) զարմիկներ ունիմ. անոնք շատ բարի են և դպրոց կ'երթան. — Ո՞ւր է դարակին բանալին (der Schlüssel), վերարկուներս (Mäntel) մէջն (darin) են. — Անտառին ծառերը շատ բարձր և շատ սիրուն են. — Թռչունները պզտիկ են բայց շատ բարձր կը թռչին. — Օրիորդները շատ բարի են. — Թռչուններու արունները գեղեցիկ են, բայց էգերը տգեղ են. — Մեր հայրերը եղբայրներ ունին. ասոնք մեր հօրեղբայրներն (Onkel) են. — Գիւղացիներուն թիւերուն մկանները շատ ուժով են, որովհետեւ անոնք շատ ⁽¹⁾ կ'աշխատին. —

39. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Wie grüßt man⁽²⁾ morgens? առաւօտուն ինչպէ՞ս կը բարեւենք.

Man grüßt morgens: guten Morgen! առաւօտուն կը բարեւենք. բարի լոյս.

Am Tage? օրուան միջոցին.

Am Tage: Guten Tag! օրուան միջոցին. բարի օր. Abends? երեկոյին.

Abends: Guten Abend! երեկոյին. բարի երեկոյ.

Wie grüßt man wenn man zu Bett geht? ինչպէ՞ս կը բարեւենք երբ պառկելու երթանք.

Man grüßt: Gute Nacht! կը բարեւենք. գիշեր բարի.

(1) Եւս եթէ մակրայ է գերմաներէն կ'ըսուի viel իսկ եթէ ածական է, ինչպէս Եւս մեծ՝ կ'ըսուի sehr groß.

(2) man եզակի երրորդ դէմք անորոշ անձնական դերանուն է, որ կը համապատասխանէ ֆրանսերէն օտին եւ զոր հայերէնի կը Թարգմանենք ըստ յարմարութեան կամ կրաւորական եզակի երրորդ դէմքով, կամ ուղղակի յոգնակի առաջին դէմքով.

Օրինակներ

- Guten Morgen, Vater!
- Guten Morgen, Kind!
- Guten Tag, Herr Lehrer!
- Guten Tag, meine Schüler!
- Guten Abend, Mutter!
- Guten Abend, mein Sohn!
- Gute Nacht, Papa!
- Gute Nacht, mein Kind!

40. Հնչերգում

Tag und Nacht.

Jetzt ist es acht Uhr. Die Sonne scheint. Es ist hell; es ist Tag. Am Tage bin ich in der Schule oder zu Hause; mein Vater ist in der Stadt.

Es ist zwölf Uhr. Jetzt ist Mittag: die Stunden vor Mittag heißen Vormittag; die Stunden nach Mittag heißen Nachmittag.

Es ist zwei Uhr Nachmittags. Es ist fünf Uhr nachmittags. Es ist sechs Uhr Abends. Jetzt ist es Abend; es ist dunkel. Bald ist es Nacht.

Es ist zehn Uhr; es ist finster; es ist Nacht. Es ist spät. Ich schlafe. Es ist zwölf Uhr. Es ist Mitternacht. Es ist ein Uhr nachts, zwei Uhr nachts. Es ist sechs Uhr morgens. Es schlägt sechs Uhr. Mama kommt in mein Zimmer und spricht: steh auf, mein Kind! Ich erwache; ich bin wach; die Sonne scheint; es ist hell; es ist Tag; es ist früh; es ist Morgen; ich stehe auf.

ՏԱՍՆԵԻՄԷԿԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅՈԳՆԱԿԻՆ

Ա. Արական բազմավանկ գոյականներ (շարունակութիւն)

54. Արական և գիրով վերջացող բազմավանկ գոյականները, որոնք շնչաւոր էակ մը, կամ շնչաւոր էակի մը վիճակը ցոյց կուտան, եղակի սեռականէն սկսեալ, թէ՛ եղակի և թէ՛ յոգնակի բոլոր հոլովներուն վերջաւորութեանը ո գիրը կ'առնեն. օրինակ՝

Եղակի	Յոգնակի		
Ուղ. der Knabe մանչը	die Knaben մանչերը		
Սեռ. des Knaben մանչու	der Knaben մանչերու		
Տրա. dem Knaben մանչուն	den Knaben մանչերուն		
Հյգ. den Knaben մանչը	die Knaben մանչերը		

Այս օրինակին նսան կը հոլովուին, օրինակի համար, հետեւեալները. der Neffe քրոջ կամ եղբոր տղան, der Affe կապիկը, der Bote սուրհանդակը, der Erbe ժառանգորդը, der Löwe առիւծը, der Riese հսկան, der Sklave գերին։

55. Վերի օրէնքին համաձայն (54) կը հոլովուին շնչաւոր էակ ցոյց տուող կարգ մը միավանկ արական գոյականներ եւս, որոնց հին ձեւը սակայն և վերջաւորութեամբ եղած է, և զոր ժամանակի ընթացքին կորսնցուցած են։ Այդ գոյականներն են հետեւեալները. der Bär արջը, der Bursch մանչը, der Christ Իրիստոսը, der Fürst իշխանը, der Beck անմիտը,

der Gesell աշկերտը, der Graf կոմսը, der Feld հերոսը, der Herr տէրը, պարոնը, der Mensch մարդ էակը, der Mohr սեւամորթը, der Narr յիմարը, der Prinz իշխանը, der Pfau սիրամարգը, der Spatz ճնճուկը, der Sproß բողբոջը, der Steinmetz քարահատը, der Tor տիմարը, der Vorfahr նախահայրը։

56. Դիտելի է որ, փոխանակ ո մը աւելցուելու, եղակի սեռականէն սկսեալ, բոլոր հոլովներուն, վերոնշանակեալ գոյականներուն վերջաւորութեանը, ներդաշնակութեան համար և՛ աւելցուի. օրինակ՝

Եղակի	Յոգնակի		
Ուղ. der Bär արջը	die Bären արջերը		
Սեռ. des Bären արջի	der Bären արջերու		
Տրա. dem Bären արջին	den Bären արջերուն		
Հյգ. den Bären արջը	die Bären արջերը		

Դիտողութիւն. — 1. Ժողովուրդի անուններն ալ այս օրէնքին համաձայն (56) կը հոլովուին. օրինակ՝ der Israelit, Իսրայէլացին, der Kroat Խրուածը, եւայլն կ'ըլլան. des Israeliten, des Kroaten եւայլն.

2. der Herr բառին եղակի սեռականին, տրականին եւ հայցականին, վերջաւորութեանը ո մը միայն կ'աւելցուի փոխանակ և՛ ի։

3. der Käse (պանիրը) բառը կը հոլովուի հետեւեալ կերպով.

Եղակի	Յոգնակի		
Ուղ. der Käse պանիրը	die Käse պանիրները		
Սեռ. des Käses պանիրի	der Käse պանիրներու		
Տրա. dem Käse պանիրին	den Käsen պանիրներուն		
Հյգ. den Käse պանիրը	die Käse պանիրները		

ՌԻՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Schreibtiſch գրասեղանը	husten հազալ
der Armtiſch բազկաթոռը	verſichern վստահացնել
der Bleiftift մատիտ	umarmen գրկել, համբուրել
der Regensſchirm հովանոցը (անձրեւի)	verſchreiben գրել (դեղագիր)
der Sonnensſchirm հովանոցը (արեւի)	ſchädlich վնասակար
der Lampenſchirm լուսամփոփը	nützlich օգտակար
der Arzt բժիշկը	immer միշտ
daß Recept դեղագիրը	oft յաճախ
vergeſſen մոռնալ	ſelten քիչ անգամ
finden գտնել	manchmal շատ անգամ
verlieren կորսցնել	dann und wann երբեմն երբեմն
ſchützen պաշտպանել	

41. Հրահանգ

Der Regensſchirm ſchützt uns (*զմեղ*) gegen (*ընդդէմ*) den Regen, der Sonnensſchirm gegen die Sonne und der Lampensſchirm unfre Augen gegen das Licht (*լոյս*) der Lampe. — Die Mutter und der Vater umarmten ihre Kinder. — Der Mann huſtet, er iſt krank; der Arzt hat ihm ein Recept verſchrieben, aber der Mann findet nicht die Apotheke. — Ich vergeſſe ſelten die Namen (*անունները*) meiner Freunde; ich vergeſſe nicht ihre Adreſſen, denn ich ſchreibe ihnen oft Briefe. — Es iſt gut manchmal von Freunden (*ըստեղծակները*) Briefe zu erhalten (*ստանալ*) und ihnen dann und wann zu ſchreiben.

42. Թարգմանութիւն

Կապիկները փոքր են բայց առիւծները մեծ. — Գրասեղանը և բազկաթոռը շատ մեծ են և շատ զեղեցիկ. — Քիչ անգամ զրասեղանները այսքան (ի՞նչ) մեծ կ'ըլլան և բազկաթոռները այսքան զեղեցիկ. — Բժիշկը պիտի գայ և զեղագիր մը պիտի գրէ. — Ո՞վ է հիւանդ և ո՞վ է առողջ. — Մահաւորները աղէկ չեն. — Պարոնին տունը շատ զեղեցիկ է. —

Իշխանին տան պատուհանները շատ մեծ են. — Ես շատ մը զարմիկներ ունիմ, անոնք արդէն մեծ են. — Ես կը կորսնցնեմ, դուն կը գտնես. — Դուք կը խօսի՞ք գերմաներէն. — Ո՞վ չի խօսիր գերմաներէն. — Դուք ի՞նչ լեզու (die Sprache) կը խօսիք. — Մեր ուսուցիչը շատ աղէկ գերմաներէն կը խօսի. — Ես գերմաներէն կը խօսիմ, կը գրեմ և կը կարդամ.

43. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Ich zähle von eins bis zehn: eins, zwei, drei, vier, fünf, ſechs, ſieben, acht, neun, zehn. *կը համարեմ մէկէն մինչեւ տասը. մէկ, երկու, երեք, չորս, հինգ, վեց, եօթը, ութը, ինը, տասը*

Ich zähle von zehn bis eins rückwärts: zehn, neun, acht, ſieben, ſechs, fünf, vier, drei, zwei, eins. *կը համարեմ տասնէն մինչեւ մէկ դէպի ետ. տասը, ինը, ութը, եօթը, վեց, հինգ, չորս, երեք, երկու, մէկ.*

Was kommt nach zehn? *տասնէն վերջ ի՞նչ կուգայ.*
Nach zehn kommt elf, und nach elf kommt zwölſſ *տասնէն վերջ կուգայ տասնեւմէկ, տասնեւմէկէն վերջ կուգայ տասներկու.*

Օրինակներ

- Wer kann (*կրնայ*) von eins bis zwölſſ zählen?
- Ich kann es Herr Lehrer: eins, zwei, drei, vier, fünf, ſechs, ſieben, acht, neun, zehn, elf, zwölſſ.
- Zähle mir von zwölſſ bis eins rückwärts.

- Zwölf, elf, zehn, neun, acht, sieben, sechs, fünf, vier, drei, zwei, eins.
- Was kommt nach neun?
- Nach neun kommt zehn.
- Was kommt vor (առաջ) acht?
- Vor acht kommt sieben.

44. Ամօրցուած

Der Winter.

Jetzt ist es Winter. Der Wind weht von Norden. Der Nordwind ist rauh. Das Wetter ist neblig. Es ist nicht mehr warm. Es ist kalt geworden. Die Sonne scheint nicht mehr; die Erde ist mit Schnee bedeckt, es schneit. Das Wasser ist zu Eis gefroren; es friert. Das Feld ist leer. Die Bauern arbeiten nicht mehr da. Es ist traurig. Die Bäume haben keine Blätter mehr. Die Schwalben sind nicht mehr da; sie sind fort. Nur die Raben und die Späzen sind noch da.

Der Winter hat auch seine Freuden. Mehrere Knaben machen einen Schneemann; andere machen Schneebälle. Alle sind froh. In kälteren Ländern gehen die Leute auf das Eis und laufen Schlittschuh, andere fahren Schlitten.

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅՈՓՆԱԿԻ ՀՈԼՈՎՈՒՄԸ

Բ. Իգական գոյականներ

57. Երկրորդ հոլովման տակ կ'երթան բոլոր իգական գոյականները :

58. Իգական բոլոր գոյականներու եղակի չորս հոլովները իրարու նման են, բնաւ փոփոխութիւն չեն կրեր :

59. Յոգնակի կազմութեան տեսակէտով բոլոր իգական գոյականները կը բաժնուին երկու խումբի .
1. Այն գոյականները, որոնց յոգնակին վերջաւորութեան *e* մը կ'աւելցուի և արմատական *a, o, u* և *au* չըջաձայնի կը փոխուին. այս խումբին կը վերաբերին մեծ մասով միավանկ գոյականները .
2. Այն գոյականները, որոնց յոգնակի վերջաւորութեան *n* կամ *en* կ'աւելցուի և արմատական ձայնաւորը փոփոխութիւն չի կրեր. այս խումբին կը պատկանին, մեծ մասով, բազմավանկ գոյականները .

1. Օրինակ ընդ յոգնակիի.

Եղակի	Յոգնակի
Ուղ. die Hand <i>ձեռքը</i>	die Hände <i>ձեռքերը</i>
Սեռ. der Hand <i>ձեռքի</i>	der Hände <i>ձեռքերու</i>
Տրա. der Hand <i>ձեռքին</i>	den Händen <i>ձեռքերուն</i>
Հյգ. die Hand <i>ձեռքը</i>	die Hände <i>ձեռքերը</i>

Այս տիպարին համաձայն կը հորովուն հետեւեալ գոյականները .

die Angst վախը	die Luft հաճոյքը
die Art կացինը	die Macht զօրութիւնը
die Bank նստարանը	die Magd աղջիկը
die Braut հարսը	die Maus մուկը
die Brust կուրծքը	die Nacht գիշերը
die Faust բռունցքը	die Nacht կարը
die Frucht պտուղը	die Not անձկութիւնը
die Gans սաղը	die Stadt քաղաքը
die Haut մորթը	die Wand որմը
die Kraft ուժը	die Wurst երշիկը
die Kuh կովը	die Kunst արուեստը
die Lust ողը	

die Ängste, die Bräute, die Früchte, die Gänse,
die Kühe եւայլն.

2. Օրինակ նով կառն en ու յոգնակիի.

Նգակի	Յոգնակի
Ուղ. die Blume ծաղիկը	die Blumen ծաղիկները
Սեռ. der Blume ծաղիկի	der Blumen ծաղիկներու.
Տրա. der Blume ծաղիկին	den Blumen ծաղիկներուն
Հյգ. die Blume ծաղիկը	die Blumen ծաղիկները
die Arbeit աշխատանքը	die Arbeiten աշխատանքները
der Arbeit աշխատանքի	der Arbeiten աշխատանքներու.
der Arbeit աշխատանքին	den Arbeiten աշխատանքներուն
die Arbeit աշխատանքը	die Arbeiten աշխատանքները

Այս տիպարին համաձայն կը հորովուն իգական գոյականներու մեծ մասը. օրինակի համար՝

Նգակի	Յոգնակի
die Biene մեղուն	die Bienen մեղունները
die Kirche եկեղեցին	die Kirchen եկեղեցիները
die Pflanze բոյսը	die Pflanzen բոյսերը
die Schule դպրոցը	die Schulen դպրոցները
die Wunde վէրքը	die Wunden վէրքերը
die Frau կինը	die Frauen կիները
die Art տեսակը	die Arten տեսակները
die Bahn ուղին	die Bahnen ուղիները
die Form ձեւը	die Formen ձեւերը
die Tür դուռը	die Türen դուռները
die Jagd որսորդութիւնը	die Jagden որսորդութիւնները
die Post թղթատարը	die Posten թղթատարները
die Schwester քոյրը	die Schwestern քոյրերը
die Schachtel տուփը	die Schachteln տուփերը
die Wurzel արմատը	die Wurzeln արմատները
die Insel կղզին	die Inseln. կղզիները

Դիտողութիւն. — 1. ein յետամասնիկը կարգ մը գոյականներու վրայ աւելցուելով կը կազմէ անոնց իգական մեւը, որով կը համապատասխանէ հայերէն ունի մասնիկին. Արդ ein յետամասնիկով ամանցուած իգական գոյականներու յոգնակին կը կազմուի նոյն աւելցուելով վերջաւորութեան. օրինակ՝ die Schüllerin աշակերտուհին, die Schüllerinnen աշակերտուհիները.

2. die Mutter մայրը եւ die Tochter աղջիկ զաւակը բառերը բոլորովին զարտուղի կերպով յոգնակի կըլլան.

Յոգնակի Ուղ.	die Mütter	die Töchter
Սեռ.	der Mütter	der Töchter
Տրա.	den Müttern	den Töchtern
Հյգ.	die Mütter	die Töchter

3. «*ja*» յեռամասնիկով իգական գոյականները յոգնակի կ'ըլլան *jāle*.
որինակ *die Drangsal* անշանքը, *die Drangfälle*.

4. «*nis*» յեռամասնիկով իգական գոյականները յոգնակի կ'ըլլան *nisse*.
որինակ *die Finsternis* ողջամուղջը, *die Finsternisse*.

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Bräutigam նշանածը	tragen կրել, անձի
die Pfauwe սալորը	stark զորաւոր
die Traube խաղողը	schwach սկաւ
die Aptrikose ծիրանը	ängstig վախկոտ
der Pfirsich դեղձը	mutig արագ
der Apfelsinn արհիւնը	liebenswürdig սիրելի
erzählen պատմել	und so weiter եւայլն
öffnen բացալ	schmachhaft համոզ
gehörten հնազանդիլ	saftig հիւսիս
tadeln մեղադրել	arm աղքատ
sichem հասիլ	reich հարուստ
duften բուրել	

45. Հրահանգ

Ich werde die Briefe auf die Post tragen. — Der Vater ist stark aber die Mutter ist nicht stark, sie ist schwach; sie wird auch stark werden. — Die Töchter dieser Frau haben Angst; sie sind ängstig, aber der Vater tadelt sie. — Unsere Schwestern sind mutig. Die Braut dieses Jünglings ist sehr liebenswürdig, der Bräutigam ist sehr glücklich. — Die Haut der Gänse ist dick. — Die Früchte des Herbstes schmecken sehr gut; sie sind: die Äpfel, die Birnen, die Pfäume, die Trauben, und so weiter. — Die Aptrikose, der Pfirsich und der Apfelsinn sind schmachhafte und saftige Früchte. Ich esse gern (*կը սիրեմ ուտել*) Կիրիւն և Կրաւն. — Die Blumen duften schön, ich liebe die Blumen.

46. Թարգմանութիւն

Աշակերտները իրենց ուսուցիչներուն կը հնազանդին,
որովհետեւ բարի են. — Հայրը իր ժանչ եւ աղջիկ զաւակներ-

րուն պատմութիւններ (*Geschichten*) պիտի պատմէ. — Մենք բացինք դուռները, որովհետեւ օդը զէչ էր. — Ես նստարանին վրայ (*auf*) կը նստիմ. — Ինչո՞ւ դու նստարանին վրայ չես նստիր. — Որովհետեւ ան (*իգ.*) աթոռին վրայ պիտի նստի. — Ուսուցիչը մեղադրեց իր աշակերտները, անոնք շատ ծոյլ էին. — Իմ քոյրերս աղքատ էին, հարստացան, իսկ ես հարուստ էի, աղքատացայ. — Ամառուան (*des Sommers*) պտուղները⁽¹⁾ հիւսիս են բայց աշնան պտուղները համով են: — Հօրս մկանները շատ զօրաւոր են, բայց մօրս մկանները տկար են:

47. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Wie alt bist du Krikor? Քանի՞ տարեկան ես (որքան ծեր ես) Գրիգոր:

Ich bin zwölf Jahre alt, Herr Lehrer. տասներկու տարեկան եմ, (Տասներկու տարիներ ծեր եմ) պարոն ուսուցիչ:

Wie alt ist dein Bruder? Քանի՞ տարեկան է քու եղբայրդ:

Mein Bruder ist sechs Jahre alt. եղբայրս վեց տարեկան է:

Օրինակներ

- Wer kann (*կրնայ*) sein Alter (*տարիք*) sagen, Kinder?
- Ich kann es, Herr Lehrer.
- Nun, wie alt bist du?
- Ich bin fünfzehn (15) Jahre alt.
- Hast du Brüder und Schwestern?

(1) Գերմաներէնի մէջ ուղղական հոլովը սեռականէն առաջ կը դրուի:

- Ja wohl, Herr Lehrer; ich habe einen Bruder und zwei Schwestern. Mein Bruder ist neun Jahre alt, und meine ältere (*կրէց*) Schwester neunzehn (19) Jahre alt.
- Und wie alt bist du?
- Ich habe es schon gesagt, Herr Lehrer; ich bin fünfzehn Jahre alt.

48. Ընթերցում

Glieder der Familie.

Alle Personen der Familie sind im Salon vereinigt. Rechts, bei dem Tisch steht der junge Herr Heirabedian, Surens und Newarts Vater; links steht die junge Frau Heirabedian, Surens und Newarts Mutter. Der Vater und die Mutter sind die Eltern. In der Mitte steht der alte Herr Heirabedian, der Großvater; am Tisch sitzt die alte Frau Heirabedian, die Großmutter. Der Großvater und die Großmutter sind die Großeltern. Suren ist Newarts Bruder, Newart nennt Suren ihren Bruder, Newart ist Surens Schwester; sie sind Geschwister. Suren ist der Sohn seines Vaters und seiner Mutter. Suren ist der Enkel seines Großvaters und seiner Großmutter. Newart ist die Enkelin ihres Großvaters und ihrer Großmutter. Alle zusammen bilden eine Familie; sie sind die Glieder der Familie.

ՏԱՍՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅՈԳՆԱԿԻ ՀՈՂՈՎՈՒՄԸ

Գ. Չեզոք գոյականներ

60. Այս երրորդ հոլովման կը վերաբերին բոլոր չեզոք գոյականները, ի բաց առեալ *ել, օր, օր* վերջաւորութեամբ և *օր* և *օր* նուազական յետամասնիկներով ածանցուած չեզոք գոյականները: (Տե՛ս Արական գոյականներու հոլովում):

61. Յոգնակի կազմութեան համաձայն չեզոք գոյականներու հոլովումը եւս կը բաժնուի երկու խումբի: Առաջին խումբին վերաբերող գոյականներուն յոգնակին կը կազմուի, արմատական *ա, օ, ւ* գիրերը չըրջաձայնի վերածելով և բառին վերջը ուղղական, սեռական, հայցական *օր, իսկ տրական օր աւելցնելով: Առաջին խումբին կը վերաբերին ընդհանրապէս միական գոյականները. օրինակ՝*

Եզակի

Յոգնակի

Աղ. das Dorf	գիւղը	die Dörfer	գիւղերը
Սեռ. des Dorfes	գիւղի	der Dörfer	գիւղերու
Տրա. dem Dorf	գիւղին	den Dörfern	գիւղերուն
Հյգ. das Dorf	գիւղը	die Dörfer	գիւղերը

Այս օրինակին համաձայն հոլովուող գոյականներ են հետեւեալները.

Եզակի

Յոգնակի

das Amt	պաշտօնը	die Ämter	պաշտօնները
das Bad	լողանքը	die Bäder	լողանքները
das Band	ժապաւէնը	die Bänder	ժապաւէնները

Եզակի	Յոգնակի
das Blatt <i>թերթը</i>	die Blätter <i>թերթերը</i>
das Dach <i>տանիքը</i>	die Dächer <i>տանիքները</i>
das Faß <i>տակառը</i>	die Fässer <i>տակառները</i>
das Glas <i>գաւաթը</i>	die Gläser <i>գաւաթները</i>
das Grab <i>փոսը</i>	die Gräber <i>փոսերը</i>
das Gras <i>խոտը</i>	die Gräser <i>խոտերը</i>
das Kalb <i>հորթը</i>	die Kälber <i>հորթերը</i>
das Lamm <i>գառնուկը</i>	die Lämmer <i>գառնուկները</i>
das Land <i>երկիրը</i>	die Länder <i>երկիրները</i>
das Rad <i>անիւր</i>	die Räder <i>անիւնները</i>
das Tal <i>հովիտը</i>	die Täler <i>հովիտները</i>
das Holz <i>փայտը</i>	die Hölzer <i>փայտերը</i>
das Horn <i>եղջիւրը</i>	die Hörner <i>եղջիւրները</i>
das Korn <i>հացահատիկը</i>	die Körner <i>հատիկները</i>
das Loch <i>ծակը</i>	die Löcher <i>ծակերը</i>
das Schloß <i>դղեակը</i>	die Schlösser <i>դղեակները</i>
das Volk <i>ժողովուրդը</i>	die Völker <i>ժողովուրդները</i>
das Wort <i>բառը</i>	die Wörter <i>բառերը</i>
das Buch <i>գիրքը</i>	die Bücher <i>գիրքերը</i>
das Haupt <i>գլուխը</i>	die Häupter <i>գլուխները</i>
das Haus <i>տունը</i>	die Häuser <i>տուները</i>
das Lied <i>անդամը</i>	die Lieder <i>անդամները</i>
das Licht <i>լոյսը</i>	die Lichter <i>լոյսերը</i>
das Feld <i>դաշտը</i>	die Felder <i>դաշտերը</i>
das Geld <i>դրամը</i>	die Gelder <i>դրամները</i>
das Nest <i>բոյնը</i>	die Nester <i>բոյները</i>
das Schwert <i>սուրը</i>	die Schwerter <i>սուրերը</i>

Եզակի	Յոգնակի
das Bild <i>պատկերը</i>	die Bilder <i>պատկերները</i>
das Kind <i>տղան</i>	die Kinder <i>տղաքը</i>
das Lied <i>երգը, տաղը</i>	die Lieder <i>երգերը, տաղերը</i>
das Ei <i>հաւկիթը</i>	die Eier <i>հաւկիթները</i>
das Kleid <i>հագուստը</i>	die Kleider <i>հագուստները</i>

62. Այս կերպով կը կազմուի նաեւ յոգնակին ա'յն չեզոք գոյականներուն, որոնք չ'ունի յետամասնիկով ածանցուած են. օրինակներ՝

Եզակի	Յոգնակի
das Fürstentum <i>իշխանապետութիւնը</i>	die Fürstentümer <i>իշխանապետութիւնները</i>
das Altertum <i>հին դարը</i>	die Altertümer <i>հին դարերը</i>
das Reichthum <i>հարստութիւնը</i>	die Reichthümer <i>հարստութիւնները</i>
das Königthum <i>թագաւորութիւնը</i>	die Königthümer <i>թագաւորութիւնները</i>

63. Եւ նախամասնիկով ածանցուած սակաւաթիւ չեզոք գոյականներուն յոգնակին եւս կը կազմուի համաձայն վերի նոյն օրէնքին (61). օրինակներ՝

Եզակի	Յոգնակի
das Gemach <i>սենեակը</i>	die Gemächer <i>սենեակները</i>
das Gewand <i>հանդերձը</i>	die Gewänder <i>հանդերձները</i>
das Geschlecht <i>սեռը</i>	die Geschlechter <i>սեռերը</i>
das Gespenst <i>ուրուականը</i>	die Gespenster <i>ուրուականները</i>
das Gesicht <i>դէմքը</i>	die Gesichter <i>դէմքերը</i>
das Gemüt <i>հոգեկան աշխարհը</i>	die Gemüther <i>հոգեկան աշխարհները</i>

64. Երկրորդ խումբին կը վերաբերին ընդհանրապէս բաղմամբանկ չեզոք գոյականները, որոնք Ge, Ver, Be նախամասնիկներով ածանցուած են. ասոնց վերջաւորութեանը կ'աւելցուի չը և արմատական ձայնաւոր գիրը շրջաձայնի չի փոխուիր. օրինակ՝

Եզակի	Յոգնակի
Ուղ. das Geschenk նուէրը	die Geschenke նուէրները
Սեռ. des Geschenk(e)s նուէրի	der Geschenke նուէրներու
Տրա. dem Geschenk նուէրին	den Geschenken նուէրներուն
Հյգ. das Geschenk նուէրը	die Geschenke նուէրները
Այս օրինակին համաձայն կը հղովուին՝	

Եզակի	Յոգնակի
das Gemälde նկարը	die Gemälde նկարները
das Geschäft (առեւտրական) գործը	die Geschäfte գործերը
das Geseß օրէնքը	die Geseße օրէնքները
das Verhör հարցափորձը (ամբաստանեալի)	die Verhöre հարցափորձերը
das Besteck գործիքներով տուփ	die Bestecke գործիքներով տուփերը

65. Այս երկրորդ խումբին կը վերաբերին նոյնպէս nis և sal յետամասնիկով ածանցուած չեզոք գոյականները և բոլոր այն միավանկ չեզոքները, որոնք առաջին խումբին չեն վերաբերիր. օրինակներ՝

Եզակի	Յոգնակի
das Gefängnis բանտը	die Gefängnisse բանտերուն
das Scheusal ճիւղաղը	die Scheufäle ճիւղաղները

Եզակի	Յոգնակի
das Knie ծունգը	die Kniee ծունգերը
das Werk գործը	die Werke գործերը
das Pferd ձին	die Pferde ձիերը
das Haar մազը	die Haare մազերը
das Heft տետրակը	die Hefte տետրակները
das Jahr տարին	die Jahre տարիները

Դիտողութիւններ. — 1. Դիտելի է որ ասի յետամասնիկը յոգնակիով մէջ կը վերածուի -isse ի :

2. das Bett անկողինը, das Hemd շապիկը, das Kleid ցաւը, das Ohr ականջը, das Auge աչքը, das Erbe ժառանգութիւնը, das Ende վերջաւորութիւնը բառերը յոգնակի կ'ըլլան -en աւելցուելով եւ արմատական ձայնաւորը փոփոխուին չի կրեր. օրինակ՝ die Betten, die Hemden, die Weiden, die Ohren, die Augen, die Erben, die Enden.

3. — das Herz (սիրտը) բառը բոլորովին իրեն յատուկ հետեւեալ հոլովումը ունի .

	Եզակի	Յոգնակի
Ուղ.	das Herz	die Herzen
Սեռ.	des Herzens	der Herzen
Տրա.	dem Herzen	den Herzen
Հյգ.	das Herz	die Herzen

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Kaufmann վաճառականը	schneiden կտել
die Kaufleute վաճառականները	lächeln ժպտիլ
der Dichter բանաստեղծը	weinen լալ
der Grund պահանք	ziehen քաշել
klopfen զարնել (սրի)	weich կակուղ
glauben հաւատալ	hart կարծր
kothen եփել	unruhig անհանգստ
erhalten ստանալ	rund կլոր

49. Հրահանգ

Das Herz klopft nicht, der Mensch lebt nicht mehr. — Die Völker Europas haben große Fortschritte gemacht. — Die Häupter der Königtümer sind die Könige. — Die Gefängnisse sind niedrig und finster, die Leute (մարդիկ) sind traurig darin. — Unsere Vorfahren glaubten an die Gespenster. — Wir kochen die Eier sehr weich, aber Sie kochen sie zu (չափազանց) hart. — Die Haare der Kinder sind lang und blond, aber die Gewänder sind kurz und dunkel. — Die deutschen Dichter haben sehr schöne Lieder; Goethe und Heine haben die schönsten (գեղեցկագոյնները). Die Kaufleute haben gute Geschäfte gemacht.

50. Թարգմանութիւն

Տղաք նուէրներ կը ստանան և շատ ուրախ են. — Վաճառականներուն շահերը շատ մեծ են, որովհետեւ անոնք շատ աղէկ առեւտրական գործեր կ'ընեն. — Գիւղացիները դաշտերուն խոտերը կը կտրեն. անոնք շատ երկար են. — Տղաքը ունին գիրքեր, տետրակներ, մատիտներ և գրիչներ. — Այս քաղաքին տունները բարձր և լայն են. — Աղջիկները կը ժպտին, որովհետեւ ուրախ են, բայց մանչերը կուլան և տխուր են. — Առեւտրական գործերը աղէկ չեն, ժողովուրդը դժգոհ է. — Մեր դասարաններուն նկարները շատ մեծ են. — Տուններուն տանիքները ցած են. — Կառքերուն անիւները կլոր են. — Կէօթէի և շիլլէրի գործերը կը կարգամ, — Ձիերը կառքերը կը քաշեն. — Մեր երկրին հովիտները գեղեցիկ են և գետերը կարճ են. — Եզերուն եղջիւրները կարճ են. — Իմ գրքիս բառերը կը սորվիմ.

51. Միսի Պանուկիի Նախադասութիւններ

Ich zähle von dreizehn weiter: dreizehn, vierzehn, fünfzehn, sechzehn, siebzehn, achtzehn, neunzehn, zwanzig. տասերեքէն կը շարունակեմ

համիւր, տասերեք, տասնչորս, տասնհինգ, տասնվեց, տասնեօթը, տասնութ, տասնընթիւն, քսան :

Ich zähle von ein und zwanzig an weiter: ein und zwanzig, zwei und zwanzig, drei und zwanzig, vier und zwanzig, fünf und zwanzig, sechs und zwanzig, sieben und zwanzig, acht und zwanzig neun und zwanzig. կը շարունակեմ համիւր քսանմէկէն. քսանը մէկ, քսան երկու, քսան երեք, քսանը չորս, քսանը հինգ, քսանը վեց, քսանը եօթը, քսանը ութը, քսանը ինը :

Ich zähle von dreißig bis hundert von zehn zu zehn: dreißig, vierzig, fünfzig, sechzig, siebzig, achzig, neunzig, hundert. կը համիւր երեսունէն մինչեւ հարիւր, տասն առ տասն : երեսուն, բառասուն, յիսուն, վաթսուն, եօթանասուն, ութսուն, իննսուն, հարիւր :

Աշակերտին կարդացնել գերմաներէն հետեւեալ թուանշանները.

52, 13, 41, 65, 74, 49, 88, 97, 16, 78, 33, 18 81, 35, 64, 90, 11, 47, 56, 36, 10 42, 20, 37, 15, 31, 30, 45, 87, 38, 89, 95, 53, 14, 43, 66, 75, 51, 86 17.

52. Ընթերցում

Die Zeiteinteilung.

Das Jahr hat vier Jahreszeiten, sie sind der Frühling, der Sommer, der Herbst und der Winter. In einem Jahr sind zwölf Monate, es sind: Januar, Februar, März, April, Mai, Juni, Juli, August, Sep-

fember, Oktober, November und Dezember. Das Jahr hat zwei und fünfzig Wochen. Jede Woche hat sieben Tage. Die sieben Tage der Woche sind: Montag, Dienstag, Mittwoch, Donnerstag, Freitag, Samstag und Sonntag. In einem Tag sind vier und zwanzig Stunden. Jede Stunde besteht aus vier Vierteln. Eine Stunde wird in sechzig Minuten eingeteilt. Eine Minute hat sechzig Sekunden.

Կ Ա Ր Ե Ի Ո Ր

Իրբին ընթերցումները պէտք է ծառայեն առաւելապէս աշակերտը վարժեցնելու բերանացի կերպով ըսելու, ինչ որ գրքին մէջ կը կարդայ: Այդ բանին մըղելու համար զինքը, ուսուցիչը պէտք է հարցումներ ուղղէ աշակերտին: Այսպէս, առնենք վերի ընթերցումը.

Wie viel Jahreszeiten hat das Jahr?
Welche sind die vier Jahreszeiten?
Wie viel Monate sind in einem Jahr?
Welche sind die zwölf Monate?
Wie viel Wochen hat das Jahr?
Wie viel Tage hat die Woche?
Welche sind die sieben Tage der Woche?
Wie viel Stunden sind in einem Tag?
Aus wie viel Vierteln besteht eine Stunde?
In wie viele Minuten wird eine Stunde eingeteilt?

Տ Ա Ս Ն Ե Ի Զ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Դ Ա Ս

ՈՐՈՇԻԶ ԹՕԻՆՐՈՒ, ՅՈՒՅԱԿԱՆ ԵՒ ՍՏԱՅԱԿԱՆ

ԱԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅՈԳՆԱԿԻՆ

ԿԱՆՈՆԱԻՐ ԲԱՅԵՐՈՒ ԱՆՅԵԱԼ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

66. Ինչպէս նախորդ դասերէն տեսնուեցաւ արդէն, գերմաներէնի մէջ թէ յօդերը և թէ ածականները, որոնք միշտ գոյականէն առաջ կը դրուին, այս վերջինին հետ կը համաձայնին սեռով, թուով և հոլովով:

67. Որոշիչ յօդերը der, die, das երեք սեռի համար հասարակաց մէկ ձեւ յոգնակի ունին, որ է ուղ. die, սեռ. der, տրա. den, հայց. die.

68. Անորոշ յօդերը ein, eine, ein յոգնակի չունին. օրինակ՝ ein Vater հայր մը, Väter հայրեր:

69. Յուցական և ստացական ածականներն ալ, երեք սեռի հասարակաց յոգնակի մէկ ձեւ միայն ունին: Յուցական և ստացական ածականներու եղակի և յոգնակի հոլովման ամբողջական պատկերն է հետեւեալը.

	Եղակի			Յոգնակի
	Ար.	Իգ.	Չեգ.	
Ուղ.	dieser	diese	dieses	diese
Սեռ.	dieses	dieser	dieses	dieser
Տրա.	diesem	dieser	diesem	diesen
Հյց.	diesen	diese	dieses	diese

Այս տիպարին վրայ կը հղովուրի նաեւ jener, jene jenes և յոգնակի jene. իսկ ստացական ածականներու հղովումը հետեւեալն է.

Եզակի		Յոգնակի	
Ար.	Իգ.	Չեգ.	Երեք սեռի համար
Ուղ. mein	meine	mein	meine
Սեռ. meines	meiner	meines	meiner
Տրա. meinem	meiner	meinem	meinen
Հյգ. meinen	meine	mein	meine

Այս տիպարին վրայ կը հղովուրին միւս ստացական ածականները եւս.

Եզակի		Յոգնակի	
Ար.	Իգ.	Չեգ.	Երեք սեռի համար
dein	deine	dein	deine
sein	seine	sein	seine
ihr	ihre	ihr	ihre
unser	unsre	unser	unsre
euer	eure	euer	eure
ihr	ihre	ihr	ihre
Ihr	Ihre	Ihr	Ihre

70. Գերմաներէնի մէջ կանոնաւոր բայերու անցեալ ընդունելութիւնը կը կազմուի բայարմատին սկզբնաւորութեանը զի և վերջաւորութեանը չ աւելցուելով. օրինակ՝

kaufen էն	gekauft	գնած
sagen էն	gesagt	ըսած
lieben էն	geliebt	սիրած
loben էն	gelobt	դոված

Գիտողութիւններ. — 1. Վերջին չ գիրին տեղ ներդաշնակութեան համար չէ կ'աւելցուի, եթէ բայարմատը t ու կը վերջանայ. օրինակ arbeiten էն gearbeitet աշխատած:

2. Այն կանոնաւոր բայերը որոնք անբաժանական նախամասնիկ ունին, անցեալ ընդունելութեան զի նախամասնիկը չեն առներ. օրինակ verlieben էն verliebt սիրահարուած, verkaufen էն verkauft ծախած.

3. Բաժանական նախամասնիկով կանոնաւոր բայերու անցեալ ընդունելութեան զի նախամասնիկը, բաժանական նախամասնիկին եւ բացարմատին մէջտեղը կը դրուի, եւ ամէնը իբր մէկ բառ կը գրուի. օրինակ lachen էն gelacht խնդացած, իսկ auslachen էն ausgelacht վրան խնդացած.

71. haben օժանդակ բայը կանոնաւոր անցեալ ընդունելութիւն ունի որ է gehabt. իսկ sein և werden օժանդակ բայերուն անցեալ ընդունելութիւնը անկանոն է. sein ին անցեալ ընդունելութիւնն է gewesen, իսկ werden ինը geworden.

Ich bin drei Monate in Berlin gewesen. Ես երեք ամիս Պերլին եղած եմ:

Mein Vater ist von der Kälte krank geworden. Հայրս ցուրտէն հիւանդացած է:

72. Բաղադրեալ ժամանակի անդէմ բայը, գերմաներէնի մէջ բաժնուելով դիմաւոր բայէն կը դրուի նախադասութեան ամէնէն վերջը, դիմաւոր բային և անդէմ բային մէջտեղը զետեղուելով մակբայները և խնդիրները. օրինակ՝

Ich habe heute früh in
ես ունիմ այսօր առաւօտուն մէջը
der Stadt viele Bücher gekauft.
քաղաքին շատ մը գիրքեր գնած

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

rauchen ծխել	frei ազատ
mieten վարձու առնել	rechts աջ կողմը
vermieten վարձու տալ	links ձախ կողմը
verboten արգելում	gefälligst եթէ կը հաճիք
erlauben արձանել	damit որպէսզի
der Eingang մուտք	unartig անառակ
der Ausgang ելք	unrichtig սխալ
die Zigarre սիգար	zufrieden գոհ
die Zigarette սիգարետ	unzufrieden (1) դժգոհ

53. Հրահանգ

Diese Frauen rauchen nicht, aber jene Männer rauchen. — Unsere Väter haben uns erlaubt viele deutsche Bücher zu kaufen. Die Eingänge ihrer Gärten sind verboten. — Wir haben unsere Häuser vermietet. — Rechts ist der Eingang und links der Ausgang. — Unsere Freunde rauchen Zigarren und Ihre Freunde Zigaretten. — Es sind Restaurationen (*ճաշարաններ*) in New York wo es verboten ist Zigaretten zu rauchen, aber Zigarren darf man wohl rauchen. — Ich habe deine Brüder nicht gesehen; wo sind sie?

54. Թարգմանութիւն

Ես ըսած եմ իր հօրը. այն ծաղիկները պիտի գնէ ան. — Ի՞նչու ձեր քոյրերուն չէք արտօնած պտոյտ ընել. արտօնեցէք իրենց եթէ կը հաճիք. — Հայրս պիտի խօսի մեր ուսուցչին հետ, որպէսզի մեր գիրքերը գնէ (kaufe ստորագրասական), եղբայրս գիրք մը գնած է բայց ճիշդ չէ. — Աշա-

(1) Գերմաներէնի մէջ առ նախամասնիկը կը համապատասխանէ հայերէն ան, ապ կամ դժ մասնիկներուն. եւ ամականին սկիզբը դրուելով, ցիշ հակառակ իմաստը կուտայ անոր. օրինակներ՝ aufmerksam ուշադիր undaufmerksam անուշադիր, flug խելացի unflug անխելք, dankbar երախտագէտ undankbar ապերախտ, glücklich երջանիկ unglücklich դժբախտ:

կերաներուն գիրքերը սխալ են, բայց ուսուցչներուն գիրքերը ճիշդ են. — Աջ կողմը ես իմ գոյքերս (Sachen) զրած եմ, և ձախ կողմը դուն քու գոյքերդ զրած ես. — Ես այսօր ազատ եմ բայց վաղը ազատ չպիտի ըլլամ. — Ես ըսի բայց դուն չի լսեցիր. — Ուսուցիչը իր աշակերտներէն չատ գոհ⁽¹⁾ եղած է. — Դուք ինձմէ գոհ եք. — Ո՛չ, ես ձեռնէ գոհ չեմ. — Ո՞վ մեծցած է եւ ով չէ մեծցած. — Տղաքը մեծցած են, բայց անառակցած ու են. — Ես իմ բարեկամներէս չատ մը նուէրներ ընդունած եմ ծննդեանս տարեդարձին առիթով (zu meinem Geburtstag).

55. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Wie viel Uhr ist es? Ժամը քանի՞ն է.
Es ist um zwei Uhr. Ժամը երկուքն է.
Wann fährt das Schiff ab? Ծողեռաւը քանի՞ն կը մեկնի.
Es fährt um halb vier ab, aber der Zug fährt um ein viertel auf sechs ab. Ծողեռաւը կը մեկնի երեք ու կէսին, բայց երկաթուղին կը մեկնի հինգը քառորդ անցած:

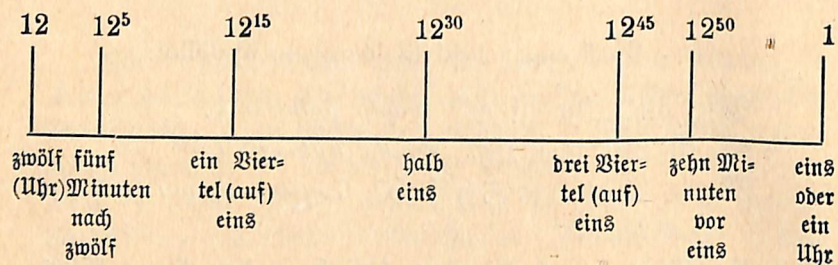
Դիտողութիւն. — Գերմաներէնի մէջ ժամը քանին ըլլալը հայերէնէն արբեր կերպով կ'արտայայտուի. երբ ամբողջ ժամ է որ պէտք է ըսուի, թուական ամականէն առաջ առ նախդիրը կը դրուի. օրինակ es ist um ein (մէկն է). անցած քառորդ ժամերը եւ կէսը ո՛չ թէ արդէն քանած ժամուն վրայ կը դրուին այլ առ նախդիրով զալիք ժամուն, որուն արդէն իսկապէս կը պատկանին. օրինակ es ist um ein Viertel auf sieben որ քառական Թարգմանութեամբ կը նշանակէ եօթին վրայ քառորդ մըն է, այսինքն եօթերորդ ժամէն քառորդ մը անցած է, ինչ որ հայերէնի մէջ

(1) Գոհ ըլլալ zufrieden sein. մէկէն գոհ ըլլալ՝ գերմաներէն կըսուի՝ մէկուհ հետ գոհ ըլլալ mit Jemandem zufrieden sein. որով վերի խօսքը պիտի ըսենք՝ իր աշակերտներուն հետ շատ գոհ եղած է.

պիտի ըսենք, վեցը քառորդ կ'անցնի. ժամացոյցի այս կերպ արայայ-
թութիւնը զերմաներէնի մէջ, տրամաբանօրէն բոլորովին ճիշտ է, քանի որ
այդ անցած քառորդը ո՛չ թէ 6 ռդ ժամուն կը վերաբերի, որուն 60 վայր-
կեանները լրացած են երբ ժամը ճիշտ 6 ը եղած է, այլ եօթերորդ ժա-
մուն որ կը սկսի բանիլ ժամը ճիշտ վեց ըլլալէն անմիջապէս յետոյ :

Կը յանձնարարուի ուսուցիչներուն առանձնապէս վարժութիւններ
ընել աշակերտներու հետ, վարժեցնելու համար զանոնք ժամանակը ըսելու
այս կերպին :

Բացատրող պատկեր



Օրինակներ

- Wie viel Uhr haben Sie?
- Es ist drei Viertel auf zwei.
- Ihre Uhr ist nicht richtig, sie geht nach; meine Uhr ist fünf Minuten vor zwei.
- Meine Uhr ist richtig, vielleicht Ihre Uhr geht vor, denn ich habe erst heute früh meine Uhr richtig gestellt.
- Ich habe vergessen gestern Abend meine Uhr aufzuziehen; sie steht, sie geht nicht.
- Unsere Schule fängt morgens um halb neun Uhr an, und ist um vier Uhr nachmittags aus.

56. Ընթերցում

Der Weinberg.

Ein Vater sagte auf seinem Sterbebett zu seinen drei Söhnen: "Liebe Kinder, ich kann euch nichts zurücklassen, als diese unfre Hütte und den Weinberg daran, in dem aber ein Schatz verborgen liegt. Grabt fleißig in dem Weinberg, so werdet ihr den Schatz finden.,,

Nach dem Tode des Vaters gruben die Söhne den ganzen Weinberg mit dem größten Fleiße um, fanden aber weder Gold noch Silber. Dagegen brachte der Weinberg, weil sie ihn so fleißig bearbeitet hatten, eine viel größere Menge Trauben hervor als sonst, und sie lösten dafür noch einmal so viel Geld.

Nun, verstanden die Söhne, was ihr seliger Vater gemeint hatte.

Die rechte Goldgrub ist der Fleiß.

Հարցումներ

- Wer sagte zu seinen Söhnen?
- Wo sagte er?
- Wem sagte er?
- Was sagte er?
- Was ließ der Vater zurück?
- Was lag in dem Weinberg verborgen? *հւայլն*

ՏԱՍՆԵԻՆԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ն Ա Խ Դ Ի Ր Ն Ե Ր

Ա. Սեռական հոլովով գործածուող նախդիրներ

73. Գերմաներէնի մէջ նախդիրները բնաւ ուղղական հոլովով չեն գործածուիր :

74. Համաձայն այն հոլովին, որով կը գործածուին նախդիրներու առանձին խումբերը, Գերմաներէն լեզուի նախդիրները կը բաժնուին չորս խումբերու : 1. Սեռականով գործածուող նախդիրներ , 2. Տրականով գործածուող նախդիրներ , 3. Հայցականով գործածուող նախդիրներ , 4. Երբեմն տրականով և երբեմն հայցականով գործածուող նախդիրներ :

75. Միայն սեռական հոլովով գործածուող նախդիրներն են հետեւեալները .

istaff:	{	փոխանակ (բանի մը)
anistaff:		
diesseit:		յայտկոյս (բանի մը)
jenseit:		յայնկոյս (բանի մը)
während:		(բանի մը) միջոցին
wegen:		(բանի մը) պատճառով
vermöge:		շնորհիւ (բանի մը)
ungeachtet:		առանց նկատի առնելու
kraft:		ուժովը, շնորհիւ
laut :		համաձայն, տրամադրութեամբ

miffels }
vermiffels }

unweit: }
unfern: }

um . . . willen: (մէկուն) ի սէր, կամքին համաձայն

von . . . wegen: (բանի մը) տեսակէտով, բերումով

außerhalb: (բանի մը) դուստը

innerhalb: (բանի մը) ներսը, մէջը

oberhalb: (բանի մը) վերը, վրան

unterhalb: (բանի մը) վարը, տակը

Օրինակներ

istaff des Gürtels ein Strick փոխանակ գօտիին չուան մը .

anstatt der Bezahlung վճարման տեղ .

diesseit des Gartens յայտկոյս պարտէզին .

jenseit des Lebens յայնկոյս կեանքին (կեանքէն անդին) .

während des Mittelalters միջին դարու միջոցին .

wegen des Diebstals գողութեան պատճառով .

des Vortheils wegen առուելութեանը պատճառով .

vermöge seiner Unschuld իր անմեղութեանը շնորհիւ .

ungeachtet der Warnung առանց ուշադրութիւն դարձնելու
զգուշացումի խորհուրդին .

kraft meines Amtes իմ պաշտօնիս ուժովը .

laut des Vertrages պայմանագրութեան համաձայն .

miffels genauer Untersuchung ճշգրիտ քննութեան միջոցաւ .

vermiffels einer Brücke կամուրջի մը միջոցով (կամուրջով մը) .

unweit des Waldes անտառէն ոչ-հեռու .

unfern des Meeres ծովէն ոչ-հեռու .

um Gottes Willen ի սէր Աստուծոյ .

um des Friedens willen ի սէր խաղաղութեան .

von Rechts wegen օրէնքի տեսակետով .
punkte innerhalb und außerhalb eines Kreises շրջանակի մը
ներքոյ և դուրսը կէտեր .
der Fluß oberhalb und unterhalb der Brücke. գետը , կա-
մուրջին վերը և վարը .

Դիտողութիւններ. — 1. halber նախդիրը որ նոյնպէս կը գործած-
ուի սեռականով եւ հետեւանով կամ բերումով իմաստը ունի , կը
դուրի գոյականէն վերջ. օրինակ՝ Umstände halber պարագաներու բերումով .

2. երկու մասերէ բաղկացած um . . . willen եւ von . . . wegen
նախդիրներուն մէջեղը կը դուրին իրենց գոյականները. օրինակ՝ um des
Vaters Willen, von der Krankheit wegen.

3. wegen եւ ungeachtet նախդիրները գոյականներէն թէ՛ առաջ եւ
թէ՛ վերջը կրնան դուրի. օրինակ՝ Streitens wegen կուրի պատճառով ,
aller Ermahnungen ungeachtet առանց նկատի առնելու ամէն յորդորները :

4. փոխանակ mittels ի կամ vermittels ի կը գործածուի նաեւ mittels
եւ vermittels, եւ փոխանակ diesseit ի եւ jenseit ի diesseits եւ jenseits.

5. Կան նաեւ լանց երկարութեանը, տօք հակառակ եւ շտապ համա-
ձայն նախդիրները, որոնք թէ՛ սեռական եւ թէ՛ սրական կը գործածուին.
օրինակներ՝ die Bäume wurden längs meines Hauses (կամ meinem Haus)
gepflanzt. ծառերը իմ տան երկարութեանը շնորհեցան, տօք aller Gefahr
հակառակ ամէն վաճառքի, տօք alle dem հակառակ ամէն բանի, շտապ
seines Auftrages եւ seinem Auftrag շտապ համաձայն իր յանձնարարու-
թեան. Դիտելի է որ եթէ շտապ գոյականէն առաջ դուրի սեռական հոլով
կ'առնէ, իսկ եթէ վերջը դուրի՝ սրական հոլով կ'առնէ :

6. Դիտողութեան համար կը յանձնարարուի, վերը ցոյց տրուած կարգով
գոց ընել սեռական հոլով առնող նախդիրները. յառաջիկային նոյն բանը
ընել նաեւ միւս նախդիրներուն համար: Այս կերպը ամէնէն ապահով մի-
ջոցն է, յառաջիկային, տարբեր հոլով առնող նախդիրներ իրարու հետ չի
շփոթելու համար :

ՈՒՍՈՆԵԼԻ ԲՈՒՆԵՐ

der Kaufmann վաճառականը	der Preis գինը
der Handel վաճառականութիւնը	die Barzahlung կանխիկ վճարումը
das Geschäftshaus վաճառատունը	die Abschlagszahlung առհաշիւ
das Gewerbe հարստարուեստը	վճարումը
die Bestellung ապսպրանք	die Teilzahlung մասնակի վճարումը
der Betrag գումարը	das Geld դրամը
das Lagerhaus մթերանոցը	die Schuld պարտքը

kosten արժեք
billig աժառ
teuer սուր
Geschäfte machen գործ ընել
bestellen ապսպրել
bezahlen վճարել
handeln սակարկել
Gewerbe treiben հարստարուես-
տով զբաղիլ

Handel treiben վաճառականու-
թեամբ զբաղիլ
der letzte Preis վերջին գինը
der Durchschnittspreis միջին գինը
das Muster օրինակը
die Quittung ստացագիրը
die Waare ապրանքը
die Bank դրամատունը
das Kapital դրամագումարը

57. Հրահանգ

Unweit des Geschäfts ist die Bank. — Anstatt einer Bestellung
hat der Kaufmann seine Schuld bezahlt. — Vermöge seines Ka-
pitals hat der Mann viel Geld gewonnen (շահած). — Bei
wem kaufen Sie Ihre Sachen? — Wo kann ich gute Waaren
bekommen? — Wie viel kostet dieses Buch? — Es ist nicht billig,
es ist zu teuer. — Diesseit des Flusses liegt der Stadt und jen-
seit der Wald. — Während des ganzen Jahres haben wir keine
Geschäfte gemacht. — Wegen des Krieges waren die Mütter der
Soldaten sehr betrübt. — Die Völker werden reich, denn sie frei-
ben Handel und Gewerbe. — Außerhalb der Stadt sind viele
Wiesen und Felder. — Innerhalb der Türkei leben verschiedene
Bevölkerungen: Armenier, Türken, Griechen, Juden, Araber und
so weiter.

58. Թարգմանութիւն

Անձրեւի միջոցին տանը մէջ (zu Hause) էինք. — Կամուր-
ջի մը միջոցաւ Կալաթա և Պոլիս իրարու հետ կապուած
(mit einander verbunden) են. — Ես ապսպրանք մը ըրի և գու-
մարը կանխիկ վճարեցի. — Թուրքիոյ մայրաքաղաքին մէջ
կան շատ մը դրամատուններ. — Դրամատուններուն շնորհիւ
վաճառականութիւնը և ճարտարարուեստը յառաջդիմութիւն-
ներ կ'ընեն. — Վաճառատունէն ոչ-հեռու կը գտնուի մթե-
րանոցը. — Համաձայն պայմանագրութեան, հայրս յիսուն ոս-
կի (Pfund) պիտի վճարէ. — Իր պաշտօնին ուժովը դատա-

Լորը (der Richter) պիտի պատժէ՝ գողը (den Dieb). — Փողոցին երկարութեան կան շատ մը տուններ և խանութներ (Läden) Այս վաճառականը առհաշիւ վճարում մը ըրաւ. — Ի սէր բարեկամութեան (Freundschaft) օգնեցէք իմ եղբորս, ան եւրաստապարտ պիտի ըլլայ ձեզի:

59. Միսֆ Պահուելիֆ Նախադասութիւններ

Es wird spät, ich muß jetzt gehen, sonst verpasse ich das Schiff. Ժամանակը ուշ է, պէտք է հիմա երթաւ, ապա թէ ոչ չողենաւը կը փախցնեմ:

Sie haben noch Zeit, brauchen Sie nicht zu eilen. Տակաւին ժամանակ ունիք, պէտք չունիք աճապարելու:

Nein, man erwartet mich um halb vier Uhr auf der Brücke. Ո՛չ, ինծի կը սպասեն ժամը երեքուկէսին կամուրջին վրայ:

Օրինակներ

- Es ist noch früh, du kannst noch eine halbe Stunde bleiben.
- Nein, ich muß gleich (իսկոյն) gehen, denn bevor ich den Zug nehme werde ich einen Freund besuchen.
- Warum eilen Sie?
- Denn ich habe nicht viel Zeit und ich muß das Schiff erreichen; wenn ich nicht eile, so komme ich zu spät.
- Wie viel Zeit haben Sie noch?
- Ich habe noch eine viertel Stunde.

60. Ընթերցում

In einem Laden.

In allen großen Städten giebt es größere Läden und Bazars, wo man alles mögliche kaufen kann.

Treten wir in einen großen Laden ein. Mächtige Säulen stützen die Stockwerke, und eine breite Treppe mit eisernem Geländer führt von einem Stockwerk zum andern. Überall sind Waaren zum Verkauf ausgelegt; Teppiche, Schirme, Anzüge und eine Menge Spielzeugen für Kinder.

Links steht eine junge Dame vor einem Tisch, auf welchem Handschuhe zur Schau gelegt sind; sie ist eine Käuferin.

In der Mitte befindet sich die Kasse. Davor stehen Käufer und Käuferinnen, die schon ihre Einkäufe gemacht haben. Sie bezahlen die Waaren die man ihnen verkauft hat.

Նախորդ երկու ընթերցումներուն ներքեւ նշանակուած հարցումներուն ձեւով, ուսուցչին կողմէ, այս ընթերցումին վրայ եւս պէտք է հարցումներ ուղղուին աշակերտին և վարժեցնել զայն պատասխանելու:

ՏԱՍԵՆԻՎԵՅԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ն Ա Խ Դ Ի Ր Ն Ե Ր

Բ. Տրականով գործածուող նախդիրներ

76. Տրական հոլովով գործածուող նախդիրութիւնները հետեւեալներն են.

aus : 1. Տեղ մը որուն մէջէն շարժում մը կամ գործողութիւն մը դէպի դուրս կուգայ, կը յայտնուի. օրինակ aus dem Hause kommen; տունէն դուրս գալ, etwas aus Liebe tun, բան մը սիրելուն համար ընել. 2. Իրի մը փոփոխումը ուրիշ բանի մը, վիճակի մը aus Գոյն einen Tisch machen. Յաճախ aus նախդիրով խնդիրը հայերէն բացառական հոլովին կը համապատասխանէ.

bei : 1. Բանի մը մօտութիւն. օրինակ՝ bei der Stadt քաղաքին մօտ. 2. ասեցը եթէ բայանունի հետ գործածուի կամ այն տեսակ զոյականի մը հետ որ գործողութիւն մը կը ցուցնէ, օրինակ՝ bei der Arbeit աշխատութեանը ասէն, bei dem Offen ուսելու ասէն. 3. (վիճակի) մէջ. օրինակ bei fchlechten Verhältnissen գէշ պայմաններու մէջ

mit : 1. Հետ. օրինակ՝ er spricht mit mir ինծի հետ կը խօսի, ich gehe mit ihm իրեն հետ կերթամ. 2. Կը նշանակէ (բաց) ով մը. օրինակ՝ wir schneiden mit dem Messer դանակով կը կտրենք, mit der Zeit werde ich mich daran gewöhnen ժամանակով (ժամանակի ընթացքին) պիտի վարժուիմ այդ բանին: Եթէ mitի հետ գործածուած զոյականը շնչաւոր էակ ցոյց չի տար հայերէնի կը Թարգմանուի խնդիրը՝ գործիական հոլովով, իսկ եթէ շնչաւոր էակ ցոյց կուտայ, այն ասէն mit կը Թարգմանուի հետ, միասին.

nach : 1. (Բանէ մը) վերջ, 2. Դէպի (բան մը), 3. համաձայն (բանի մը), ըստ,

jeit : (ժամանակէ մը) ի վեր

von : 1. Բանի մը ուրիշ ըլլալը, ծագումը, ինչպէս նաեւ կախումը. 2. Բանի մը որով կողմէ ըլլալը

3. Տրական իմաստ կուտայ խնդիրին. օրինակ. zu mir ինծի չաւ իմ իրեն, zu jedem իւրաքանչիւրին, եւայլն, կը համապատասխանէ գրաբար ց նախդիրին. օրինակ՝ ցնմա, ցմարդն, եւայլն: 2. Իր իմաստին մէջ կայ դէպի նպատակէ շարժում մը, ուղղութիւն մը, որով ճիշտ հակառակն է տօնին եւ կը համապատասխանէ գրաբար առ նախդիրին որոշ մէկ առումին. օրինակ՝ Յիսուս ասէր առ աշակերտսն, 3. կը նշանակէ երբեմն նաեւ՝ տեղայ մը մէջ, օրինակ՝ zu Hause, տանը մէջ, zu Berlin Պերլինի մէջ. կը համապատասխանէ այս առումով գրաբարի տրական հոլովով ի նախդիրին. օրինակ՝ ի տան, ի քաղաքին,

nächst (Մէկէ մը, բանէ մը) ամիջապէս վերջ

nebst Միաժամանակ ըլլալու, միաժամանակ գործելու իմաստը կուտայ խնդիրին. օրինակ՝ ich sende dieß nebst dem Brief, զայս կը ղրկեմ, եւ անոր հետ նամակ մը

famit Կը համապատասխանէ հանդերձ նախդիրին, օրինակ der Vater famit den Kindern հայրը՝ զաւրներովը հանդերձ

zuwider 1. (Մէկուն կամքին, դիտարկութեան) դէմ. 2. ի հեճուկս, ընդդէմ. օրինակ՝ dem Geseß zuwider ի հեճուկս օրէնքին

gegenüber Հանդէպ, դիմաց

entgegen Դէմ, հանդէպ

außer (վիճակէ մը, տեղէ մը, բանէ մը) դուրս, զատ, զերծ

binnen (Տեւողութեանը) մէջ

gemäß Համեմատ, համաձայն

ob Վերեւը, վրան

von . . . an (ժամանակակէտէ մը) ի վեր. օրինակ՝ von Morgen an առաւօտէն ի վեր:

Դիտողութիւն. — Այս նախդիրներուն իմաստը լաւ մը հասկնալու համար պէտք է հետագայ օրինակները աղէկ մը ուսումնասիրել :

Օրինակներ

Aus dem Zimmer gehen. տնտեսակէն դուրս երթալ.

Ein Märchen aus alten Zeiten. հին ժամանակներէն հեքիաթ մը.

Aus Holz sind die Häuser in Konstantinopel. Կոստանդնու-
պոլսոյ մէջ տուները փայտէ են .

Aus Liebe für die Menschen. մարդոց համար (ունեցած)
սիրոյն պատճառովը .

Was soll aus mir werden? Ինձմէ ի՞նչ պիտի ըլլայ (ես ի՞նչ
պիտի ըլլամ) .

Aus der Türkei gebürtig. ծնունդով Թուրքիացի .

Aus dem Augen, aus dem Sinn. աչքէն դուրս, մտքէն
դուրս (տէքէ հեռու, սրտէ հեռու) .

Aus Erfahrung zu sprechen wissen. փորձառութեամբ խօսիլ
գիտնալ .

es geschah aus Versehen անուշադրութեամբ պատահեցաւ .

San Stefano liegt bei Konstantinopel. Սան Սթէֆանօ Պոլսոյ
մօտիկ կը գտնուի .

bei unsrer Ankunft մեր ժամանած ատենը .

bei Licht arbeiten. լոյսով աշխատիլ .

bei einer Arbeit beschäftigt sein. աշխատութեամբ մը զբա-
ղած ըլլալ .

beim Spiel gewinnen. խաղի մէջ չա՛հիլ .

beim rechten Namen nennen. ճիշտ անունովը անուանել .

nicht bei Sinnen sein. խելքը գլուխը չըլլալ .

Arm in Arm mit dir. քեզի հետ թեւ թեւի .

Wein mit Wasser mischen. գինիին ջուր խառնել .

mit einem übereinstimmen. մէկուն հետ համաձայնիլ .

mit Gottes Hilfe. Աստուծոյ օգնութեամբ .

mit wenigem auskommen. քիչով դործը տեսնել .

mit Vergnügen, mit Freuden! հաճոյքով, ուրախութեամբ .

mit schwerem Herzen. ծանր սրտով (տխրութեամբ) .

mit Eue und Recht. իրաւասութեամբ և իրաւունքով
(կատարեալ իրաւունքով) .

eile mit Weile. աճապարէ գանդաղելով (կամոց աճապարէ) .

mit der Zeit pflückt man Rosen. ժամանակով մարդ վարդ
կը քաղէ (սպասելով մարդ վարդը կը քաղէ) .

nach Verlauf von zwei Tagen. երկու օր անցնելէ վերջ .

nach Hause gehen. (դէպ ի) տուն երթալ .

nach einer Sache fragen. բանի մը մասին հարցնել .

nach Rosenöl riechen. վարդի իւղ հոտիլ .

nach altem Brauche. համաձայն հին սովորութեան .

nach belieben. ըստ հաճոյս .

meiner Meinung nach ըստ իմ կարծեաց .

der Zug nach Wien Վիէննայի(դէպ ի Վիէննա)կառախումբը .

der Weg nach Tschamlidscha դէպ ի Չամլըճա ճամբան .

Begierde nach Belehrung ուսումնատենջութիւն .

Sucht nach Ruhm փառամոլութիւն .

seit gestern երեկուընէ ի վեր .

seit der französischen Revolution bis auf unsre Tage. Ֆրանս-
սական յեղափոխութենէն սկսելով մինչեւ մեր օրերը .

Von Hause kommen տունէն դալ .

von Anfang bis zu Ende սկիզբէն մինչեւ վերջը .

von großer Wichtigkeit sein մեծ կարեւորութիւն ունենալ .

diese Oper ist von Wagner այս օրերան Վակներինն է .

ein Lied von Goethe Կէօթէէն տաղ մը .

Wer von euch war dort? ձեռնէ ո՞վ հոն էր .

Stufen von Marmor մարմարէ աստիճաններ .

von Brote allein leben միայն հացով ապրիլ .

von seiten der Regierung կառավարութեան կողմէ (ի դիմաց) .

von jemandem reden մէկուն վրայօք խօսիլ .

von nichts wissen wollen ոչինչ գիտնալ ուզել .

Zu Bette gehen անկողին երթալ (պառկելու երթալ) .

zu Hause sein տանը մէջ ըլլալ (տունը ըլլալ) .

zu jeder Zeit իւրաքանչիւր ատեն (ամէն ատեն)

zur (zu der) Zeit des Kaisers Augustus Օգոստոս կայսեր
ժամանակ .

zu Fuße, zu Pferde, zu Wagen! ոտքով . ձիով , կռքով .
zu Wasser und zu Lande ծովուն մէջ (վրայ) և ցամաքի
վրայ

zu Eis frieren պաղիլ սառ ըլլալ (սառիլ)
einen zum Könige wählen մէկը թագաւոր ընտրել
einen zum Narren haben ; jemanden zum besten haben,
zum besten halten մէկը խենդի տեղ դնել , քթին խնդալ .

nächst den Eltern liebe ich meinen Freund am meisten ծնող-
քէս վերջ ամէնէն աւելի կը սիրեմ բարեկամս .

der Graf nebst zwölf Ritttern կոմսը՝ տասներկու ասպետներով
ein Ring nebst anderm Schmuck մատանին ուրիշ զարդե-
ղէնով միասին .

das Roß samt dem Reiter նժոյգը հեծեալով միասեղ .

dem Winde entgegen հովին դիմաց
entgegen dem Strom rudern հոսանքին դէմ թիավարել .
diese Speise ist mir zuwider այս կերակուրը ինծի զգուհանք
կուտայ (կը դանիմ այս կերակուրէն)

das Denkmal erhebt sich dem Schlosse gegenüber յիշատա-
կարանը կը բարձրանայ զգուհակին դիմացը .

außer mir war keiner da ինձմէ զատ ոչ մէկը կար հոն .
außer der Reihe կարգէ (շարքէ) դուրս .
außer Gefahr sein վտանգէ զերծ ըլլալ .
außer Hause speisen տունէն դուրս ճաշել .

binnen vier Monaten չորս ամսուան մէջ .
binnen Jahresfrist տարի մը ըլլալուն .

dem Geseze gemäß ըստ օրինի

ob dem Altare hängt ein Bild խորանին վերեւը կախուած
է պատկեր մը .

von dem ersten Januar an յունվար մէկէն սկսելով .

Դիտողութիւններ . — 1. entgegen, gemäß, gegenüber եւ zuwider
կրնան իրենց վերաբերող գոյականէն թէ առաջ դրուիլ եւ թէ վերջը :
2. nach նախդիր յաճախ իր գոյականէն վերջը կը դրուի, եթէ համե-
մատ կը նշանակէ :

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

das Theater բարոնը	sich befinden գտնուիլ
das Museum բանգարանը	nahe մօտ
die Universität համալսարանը	weit հեռու
die Bibliothek մատենադարանը	nicht mehr այլեւ ոչ
das Rathaus քաղաքապետարանը	hier այստեղ
die Parkanlage հանր. պարտէզը	dort այնտեղ
der Markt ցուկան	müde յոգնած
das Gedicht բանաստեղծութիւնը	nichts ոչինչ
verlobt sein համուած ըլլալ	immer միշտ
verdorben փնացած	wann ե՞րբ

61. Հրահանգ

Außer der Braut auch der Bräutigam war da; sie waren
seit drei Jahren verlobt. — Die Kinder werden sehr liebenswürdig
sein ihrem Vater entgegen, denn er ist sehr gut gewesen. — Die Eltern
sind samt ihren Freunden nach Haus gegangen. — Beim (կրճատ
եալ ձեւը bei dem) starken Regnen sind viele Pflanzen verdorben.
Die Lehrer sind mit ihren Schülern nicht zufrieden; (1) sie sind
unzufrieden, denn die Schüler arbeiten sehr schlecht. — Dem Thea-
ter gegenüber befindet sich das Museum; bei dem Museum ist die
Bibliothek und nahe zu der Bibliothek ist die Universität. — Das
Rathaus ist weit von der Universität; eine halbe Stunde weit von
dem Rathaus liegt die Parkanlage unsrer Stadt.

(1) zufrieden sein գոհ ըլլալ կ'առնէ mit ով խնդիր. օրինակ՝ der
Kaufmann ist mit den Geschäften nicht zufrieden վաճառականը գործերէն
գոհ չէ :

58. Թարգմանութիւն

Ո՞ր բանաստեղծէն է այս բանաստեղծութիւնը. — Ուրկէ՞
(woher?) կուգաք, դպրոցէ՞ն կուգաք թէ շուկայէն. — Տղաք
դպրոցէն կուգան իսկ (aber) հայրերը շուկայէն կուգան. —
Սեղանին մօտ կան ավոտներ. ճաշէն վերջ այդ ավոտները
այլեւս հոն չեն. — Հօրս հետ պտոյտի կերթամ, և անտառին
մէջ պզտիկ ճիւղերով կը խաղամ. — Օրէնքին համաձայն դա-
տաւորը պատժեց գողը. — Իր բարեկամին ըսի, բայց ան չի
լսեց. — Երբէն ի վեր այստեղ էք. — Մէկ տարի է ի վեր
այստեղ կը բնակիմ, բայց տարի մը վերջ այստեղէն պիտի
հեռանամ (weggehen). — Ես պառկիլ կերթամ, յոգնած եմ. —
Ծնողքէս վերջ ուսուցիչներս կը սիրեմ. — Մայրը հանդերձ
իր հինգ տղաքներով հիւանդ է և ոչինչ ունի ուտելու. —
Ես միշտ եղբօրս հետ կ'աշխատիմ, և ուսուցիչս իմ դասէս
շատ գոհ է. —

63. Միսք պահուելիք նախադասութիւններ

Was fehlt Ihnen? Ի՞նչ կը պակսի ձեզ (ի՞նչ ունիք)
Ich habe Kopfschmerzen, Herr Doktor. Գլուխս կը
ցաւի, պարոն բժիշկ.
Schlafen Sie gut? Աղէկ կը քնանա՞ք.
Nein, leider nicht. Ո՛չ, դժբախտաբար ո՛չ.
Wie ist Ihr Appetit? Ի՞նչպէս է ձեր ակորժակը.
Ich esse sehr wenig. Շատ քիչ կ'ուտեմ.
Zeigen Sie mir, bitte, Ihre Zunge. Յոյց տուէք ինձ,
խնդրեմ, ձեր լեզուն.
Ihre Zunge ist belegt; Sie haben den Magen
verdorben; Sie müssen sich schonen. Ձեր
լեզուն պատուած (աղտոտ) է ստամոքսնիդ
խանգարած էք, պէտք է ինքզինքնիդ
պաշտպանէք (նայիք).

Օրինակներ

— Wie geht es Ihrem Vater?
— Er hat Kopfschmerzen und er isst (կ'ուտէ) sehr wenig.
— Hat er keinen Appetit?
— Nein, denn er hat den Magen verdorben.
— Hat er eine reine Zunge?
— Nein, auch nicht, im Gegenteil (ընդհակառակը) seine Zunge ist
— Was sagte der Arzt? [belegt].
— Er sagte, der Vater muß sich schonen.
— Schläft Ihr Vater gut?
— Ja, er geht früh zu Bett und schläft gut.

64. Ընթերցում

Das wohlthätige Kind

Es war einmal ein Kind; seine Mutter war krank.
Da sagte die Mutter: „Liebes Kind, ich bin krank und
kann nicht ausgehen,, und gab ihm Geld und sagte:
„Geh hin, und hol dir ein Frühstück.,, Das Kind ging,
da kam ein armer Mann, der kaum gehen konnte und
sagte: „Liebes Kind, schenke mir was, ich habe heute
und gestern kein Brot gegessen.,, Da gab ihm das Kind
das Geld, das für sein Frühstück sein sollte. Da nahm
der alte Mann das Kind bei der Hand und ward ein
schöner glänzender Heiliger und sagte: „Liebes Kind,
für deine Wohlthätigkeit belohnt dich der liebe Gott
durch mich; welchem Kranken du anrührst mit der
Hand, der wird gleich gesund.“

Da lief das Kind nach Haus und konnte vor
Freuden nicht reden, und fiel seiner Mutter um den
Hals und weinte vor Freuden. Da rief die Mutter:
«Wie ist mir!» und war gesund, und das Kind kurierte
König und Kaiser und wurde sehr reich.

ՏԱՍՆԵԻԵԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՆԱԽԴԻՐՆԵՐ

Գ. Հայցականով գործածուող նախդիրներ

77. Միայն հայցական հոլովով գործածուող նախ-
դիրներն են հետեւեալները.durch: (Բանի մը) մէջէն, (բանի մը) միջոցով, (բանի մը ամբողջ)
սեւողութեան.

für: (Բանի մը) համար, (բանի մը) տեղը, իբր (բան մը).

gegen: (Բանի մը) դէմ, (բանի մը) ուղղութեամբ, դէպ ի, (բանի մը)
հանդէպ, վերաբերութեամբ, (բանի մը) ասեմները, շուրջ

ohne: Առանց (բանի մը), զերծ, զուրկ (բանէ մը), ան.

sonder: ohne ի առումներով.

um: (Բանի մը) շուրջը, (բանի մը) ասեմը, (բանի մը) վերաբե-
րութեամբ, վասն (բանի մը).

wider: (Բանի մը) դէմ, (բանի մը) հակառակ.

bis: Մինչեւ (կէս մը, ժամանակ մը, տեղ մը).

Օրինակներ

durch die Stadt fahren. քաղաքին մէջէն անցնիլ (կառքով)

durch den Wald gehen. անտառին (մէկ ծայրէն միւսը)
մէջէն անցնիլdurch das Geld kann man nicht alles erreichen. դրամի մի-
ջոցով (դրամով) ամէն բանի չի հասնուիլdie ganze Woche durch.⁽¹⁾ ամբողջ շաբթուան միջոցին(1) Եթէ durch բանի մը ամբողջ սեւողութեան նշանակէ, ինչպէս
այս օրինակէն դիտելի է, իրեն պատկանած գոյականէն վերջ կը դրուի
Այս առումով durch ի տեղ կրնայ գործածուիլ նաեւ hindurch.

für Jemand bezahlen. մէկուն համար վճարել

für Geld arbeiten դրամի համար աշխատիլ

Geld für Bücher geben. գիրքերու համար դրամ տալ

Tügen für Wahrheit halten. ստույթիւնները ճշմարտութեան
տեղ բռնել (համարել)etwas für schön ausgeben. բան մը իբր գեղեցիկ ներկայա-
ցնել (ցոյց տալ)ich rudere gegen den Strom. հոսանքին դէմ կը թիա-
վարեմ.unser Garten liegt gegen Osten. մեր պարտէզը կը դանուի
արեւելքի ուղղութեամբ (դէպի արեւելք).er ist ein Kind gegen mich. անիկա տղայ մըն է ինծի վե-
րաբերութեամբ.der Vater ist sehr gut gegen seinen Sohn. հայրը շատ բարի
է հանդէպ իր զաւակին.Ich komme gegen sechs Uhr ժամը վեցին ատենները (շուրջ
վեցին) կուգամOhne Arbeit keine Ruhe, ohne Kampf kein Sieg. առանց
աշխատութեան ոչ մէկ հանգիստ, առանց կռիւի
ոչ մէկ յաղթանակ.Ritter ohne Furcht und Tadel. ասպետ անվախ և անատգիւտ
sonder Furcht und Grauen. առանց վախի և սոսկումի
eine Frechheit sonder gleichen լրբութիւն մը առանց (իր)
նմանինeine Reise um die Welt. աշխարհիս շուրջ ճամբորդութիւն մը
um die Hälfte des neunzehnten Jahrhunderts. տասնևիննե-
րորդ դարու կէսին (ատենը).

um Mitternacht, կէս գիշերին (ատենը).

um zwei Uhr morgens. առտուն ժամը երկուքին (ատենը).

um Verzeihung bitten. ներողութիւն ի վերաբերութեամբ
խնդրել.

um Rat fragen. խորհուրդ (ի վերաբերութեամբ) հարցնել .
um Geld spielen. զրամով (զրամի համար) խաղալ .
viel Lärm um nichts. բազում աղմուկ վասն ոչնչի .

wider den Strom schwimmen . հոսանքին դէմ լողալ
wider Erwarten հակառակ ակնկալութեան
wider meinen Willen. հակառակ կամքիս .

von sieben bis acht Uhr. Ժամը եօթէն մինչեւ ութը .
von Konstantinopel bis Smyrna. Պոլիսէն մինչեւ Ջմիւռնիա
bis Sonnenuntergang. մինչեւ արեւուն մարը մտնելը .
dreißig bis vierzig Personen. երեսունէն մինչեւ քառասուն
հոգի .

Դիտողութիւն.— Եւս նախդիրը ուղղակի գոյականէն առաջ կը
դրուի, եւ այդ գոյականը երբ յօդ ունենայ, եւս ուրիշ նախդիրի մը հետ կը
միանայ. այս պարագային՝ համաձայն այս վերջին նախդիրին
կը ճշդութիւն գոյականին հոլովը. օրինակ getreu եւս in den Tod հաւատարիմ
մինչեւ մահուան մէջ, der Weg եւս nach dem Haus ճամբան մինչեւ դէպ ի
տունը:

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Soldat զինուոր
der Feind բեւաւիճ
die Reise համբորդութիւնը
das Vaterland հայրենիք
der Wind հովը
der Willen կամք
die Erfahrung փորձառութիւնը
die Bemühung ջանք
die Dankbarkeit երախտիք
die Mauer պարս
pflichten բրցնել (պտուղ, ծաղիկ)
fühlen զգալ
säuseln սօսափել
blühen ծաղկիլ

bauern տեսել
gehen երթալ
ging կ'երթար, գնաց
gegangen գացած
tapfer քաջ
feige վաս
höflich քաղաքավար
unhöflich անքաղաքավար
gleich հաւասար, նման
heute այսօր
gestern երեկ
morgen վաղը
wer? ո՞վ
wer ով որ

65. Հրահանգ

Meine Brüder sind durch die Felder gegangen. Der Mann
hat durch den Briefträger viele Briefe erhalten; sie sind aus Ber-
lin. — Die Frau hat für ihren Sohn einen Hut gekauft. — Diese
Blumen sind für den Vater. — Die Töchter sind ohne ihre
Mutter ausgegangen. — Die Soldaten verteidigen das Vaterland
gegen die Feinde; sie sind tapfer. — Die Vögel fliegen um das Schloß
des Königs. — Wider den Willen des Lehrers haben die Schüler
die Blumen gepflückt. — Meine Mutter ist eine gute Frau son-
der gleichen. — Die Kinder sind höflich gegen ihren Lehrer, denn
er ist sehr gut mit ihnen. — Ohne Geld kann man nicht alles
(ամէն ինչ) kaufen. — Kluge um Kluge Zahn um Zahn. — Wer
nicht für mich ist, der ist wider mich. — Durch Schaden (շեւա)
wird man klug. — Die ganze Zeit hindurch haben die Soldaten
die Stadt belagert (պաշարած).

66. Թարգմանութիւն

Առանց բարեկամի մարդը առանց ուրախութեան մարդ
մըն է. — Ամբողջ կեանքի տեւողութեան, մենք միշտ կը
սորվինք. — Կեանքը դպրոց մըն է, այդ դպրոցին միջոցով
է որ կը ստանանք մեր փորձառութիւնները. — Առանց փորձա-
ռութեան մարդը հաւասար է տղոց. — Հօրս հանդէպ երախ-
տագիտութիւն մը կը զգամ, ան շատ բարի եղած է իր
տղոցը համար. — Մեր պարտեզին շուրջ պատ մը կայ, այս
պատը շատ բարձր է. — Ո՞վ զնաց անտառին մէջէն. — Հովը
կը սուլէ ծառերուն մէջէն. — Փարնան ամբողջ տեւողու-
թեանը ծաղիկները եւ ծառերը կը ծաղկին. — Ուսուցչին ջան-
քերուն չնորհիւ աշակերտները աղէկ գերմաներէն սորվեցան. —
Ծառերը ձմրան միջոցին առանց տերեւներու են. — Մենք
Ժամը վեցին առեւնները պիտի երթանք. — Ներկայիս երկրին
շուրջ ճամբորդութիւն մը վեց ամիս կը տեւէ:

67. Միսք Պահուելիք Նախագաստութիւններ

haben Sie den Arzt geholt? բժիշկը բերի՞ք.
Jawohl, mein Herr! Er sagte, der Kranke muß
strenge Diät halten und für einige Tage das
Bett hütten. Այո՛, տէր իմ: ըսաւ թէ հի-
ւանդը պէտք է խիստ պահեցողութիւն ընէ
և քանի մը օր անկողնէն չելլէ:

Hat der Doktor auch ein Rezept verschrieben? Տօք-
թէօրը դեղագիր մըն ալ գրե՞ց:

Jawohl, und er hat verordnet alle Stunden einen
Eßlöffelvoll von der Arznei einzunehmen. Այո՛,
և պատուիրեց ամէն ժամը անդամ մը ապու-
րի դգալ մը առնել դեղէն:

Օրինակներ

- Wie geht es Ihnen?
- Danke schön, es geht mir etwas besser (քիչ մը աւելի
աղէկ):
- Haben Sie einen Arzt kommen lassen (բերել տալ):
- Nein, denn es war bloß (միայն) Verkältung (պաղաւու-
թիւն); ich hatte Schnupfen (հարբուխ), ich habe warmes Getränk
eingenommen und es hat mir geholfen.
- Haben Sie einen Hausarzt?
- Ja, wir haben einen und er macht alle Woche bei uns
(մեր տունը) Besuche; er ist erst heute früh bei uns gewesen.

68. Ընթերցում

Der Obstbaum

Die Bäume sind die größten Pflanzen; sie haben
einen dicken, harten, runden Stamm von Holz. Aus dem
Stamm wachsen nach allen Seiten die Äste; an den Ästen
stehen die Zweige. Die Äste sind auch hart und aus
Holz; die jungen Zweige sind weich und zerbrechlich.

Der Stamm, der Ast und der Zweig sind mit Rinde
wie mit einer Haut bedeckt.

Der Stamm wächst aus Wurzeln heraus, diese ste-
cken in der Erde. Die Wurzel ist am Ende weiß, weich
und spitz. Durch Wurzeln, Stamm, Äste und Zweige
läuft das Blut des Baumes, der Saft.

Im Frühling sieht man an seinen Zweigen viele
braune Knospen. Bald brechen aus den Knospen weiße
Blüten und grüne Blätter hervor: der Obstbaum
blüht.

Nach einigen Tagen fallen die weißen Blütenblätter
ab. Von der ganzen Blüte bleibt nur ein kleines, grünes,
hartes Kügelchen übrig. Das ist die Frucht.

ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ն Ա Խ Դ Ի Ր Ն Ե Ր

Դ. Տրական եւ Հայցականով գործածուողներ

78. Երբեմն տրական եւ երբեմն հայցական հոլով
վով գործածուող նախդիրներն են հետեւեալները.

an: Տրականով. — (Բանի մը) հետ մօտաւորութեան մէջ,
(բանի մը հետ) քով քովի. կից. — Հայցականով. — (բա-
նի մը մինչեւ ուրիշ բանի մը հետ) հակիւք, շարժիւք:

auf: (բանի մը) վրան

hinter: (բանի մը) ետին

in: (բանի մը) մէջ

neben: (բանի մը) քովը

über: (բանի մը) վրայ. անդր քան

unter: (բանի մը) տակը, ներքեւ, վար

vor: (բանի մը) առջեւ

zwischen: (բանի մը) մէջտեղը

79. Վերոնշանակեալ նախդիրները տրական հոլով
կ'առնեն, երբ՝ այն բայը որուն հետ կը գործածուին,
ցոյց կուտայ ինքն իր մէջ գործողութիւն մը, առանց
ներսէն դէպ ի դուրս կամ դուրսէն դէպ ի ներս իմաս-
տի մը. օրինակ՝ das Buch liegt auf dem Tisch Դիւրը
սեղանին վրայ է. die Ente schwimmt in dem Wasser
Բաղը ջուրին մէջ կը լողայ:

80. Վերոյիշեալ նախդիրները, ընդհակառակը հայ-
ցական հոլովով կը գործածուին, երբ իրենց վերաբերած
նախադասութեան բայը ցոյց կուտայ ուղղութիւն մը,
շարժում մը, նպատակ մը տեղէ մը դէպի ուրիշ տեղ
մը. օրինակ՝ Ich habe das Buch auf den Tisch gelegt
Գիրքը սեղանին վրայ դրի, die Ente springt in das
Wasser Բաղը ջուրին մէջ կը ցատկէ:

Օրինակներ

das Bild hängt an der Wand. պատկերը պատէն կախ-
ուած է.

Es hat an dem Morgen geregnet. առաւօտուն անձրեւեց.
an einer Sache arbeiten. բանի մը վրայ աշխատիլ.

an den Stein stoßen. քարին դարձուիլ.

die Reihe kommt an mich. կարգը ինձի կուգայ.

bis an das Ziel des Lebens. մինչեւ կեանքին վախճանը.

auf der Straße spazieren gehen. փողոցին մէջ պտտիլ.

auf die Jagd, auf das Land, auf die Post gehen. որսի,
գիւղ, նամակատուն երթալ.

Hinter dem Ofen sitzen. վառարանին ետեւը նստած ըլլալ.

hinter den Ofen sitzen. երթալ վառարանին ետեւը նստիլ.

hinter den Spiegel stecken. հայելիին ետեւը դնել.

in der Stadt wohnen. քաղաքին մէջ բնակիլ.

in die Stadt ziehen. քաղաք երթալ.

in der Tat, im Grunde, im allgemeinen, in hohem Grade.
իրականութեան մէջ. էապէս, ընդհանրապէս, վերին
աստիճանի.

neben einem sitzen. մէկուն քովը նստած ըլլալ.

neben einen sitzen երթալ մէկուն քով նստիլ.

keine Götter neben dem Ewigen. յաւիտենականութեան քով
(հայերէն՝ առջեւ) աստուածներ չիկան.

der Mond schwebt über der Erde. լուսինը կը ծփայ երկ-
րիս վրայ.

über dem Haupte hängt das Schwert. գլխուն վրայ կը
կախուի սուրը.

über eine Mauer steigen. պատի մը վրայ ելլել.
heute über acht Tage. այսօր անդր քան ութը օր (հայերէն
յառաջիկայ չորթու այսօր).

es geht über meine Kräfte. իմ ուժերէս վեր է
es ist über sechs Monate her. վեց ամիսէն աւելի անցած է.
über das Maß. անդր քան զչափն.

unter einem Dache wohnen. մէկ տանիքի ներքեւ բնակիլ
unter das Joch beugen. լուծի տակ խոնարհեցնել.
Kinder unter zwölf Jahren. տասներկու տարեկանէ վար
տղաք.

unter keiner Bedingung. ոչ մէկ պայմանի ներքեւ.
unter allen Umständen. ամէն պարագայի ներքեւ.
unter uns gesagt! մեր ներքեւ ըսուած (հայերէն՝ խօսք
մէջերկիս)

der tapferste unter uns. մեր մէջէն ամէնէն քաջը
vor der Thür stehen die Schuhe. դրան առջեւ են կօշիկները
vor das Haus gehen. տանը առջեւ երթալ
vor acht Tagen ութը օր առաջ
der Schlaf vor Mitternacht. կէս գիշերէն առջի քունը
Schritt vor (=für) Schritt vorgehen. քայլ առ քայլ յառա-
ջանալ

der Mond steht zwischen der Erde und der Sonne. լուսինը
կը գտնուի երկրին և արեւուն մէջտեղ
er warf sich zwischen die Gegner. հակառակորդներուն
մէջտեղը նետուեցաւ

zwischen zwei Übeln muß man das kleinere wählen. երկու
չարեաց փոքրագոյնը պէտք է ընտրել

81. Կարգ մը նախդիրներ կան որոնք իրենցմէ վերջ
գտնուած որոշիչ յօդին վերջին գիրը իրենց վրայ կ'առ-
նեն և որոշիչ յօդը կը ջնջուի. ասոնք են հետեւեալ-
ները.

Փոխանակ	an dem ի	կըսուի նաեւ	am
»	an das ի	»	» ans
»	auf das ի	»	» aufs
»	bei dem ի	»	» beim
»	durch das ի	»	» durchs
»	für das ի	»	» fürs
»	hinter dem ի	»	» hinterm
»	hinter das ի	»	» hinters
»	hinter den ի	»	» hintern
»	in dem ի	»	» im
»	in das ի	»	» ins
»	über dem ի	»	» überm
»	über den ի	»	» übern
»	über das ի	»	» übers
»	um das ի	»	» ums
»	unter dem ի	»	» unterm
»	unter den ի	»	» untern
»	unter das ի	»	» unters
»	vor dem ի	»	» vorm
»	vor das ի	»	» vors
»	zu dem ի	»	» zum
»	zu der ի	»	» zur

82. Բոլոր նախդիրներուն հարցական ձեւը կը կազմուի, նախդիրին սկիզբը առ նախամասնիկը աւելցուելով. օրինակ՝ womit? ինչով, wozu? առ ինչ, wozuſich? ինչ բանի մէջտեղը, ևայլն: Եթէ նախդիրը ձայնաւորով սկսի, նախդիրին և առ նախամասնիկին միջեւ ընդ որդ գիրը կ'աւելցուի. օրինակ՝ worüber? ինչ բանի վրայոք, worauf? ինչ բանի վրայ, woran? ինչ բանի մօտ, ևայլն:

ՈՒՍԱՆՆԵԼԻ ԲԱՌՆԵՐ

der Maſer ցկարիչ	der Schatten շուր
der Fleiß աշխատասիրութիւնը	maſen ցկարել
die Ausdauer յարատեւութիւնը	miteinander իրարու հետ
die Eisenbahn երկաթուղին	dienen ծառայել
die Anſtrengung ջանք	wenn երբ
daß Ufer եզերք	überall ամենուրեք
die Wieſe մարգագետինը	berühmt հռչակուած

69. Հրահանգ

An der Wand hängen Gemälde; ſie ſind von berühmten Malern. — Heute über acht Tage werden wir mit unſeren Freunden auf das Land gehen. — In der Stadt iſt es ſehr heiß und alle Leute ziehen nach außen. — Die Kinder ſind vor das Haus gegangen und dort haben miteinander geſpielt. — Durch Fleiß und Ausdauer wird man berühmt. — Die Vögel fliegen auf das Dach und bauen dort ihre Neſter. — Wodurch ſind Sie gegangen? — Wir ſind durch den Wald gegangen; aber unſere Eltern haben mit der Eiſenbahn gereiſt. — Wozu dienen die Anſtrengungen wenn Sie keinen Erfolg erwarten? — Am Tage ſcheint die Sonne an dem Himmel, und während der Nacht glänzen die Sterne und der Mond.

70. Թարգմանութիւն

Երկաթուղիով կրնայ մարդ դէպի ամենուրեք համարողով. — Գիրքը աթոռին վրայ է, սեղանին վրայ տետրակին քովը դրէք զայն (es). — Սեղանը դրան կախն է, պատու-

հանին մօտ քշեցէք (rollen) զայն (ihn). — Երկու պարտէզներու մէջտեղ կը գտնուի մեր տունը. — Երկու սեղաններուն մէջտեղը դրի աթոռը. — Որո՞ւն վրայ է կաղամարը. — Ինչով զրեցիր նամակը. — Գետին եզերքին մօտ մարգագետիններ կան (ſind). — Մեր ծնողքը գիւղն են, մենք ալ գիւղ պիտի երթանք. — Գլխարկս ջուրին մէջ ինկաւ. — Այս ջուրին մէջ շատ ձուկեր կան. — Մեր տան մօտ կայ պարտէզ մը. պարտէզին մէջ կան ծաղիկներ և ծառեր. ծառերուն շնորհիւ շուք է պարտէզին մէջ և մենք յաճախ կերթանք պարտէզ և ծառերուն շուքին տակ կը նստինք:

71. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Ich frage die Briefe auf die Poſt. *Նամակները նամակատուն կը տանիմ:*

Heute habe ich von meinem Vater einen Einſchreibebrief erhalten; alle meine Briefe ſind poſt-lagernd. *այսօր իմ հօրմէս ապահովագրեալ նամակ մը ստացայ. բոլոր իմ նամակներս նամակատան հասցէով (poste restante) են.*

Ich habe keinen Briefwechſel mit Freunden; ich ſchreibe nur Geſchäftsbrieſe. *բարեկամներու հետ նամակագրութիւն չունիմ. միայն գործի նամակներ կը գրեմ.*

Օրինակներ

- Haben Sie ſchon einen Brief erhalten?
- Jawohl, heute früh hat der Briefträger einen gebracht.
- Sind Ihre Briefe poſt-lagernd?
- Nein, ſie werden direkt an meine Adreſſe geſchickt.
- Werden Sie Ihrem Vater den Brief einſchreiben laſſen?
- Nein, ich werde ihn einfach hiñſchicken, denn unſre Poſt-verwaltung iſt ſehr gut.

72. Ընթերցուած

Das Pferd

Das Pferd ist schön. Eine Mähne ziert seinen schönen, gebogenen Hals. Sein Schweif besteht aus lauter langen Haaren.

Es hat zwei große Augen und zwei lange spitze Ohren: es sieht gut und hört auch gut. Seine Stimme ist ein lautes Wihern.

Seine Beine sind schlank, aber kräftig. Es ist stark und kann schnell laufen. Am Fuß hat es nur eine mit einem Huf umkleidete Zehe; den Huf beschlägt man mit einem Hufeisen.

Das Zugpferd zieht den Wagen, die Kutsche und den Pflug. Das Reitpferd trägt den Reiter auf seinem Rücken.

Aus der Haut des Pferdes wird Leder gemacht, und die Haare dienen zum Polstern und zum Beziehen der Violinbogen.

Das Pferd heißt auch Roß.

Das Ackerpferd nennt man einen Gaul.

Das weibliche Pferd heißt Stute, das junge Pferd heißt Füllen.

ՏԱՍՆԵԻԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր

Ա. Համաձայնութիւն ամական-գոյականի

84. Գերմաներէնի մէջ երբ ածականը ստորոգելի է և խօսքին վերջը կը դրուի, բնաւ չի համաձայնիր ենթակային հետ. օրինակ՝ der Sohn und die Tochter sind schon groß. մանչ և աղջիկ զաւակը արդէն մեծ են .

85. Ընդհակառակը բուն ածականը որ միշտ գոյականէն առաջ կը դրուի, այս վերջինին հետ կը համաձայնի թուով, սեռով և հոլովով: Օրինակ՝ der gute Schüler, des reichen Kaufmannes.

86. Ածականը՝ գոյականին հետ համաձայնութեան ատեն, թիւին, սեռին և հոլովին յատկանշական վերջաւորութիւնը իր վրայ կ'առնէ, եթէ իրմէ առաջ որոշիչ յօդ, ցուցական ածական չիկայ, իսկ եթէ կայ, ածականին վերջաւորութեան, ըստ պարագայի e կամ en կաւելցուի:

87. Ածական-գոյականի համաձայնութիւնը ուրեմն, ըստ ածականէն ամիջապէս առաջ եղած բառին, կը բաժնուի երեք տեսակի.

Ա. Ածական-գոյականի համաձայնութիւն, երբ ածականէն անիջապէս առաջ der, die, das, die, (յոգ.) որոշիչ յօդերը և dieser, diese, dieses, diese (յոգ.)

jener, jene, jenes, jene (յոգ.) *ցուցական ածականները կան. հետեւեալը կը ներկայացնէ այս առաջին կերպ համաձայնութեան ամբողջական պատկերը:*

Եզակի

der gut e Vater	die gut e Mutter	das gut e Kind
des — en Vaters	der — en Mutter	des — en Kindes
dem — en Vater	der — en Mutter	dem — en Kind
den — en Vater	die — e Mutter	das — e Kind

Յոգնակի

die gut en Kinder	den — en Kindern
der — en Kinder	die — en Kinder

Բ. Ածական—գոյականի հարաձայնութիւն, երբ ածականէն աւիջապէս առաջ ein, eine, ein *անորոշ յօդերը եւ* mein, dein, sein, unser, euer, ihr *ստացական ածականները կամ* kein *անորոշ թուական ածականը կան. հետեւեալը կը ներկայացնէ այս երկրորդ կերպ համաձայնութեան ամբողջական պատկերը:*

Եզակի

ein gut er Vater	eine gut e Mutter	ein gut es Kind
eines — en Vaters	einer — en Mutter	eines — en Kindes
einem — en Vater	einer — en Mutter	einem — en Kind
einen — en Vater	eine — e Mutter	ein — es Kind

Յոգնակի

Անորոշ յօդը յոգնակի յունենալուն, անորոշ յօդով ածական—գոյականին յոգնակիի վէջ հարաձայնութիւնը նման է Գ. պատկերին յոգնակիին, իսկ եթէ ստացական կամ kein անորոշ թուական ածականով ըլլայ, յոգնակին Ա. պատկերին յոգնակիին պէս կ'ըլլայ. այսինքն՝

meine gut en Kinder meinen gut en Kindern
meiner — en Kinder meine — en Kinder

Գ. Ածական—գոյականի հարաձայնութիւն, երբ ածականէն աւիջապէս առաջ n'ի որոշիչ յօդ, n'ի անորոշ յօդ, n'ի ցուցական, n'ի ստացական եւ n'ի անորոշ թուական ածական կայ.

Եզակի

gut er Vater	gut e Mutter	gut es Kind
— en Vaters	— er Mutter	— en Kindes
— em Vater	— er Mutter	— em Kind
— en Vater	— e Mutter	— es Kind

Յոգնակի

gut e Kinder	gut en Kindern
— er Kinder	— e Kinder

Պիտոյութիւններ. — 1. Միք պահելու իր դիւրութիւն դիտելի է որ, համաձայնութեան Ա. եւ Բ. պատկերներու համաձայն, թէ' եզակի երեք սեռ եւ թէ' յոգնակի սեռական եւ քական հոլով եղած ասն, ածականին վերջաւորութեան եւ կ'աւելցուի. քացառութիւն է Բ. պատկերի յոգնակի սեռականը երբ ածականէն առաջ ստացական կամ անորոշ թուական ածական չիկայ:

2 Գ. պատկերին ածականին վերջաւորութեան աւելցած գիրերը, որոշի յօդին հոլովման վերջաւորութիւններն են, թէ' եզակի երեք սեռին եւ թէ' յոգնակիին համար: Քացառութիւն է արական եւ չեզոք եզակի սեռականի եւ լիովնակի չէ, որ ներդաշնակութեան համար եղած է:

3. Բ. պատկերին արական եւ չեզոք եզակի ուղղականին, ածականին վերջաւորութեան որոշիչ յօդին վերջաւորութիւնը կը դրուի, արական' (e)ք, չեզոք' (e)Յ, որովհետեւ յիշեալ սեռերու անորոշ յօդը կամ ստացական կամ

անորոշ թուական ածականները իրենց վերջաւորութեանը չունին սեռը եւ հոլովը յաւանշող վերջաւորութիւն մը:

4. «ել, «en, «er վերջաւորութեամբ ածականները, համաձայնութեան ասէն Լէն, ուէն եւ ռէն առջի e զիրը կը կորսնցնեն. օրինակ՝ ein edler (փոխանակ edeler ի) Mann ազնուական մարդ մը:

5. հօծ (բարձր) ածականը, համաձայնութեան մէջ կը կորսնցնէ իր e զիրը. օրինակ՝ ein hoher Turm բարձր աշտարակ մը:

88. Գոյականէն առաջ երբ մէկէ աւելի ածականներ ըլլան, ամէնքն ալ զատ զատ և նոյն կերպով կը համաձայնին գոյականին հետ. օրինակ՝ die gute, frische, nahrhafte Milch աղէկ, թարմ, սննդաբար կաթը:

Գիտօգուտիւն. — Կարգ մը բացառութիւններու մէջ, երբ ածականները ֆիզղոս են առաջին ածականը չի համաձայնիր, անփոխիս կը մնայ. օրինակ՝ kaiserlich königliches Postamt կայսերական—թագաւորական նամակատուն:

89. Գոյականաբար դործածուող ածականները և դերբայները հօլովովի ատեն համաձայնութեան վերջաւորութիւնները կառնեն. օրինակ՝

Ա.

Եզակի

der Krank e	die Krank e	das Krank e
des — en	der — en	des — en
dem — en	der — en	dem — en
den — en	die — e	das — e

Յոգնակի

die Krank en	den Krank en
der — en	die — en

Բ.

Եզակի

ein Krank er	eine Krank e	ein Krank es
eines — en	einer — en	eines — en
einem — en	einer — en	einem — en
einen — en	eine — e	ein — es

Յոգնակի

unfere Krank en	unferen Krank en
unserer — en	unfere — en

Գ.

Եզակի

Յոգնակի

Krank er	Krank e	Krank es	Krank e
— en	— er	— en	— er
— em	— er	— em	— en
— en	— e	— es	— e

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Kirche եկեղեցի	für fangr
die Weisheit իմաստութիւն	warm swf
die Dummheit փականութիւն	heiß sws swf
die Aufführung ներկայացում	kalt wq
das Klima կլիմա	lau qwq
redsam խօսուն	zahlreich բազմաթիւ
schweigsam լուռ, լռող	wenig fիշ
prächtigt սքանչելի	viel sws
anwesend ներկայ	gern (մակբ.) սիրով
abwesend բացակայ	daß բէ

73. Հրահանգ

Auf dem hohen Turm der Kirche ist eine große Uhr; sie geht richtig und die zahlreichen Einwohner der großen Stadt stellen nach dieser ihre Taschenuhren. — Wenige Schüler sind in die Schule gegangen; die Vielen waren abwesend. — Die anwesenden Zuschauer waren mit der Aufführung nicht zufrieden. — Central Afrika hat ein heißes, ungesundes Klima. — Ich trinke gern kaltes Wasser; das laue Trinkwasser ist mir zuwider. — Man braucht keine große Weisheit um beim Regen nicht ohne Regenschirm fortzugehen. — Hinter der großen Kirche steht man den hohen, prächtigen Turm. — Die Dummheit ist oft redsam und die Weisheit meistens schweigsam.

74. Քարգանգաբեր

Այս հիւանդին կեանքը կարճ է. — Հաճելի (angenehm) է ձմեռը տաք սենեակի մէջ ըլլալ, բայց ամառը անհաճոյ է տաք սենեակ մը. — Օրուան միջոցին բազմաթիւ աստղերը չեն փայլիր երկինքին վրայ. եթէ երկինքը ամպերով ծածկուած չէ, միայն արեւը կը փայլի. — Դասարանին մէջ ներկաները աշխատասէր աշակերտներ են, ուսուցիչները կը սիրեն աշխատասէր աշակերտները. բացակայ աշակերտները կ'երեւայ (es scheint) թէ իրենց գերմաներէն պարտականութիւնները չեն ըրած. — Գերմանիոյ մայրաքաղաքին մէջ կան (es sind) բազմաթիւ սքանչելի շէնքեր. — Սօսուն մարդիկ զուարթ են, բայց միշտ իմաստութիւններ չեն խօսիր. կան լուրջ մարդիկ որոնք (die) մեծ մտածումներ (der Gedanken) ունին. — Ես սիրով կ'ուտեմ քաղցր պտուղներ:

75. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Wie ist das Wetter? Օդը ինչպէ՞ս է.
Das Wetter ist schön. Օդը գեղեցիկ է.

Es ist stürmisch, regnerisch, windig, ruhig. Փոթորկոտ է, անձրեւոտ, հովոտ, հանդարտ.

Der Himmel ist mit finstern Wolken bedeckt; es wird bald ein Gewitter kommen. Երկինքը մութ ամպերով ծածկուած է. շուտով փոթորիկ մը պիտի գայ:

Օրհնակներ

- Werden Sie spazieren gehen?
- Nein, denn es ist kein schönes Wetter, und es ist kalt und feucht.
- Wie ist das Wetter im Winter?
- Im Winter ist es kalt; es schneit sehr oft und es fröstelt.
- In welcher Jahreszeit ist es warm und schön?
- Im Sommer ist es warm und schön; aber es kommt manchmal Gewitter und dann es blizt, es donnert, es hagelt und es regnet kurz aber stark; dieser Regen heißt ein Schauer.

76. Հնքերցում

Die beiden Fensterchen

Es sind zwei kleine Fensterlein in einem großen Haus, da schaut die ganze Welt hinein, da schaut die Welt heraus.

Ein Maler sitzt immer dort, kennt seine Kunst genau, malt alle Dinge fort und fort, weiß, schwarz, rot, grün und blau.

Dies malt er eckig, jenes rund, lang, kurz, wie's ihm beliebt; wer kennet alle die Farben und die Formen, die er gibt?

Auch was der Hausherr denkt und fleht, malt er ans Fenster an, daß jeder, der vorübergeht, es deutlich lesen kann.

Und freut der Herr im Hause sich und nimmt der Schmerz ihn ein, dann zeigen öfters Perlen sich an beiden Fensterlein.

Ist schönes Wetter, gute Zeit, dann sind sie hell und lieb; wenn's aber fröstelt, stürmt und schneit, dann werden sie gar früh.

Und geht des Hauses Herr zur Ruh, nicht braucht er dann ein Licht; dann schlägt der Tod die Läden zu und ach! das Fenster bricht.

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ա Մ Ա Կ Ա Ն

Բ. Բաղդասական ածական

90. Գերմաներէնի մէջ ածական մը բաղդատականի կը վերածուի վերջը յերմանիկը աւելցնելով և ածականին արմատական ձայնաւորը չըջաձայնի վերածելով ընդհանրապէս, եթէ միավանկ է. օրինակներ՝

alt	հին, ծեր	älter	աւելի ծեր, հին
arm	աղքատ	ärmer	աւելի աղքատ
dumm	տխմար	dümmer	աւելի տխմար
grob	կոպիտ	gröber	աւելի կոպիտ
groß	մեծ	größer	աւելի մեծ
hart	կարծր	härter	աւելի կարծր
jung	երիտասարդ	jünger	աւելի երիտասարդ
kalt	պաղ	kälter	աւելի պաղ
klug	խելացի	klüger	աւելի խելացի

Պիտողութիւն. — Կան բազմաթիւ միավանկ բառեր ալ, որոնց արմատական ձայնաւորը բաղդասական ծելի մէջ փոփոխութիւն չի կրեր. օրինակներ՝ falsch սխալ՝ falschher, faul ծոյլ, փաժ՝ fauler, blaue կապոյճ՝ blauer, froh ուրախ՝ froher, plump դանդաղաշարժ՝ plumper, rauch ուժգին, խիստ (օդ, դէմք) raucher եւայլն:

91. Բաղմավանկ ածականներու արմատական ձայնաւորը չըջաձայնի չի փոխուի բաղդատական ձելի մէջ. օրինակներ՝

achtungsvoll	յարգալիւր	achtungsvoller	աւելի յարգալիւր
artig	խելօր	artiger	աւելի խելօր
bekannt	ծանօթ	bekannter	աւելի ծանօթ

dunkel	մութ	dunkler	աւելի մութ
einfach	պարզ	einfacher	աւելի պարզ
fruchtbar	պտղատու	fruchtbarer	աւելի պտղատու
genau	ճիշդութեամբ	genauer	աւելի ճիշդութեամբ
mager	նիհար	magerer	աւելի նիհար
nobel	ազնիւ	nobler	աւելի ազնիւ
trocken	չոր	trockner	աւելի չոր
gesund	առողջ	gesunder	աւելի առողջ
fapfer	բաջ	fapferer	աւելի բաջ

92. Խօսքի մը մէջ, բաղդատութեան երկրորդ եզրը կը սկսի als ով որ կը համապատասխանէ հայերէն քան ին. օրինակ՝

die Tür ist größer als das Fenster. Դուռը աւելի մեծ է քան պատուհանը:

93. Կան սակաւաթիւ ածականներ որոնց բաղդատական ձեւը բոլորովին անկանոն է. ասոնք են՝

gut	լաւ, աղէկ	besser	աւելի լաւ
hoch	բարձր	höher	աւելի բարձր
viel	շատ	mehr	աւելի
wenig	քիչ	minder	աւելի քիչ

94. Վերի ձեւը առաւելութիւն ցոյց տուող բաղդատութիւնն է. նուազութիւն ցոյց տուող բաղդատութիւնը գերմաներէնի մէջ կ'արտայայտուի nicht ինչ որ... als եզրերով, ոչ այնքան... որքան. կամ թէ նուազ... քան օրինակ՝

Ich bin nicht so reich als mein Bruder. Ես այնքան հարուստ չեմ որքան եղբայրս. կամ՝ Ես նուազ հարուստ եմ քան եղբայրս:

95. Հաւասարութիւն ցոյց տուող բաղդատութիւնը կ'արտայայտուի ինչ որ... als, այնքան... որքան, eben ինչ որ... als (քոյրորդին) այնքան... որքան եզրերով. օրինակ՝

Ich bin so früh gekommen als du. Ես այնքան կանաչ եկած եմ, որքան դու.

Er ist ebenso stark als ich. Ան այնքան ուժով է, որքան ես:

Դիտողութիւն. — Հաւասարութիւն ցոյց տուող բաղդատութեանց մէջ կրնայ երկրորդ եզր als ինչ որ wie (ինչպէս) ալ գործածուի. օրինակ՝

Ich bin ebenso froh wie mein Vater. Ես այնքան ուրախ եմ ինչպէս հայրս:

96. Գերմաներէնի մէջ, ածականներու վերջաւորութեան l, n և r գիրերը երկու ըի մէջտեղ չեն մնար. այս պատճառով այն ածականները որոնք =el, =en և =er ով կը վերջանան, բաղդատական ձեւի մէջ առաջին e գիրը կը կորսնցնեն.

edel ազնիւ (տեսակ)	edler աւելի ազնիւ
nobel ազնիւ (մարդ)	nobler աւելի ազնիւ
bescheiden համեստ	bescheidner աւելի համեստ
eben հարթ	ebner աւելի հարթ
dunkel մութ	dunkler աւելի մութ
fapfer քաջ	fapftrer աւելի քաջ:

97. Բաղդատական ածական մըն ալ գոյականին հետ համաձայնութեան ատեն ճիշտ պարզ ածականի համաձայնութեան վերջաւորութիւնները կանչէ. Բաղ-

դատական յետամասնիկը ածականին հետ ամբողջութիւն մը կը նկատուի և այդ ամբողջութեան վրայ է որ կ'աւելցուին համաձայնութեան գիրերը. օրինակ՝

Ա. Համաձայնութիւն

der dicke Baum der dickere Baum
die schöne Stadt die schönere Stadt
das neue Haus das neuere Haus

Բ. Համաձայնութիւն

dein armer Nachbar dein ärmerer Nachbar
ihre kleine Schwester ihre kleinere Schwester
ein scharfes Messer ein schärferes Messer

Գ. Համաձայնութիւն

alter Freund älterer Freund
ebne Gegend ebner Gegend
kühles Bier kühleres Bier

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Krankheit հիւանդութիւնը	schlanke հասակաւոր, գեղուղե
das Schaff ոչխար	sanft մեղմ
die Ziege այծը	arg գէ
das Messer դանակը	blau սպիւն
das Federmesser գլեխի	fromm բարեպաշտ
geheilt werden բժշկուիլ	scharf սուր
sterben մեռիլ	stumpf բութ
aussehen երեւալ	jetzt հիմա

77. Հրահանգ

Die alten Frauen sind frömmere als die jungen.— Es ist ärger von einer Krankheit nicht geheilt zu werden, als davon zu sterben.— Sie sind kränklicher als Ihr Bruder; Sie sehen blässer aus als er. — Das Schaff ist sanfter als die Ziege. — Das Fräulein ist schlanker als ihre ältere Schwester.— Das Federmesser ist nicht so scharf als das Messer; das Messer ist schärfer, aber mein Federmesser ist ebenso scharf wie das Messer. — Das Messer ist ebenso stumpf wie das Federmesser.— Es ist jetzt nicht so spät als gestern Abend, aber es ist später als vorgestern (*երէկ չէ առջի օր*). Der Lehrer ist zufriedener mit seinen Schülerinnen als mit seinen Schülern, denn die Schülerinnen arbeiten besser — Das höhere Haus ist unser, aber nicht der größere Garten.

78. Թարգմանութիւն

Ես այնքան գոհ եմ եղբորմէս ինչպէս բարեկամներէս. — Աւելի աղէկ է պարապ տեղը (umsonst) աշխատիլ քան թէ բնաւ (gar nicht) չաշխատիլ. — Ես քեզի չափ աշխատասէր չեմ, բայց աւելի խելացի եմ քան դուն. իմ պզտիկ եղբայրներս անառակ են. ես քիչ անգամ (selten) աւելի անառակ տղաք տեսած եմ. — Վագրը այնքան ուժով չէ որքան առիւծը, բայց աւելի վայրագ է քան առիւծը. — Իմ եղբայրս այնքան խելօք է որքան աշխատասէր, բայց ձեր քոյրը աւելի խելօք և աւելի աշխատասէր է. — Գործերը շատ գէշ են. անցեալ տարի (letztes Jahr) աւելի աղէկ էին. — Յառաջիկայ տարի գաւառներու մէջ հունձքը (die Ernte) աւելի (mehr) պիտի ըլլայ քան անցեալ տարի, որովհետեւ այս տարի աւելի անձրեւեց:

79. Միսք Պահուելիք նախագաստութիւններ

Wie viel kostet dieser Suf? Ո՞րքան կ'արժէ այս գըլ-
խարկը:

Er kostet fünfzig Piafter; er ist besserer Qualität, er
ist gar nicht teuer; wir handeln nicht; wir haben
festen Preis. Կ'արժէ յիսուն դրուշ. լաւագոյն
տեսակէն է. բնաւ սուղ չէ. չենք սակարկեր,
վերջին գին է.

Gut, können Sie mir einen türkischen fünf Pfund
Bankschein wechseln? Լաւ, կրնա՞ք խնժի օս-
մանեան հինգ ոսկինոց պանքնօթ մը աւրել:

Leider nicht, mein Herr, wir haben kein türkisches
Pfund; bitte, gehen Sie zu dem Wechsel ganz
nahe hier. Դժբախտաբար ո՛չ, տէր իմ, օս-
մանեան ոսկի չունինք, խնդրեմ, գացէք սե-
ղանաւորին, այստեղ բոլորովին մօտ է:

Օրինակներ

- Wie viel kostet dieses Buch?
- Es kostet fünf und zwanzig Piafter, es ist ein wenig teuer, aber
das andere ist nicht so teuer, es ist wohlfeiler, es kostet fünf-
zehn Piafter, und zehn procent Rabat, es kostet bloß dreizehn
und eine halbe Piafter.
- Schön, wechseln Sie mir ein englisches Pfund.
- Haben Sie vielleicht sechzig Paras; ich will Ihnen ein türki-
sches Pfund geben.
- Ja, ich habe.
- Stimmt es? (ճիշտ է).
- Ja, ganz richtig.

Էփօղուքիւն. — Դերմաներէնի մէջ կանոնաւոր բայերու հրամայա-
կանը կը կազմուի, եզակի Բ. դէմք՝ բայարմասին վերջաւորութեանը e մը
աւելցուելով, օրինակ՝ Լեւել սիրէ, աշխատէ: Եզակի Գ. դէմքը կը
կազմուի, նոյնպէս բայարմասին վերջաւորութեան e մը աւելցնելով եւ
բայէն յետոյ անձնական դերանունը ղնելով. օրինակ՝ Լեւել er seinen Vater!
Թող իր հայրը սիրէ, խօսի քեզի հետ: Թող ան(իդ.) նամակ մը գրէ-
իսկ յոգնակի Ա. Բ. Գ. դէմքերը կը կազմուին, պարզապէս առնուելով
սահմանական ներկայ յոգնակի նոյն դէմքերը, եւ բայը շրջելով. օրինակ՝

arbeiten wir! աշխատենք arbeiten Sie! աշխատեցէք (բաղքով.)
arbeitet ihr! աշխատեցէք arbeiten sie! Թող անոնք աշխատին

80. Անթրոպոլոգի

Karl der Große

Vor langen Zeiten lebte ein mächtiger Kaiser mit
Namen Karl der Große. Er wußte das Schwert tapfer
zu führen, aber das Lesen und Schreiben hatte er in
seiner Jugend nicht gelernt; denn damals gab es noch
nicht solche Schulen, wie jetzt so viele sind. Darum wa-
ren auch in seinem Volke nur wenige, welche lesen und
schreiben konnten. Aber dem Kaiser tat es sehr leid,
daß er in seiner Jugend nicht hatte schreiben und lesen
lernen können, und darum lernte es noch, als er schon
ein Mann geworden war. Er wollte aber auch daß
sein Volk nicht mehr unwissend bleiben sollte; darum
richtete er überall Schulen ein, und befahl daß die Kin-
der der vornehmen und geringen Leute sie besuchen soll-
ten. Er selbst kam oft in die Schulen und erkundig-
te sich, ob die Kinder auch fleißig und folgsam wären.

ԳՐԱՆԸՄԷԿԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ա Ծ Ա Կ Ա Ն

Գ. Գերադրական Ածականներ

98. Գերադրական ածականները կը կազմուին, պարզ ածականին վերջաւորութեան $\pm(e)$ ի մասնիկը աւելցնելով, և շրջաձայնի փոխելով ա՛յն ածականներուն արմատական ձայնաւոր գիրերը, որոնք՝ ածականին բաղդատականի վերածուելուն առթիւ եւս կը փոխուին. օրինակ՝

Պարզ	Բաղդատական	Գերադրական
reich	reicher	reichſt
ſchön	ſchöner	ſchönſt
klein	kleiner	kleinſt

99. Գերադրական կազմող $\pm$ ի յետամասնիկէն առաջ ընդհանրապէս ա՛յն տառն է մը կ'աւելցուի, երբ պարզ ածականը ծ, է, Տ, Յ, Է, Ի, Բ, տառերով կը վերջանայ. օրինակներ՝

Պարզ	Բաղդատական	Գերադրական
rund կըր	runder	rundest
lebhaft եռանդուն	lebhafter	lebhaftest
ſtolz հպարտ	ſtolzer	ſtolzeſt
ſpiß սրածայր	ſpißer	ſpißeſt
raſch արագ	raſcher	raſcheſt
jüß քաղցր	jüßer	jüßeſt

100. Ինչպէս տեսանք $\pm el, \pm en, \pm er$ վերջաւորութեամբ ածականները, բաղդատականի մէջ իրենց առջևի

է գիրը կը կորսնցնեն. Գերադրականի մէջ սակայն Է գիրը կը մնայ, այն պարզ պատճառով որ գերադրականի մասնիկը, ի՛նչ Է գիրը չունի. օրինակ՝

Պարզ	Բաղդատական	Գերադրական
dunkel	dunkler	dunkelſt
ſapfer	ſapfrer	ſapferſt
eben	ebner	ebenſt

101. Գերադրական ածականներն ալ, բաղդատական ածականներու պէս, համաձայնութեան տառն, իրենց վերջաւորութեանը, պարզ ածականին առած համաձայնութեան վերջաւորութիւնները կ'առնեն. օրինակ՝

der dickſte Baum	ամէնէն հաստ ծառը
die ſchönſte Stadt	գեղեցկագոյն քաղաքը
das neu(e)ſte Haus	ամէնէն նոր տունը
dein ärmſter Nachbar	քու ամէնէն աղքատ դրացիդ
ihre kleinſte Schweſter	իրենց ամէնէն փոքր քոյրը
ſein ſchärffſtes Meſſer	իր ամէնէն սուր դանակը
älteſter Freund	ամենահին բարեկամ
ebenſte Gegend	ամենահարթ վայր
kühlfte Bier	ամենապաղ դարեջուր

Դիտողութիւն. — Վերի օրինակները հոլովել եղակի եւ յոգնակի չորս հոլովներով :

102. Իբր ստորոգելի գործածուած պարզ ածականը, ինչպէս տեսանք, անփոփոխ է. նոյնպէս բաղդատական ածականը անփոփոխ է, այսինքն ենթակային հետ չի համաձայնիր, երբ իբրեւ ստորոգելի կը գործածուի. Իսկ գերադրական ածականը, իբր ստորոգելի, կը համաձայնի ենթակային հետ. օրինակ՝

dieser Knabe ist der klügste
jene Frau ist die schönste
mein Buch ist das nützlichste

Դիտողութիւն.— Ինչպէս վերի օրինակներէն կը տեսնուի, գերադ-
րական ստորագելէն առաջ կը դրուի ենթակային սեռը ցոյց տուող որոշիչ
յօդը, եւ ածականին վերջաւորութեանն ալ, ըստ պարագայի, համաձայնու-
թեան տալը կ'աւելցուի:

103. Գերադրական ստորագելին կարելի է, փոխա-
նակ վերի ձեւին (102), am (=an dem) նախդիրով ալ
կազմել. այդ պարագային ածականին վերջաւորութեան
en կ'աւելցուի. օրինակ՝ der Vater ist am fleißigsten,
die Mauer ist am dicksten, das Kind ist am kleinsten.

103. Գերադրական ստորագելի այս ձեւը կը գոր-
ծածուի նաեւ իբր մակբայ. օրինակներ՝
der Redner hat am schönsten gesprochen. առենա-
բանը գեղեցկագոյնս խօսեցաւ.

wir sind am schnellsten gegangen. մենք արագա-
գոյնս քալեցինք.

104. Հետեւեալ գերադրական ձեւերը բոլորովին
զարտուղի կերպով կը կազմուին.

gut	լաւ	best	լաւագոյն
nah	մօտ	nächst	մօտագոյն
viel	շատ	meist	առաւելագոյն
wenig	քիչ	mindest	նուազագոյն
groß	մեծ	größt	մեծագոյն

Օրինակ՝ Wo die Not am größten, da ist Gottes Hilfe
am nächsten. ուր կարօտութիւնը մեծագոյն է,
հոն ամէնէն մօտ է Աստուծոյ օգնութիւնը.

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Faulheit ծուլութիւնը	schwer ծանր, դժուար
das Laster մոլութիւնը	leicht քեքել, դիւրին
der Adler արծիւը	bunt երփներանգ
der Storch արագիւր	gold ցնորհալի, նուիրակահ
der Fluß գետը	faßl հաղաս
der See լիճը	klar ջիւշ
das Meer ծովը	nacht մերկ
die Straße հիւսիս	freigebig առատաձեռն
decken ծածկել	tief խորունկ
geboren werden ծնիլ (.)	breit լայն

81. Հրահանգ

Die Faulheit ist das größte Laster. — Der Fluß ist tief; der
See ist tiefer als der Fluß, das Meer ist am tiefsten. — Wahe
ist stärker als sein Bruder; er ist der stärkste unter allen seinen
Kameraden. — Die Luft ist leichter als das Wasser; das Blei und
das Eisen sind viel schwerer als die Luft; die Luft ist am leicht-
esten und das Eisen am schwersten. — Die Rosen in unserem Gar-
ten sind die schönsten von allen Rosen. — Die reichen Leute sind
nicht immer die Freigebigsten. — Der Adler ist der stärkste Vogel;
er hat die längsten Flügel und die schärfsten Krallen; er ist der
König der Vögel. — Im Frühling sind die Tage kürzer als im
Sommer; aber im Winter sind die Tage am kürzesten.

82. Թարգմանութիւն

Դաշտին ծաղիկները ամէնէն երփներանգներն են, անոնք
աւելի գեղեցիկ են քան թէ մեր պարտէզին ծաղիկները. —
Փողոցը լայն է, հրապարակը աւելի լայն է, բայց դաշտը
ամէնէն լայնն է. — Արարատ Հայաստանի ամէնէն բարձր
լեռն է, անիկա նուիրական է ամէն Հայու համար. — Ես
աւելի գեղեցիկ տուն մը ունիմ քան թէ դուք, բայց ձեր
պարտէզը ամենագեղեցիկն է. — Ես ճաղատ եմ. հայրս
աւելի ճաղատ է քան թէ ես, բայց մեծ հայրս ամէնէն ճա-

դատն է.— Լաւագոյն խահուէն Արաբիայէն կուգայ, լաւագոյն ծիրանները Հայաստանէն.— Հին Հայերը լաւագոյն զէնքերը կը շինէին (machen).— Ամպերը ամէնէն ջինջ երկինքն ալ կրնան (können) ծածկել.— Մարդիկ մերկ կը ծնին և իրենց մերկութիւնը հազուստներով կը ծածկեն.—

83. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Welche sind die verschiedenen Mahlzeiten? որո՞ւրեք են ճաշի զանազան ատենները.

Die verschiedenen Mahlzeiten sind: das Frühstück, das Mittagessen, das Vesperbrot und das Abendessen. զանազան ճաշի ժամանակներն են, նախաճաշը, կէս օրուան ճաշը, նախըրթիւրը և ընթրիքը.

Was trinken Sie zum Tisch? Ի՞նչ կը խմէք սեղանին վրայ.

Zum Tisch trinke ich am liebsten gutes, frisches Wasser. սեղանին վրայ կը խմեմ, ամէնէն աւելի սիրով, աղեկ, պաղ, ջուր:

Օրինակներ

- Wann frühstücken Sie?
- Ich frühstücke um halb acht Uhr.
- Was nehmen Sie zum Frühstück?
- Zum Frühstück trinke ich Kaffee mit Milch.
- Was haben Sie zum Mittagessen?
- Zum Mittagessen haben wir Suppe, Fleisch und Gemüse.
- Zum Vesperbrot nehmen wir Tee mit Kuchen.
- Zum Abend esse ich nur Gemüse und Obst.

84. Անթրոպոլոգիա

Das Tränenkrüglein

Eine Mutter hatte ihr einziges Kind verloren. Sie war todtraurig und trostlos. Sie aß nicht und sie trank nicht, sie weinte Tag und Nacht und rief nach ihrem Kind.

Wie sie nun in der Nacht da saß, da ging leise die Tür auf, und die Mutter schrak zusammen; denn vor ihr stand ihr gestorbenes Kind, das war ein Englein geworden. Es trug aber in seinen Händen ein Krüglein, das war fast übergroß. Und das Kind sprach: „O lieb Mütterlein, weine nicht mehr um mich! Sieh, in diesem Krüglein sind deine Tränen gesammelt, die du um mich vergossen hast. Wenn du nur noch eine Träne um mich weinst, so wird das Krüglein überfließen und ich werde dann keine Ruhe haben im Grabe und keine Seligkeit im Himmel. Darum, o lieb Mütterlein, weine nicht mehr um dein Kind; denn dein Kind ist wohl aufgehoben und Engel sind seine Gespielen.“

Damit verschwand das tote Kind, und die Mutter weinte hinfort keine Träne mehr, um des Kindes Grabesruhe und Himmelsfrieden nicht zu stören.

ՔՍԱՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ա Մ Ա Կ Ա Ն

Դ. Բացարձակ Թուական Ածական

104. Գերմաներէնի բացարձակ թուական ածականներն են.

1 eins	5 fünf	9 neun
2 zwei	6 sechs	10 zehn
3 drei	7 sieben	11 elf
4 vier	8 acht	12 zwölf
13 dreizehn	101 (ein) hundert und ein	
14 vierzehn	102 (ein) hundert und zwei	
15 fünfzehn	110 (ein)hundert (und) zehn	
16 sechzehn	121 (ein) hundert ein und zwanzig	
17 siebzehn	130 (ein)hundert dreißig	
18 achtzehn	136 (ein) hundert sechs und dreißig	
19 neunzehn	200 zwei hundert	
20 zwanzig	300 drei hundert	
21 ein und zwanzig	1001 (ein)tausend und ein	
22 zwei und zwanzig	1044 (ein) tausend vier und vierzig	
30 dreißig	1100 (ein) tausend ein hundert	
40 vierzig	2000 zwei tausend	
50 fünfzig	6003 sechs tausend und drei	
60 sechzig	10000 zehn tausend	
70 siebzig	53021 drei und fünfzig tausend (und) ein und zwanzig	
80 achtzig	85616 fünf und achtzig tausend sechs hundert (und) sechzehn	
90 neunzig	100000 hundert tausend	
100 (ein) hundert	1000000 eine Million	

Դիտողութիւն. — Տարեթիւը ըսուելու ասէն, փոխանակ վերի երկար ձևը գործածուելու, հետեւեալ կարճ ձևը նախընտրելի է, այսպէս 1914 տարեթիւը փոխանակ՝ վերը ցոյց տրուած ձևին համաձայն ein tausend neun hundert und vierzehn ըսելու, կ'ըսենք neunzehn hundert (und) vierzehn այսինքն տասնեւինը հարիւր տասնեւչորս. օրինակներ՝ 1212 յաճմիկ հundert (und) zwölf, 1704 siebzehnhundert und vier, 1865 achtzehnhundert fünfundsiechzig

105. Ինչպէս կը տեսնուի, տասնաւորները կը կազմուին, 1էն մինչեւ 9, միաւորին վերջաւորութեանը չից, յետամանիկը աւելցնելով - բացառութիւն է dreißigը:

106. Նոյնպէս զիտելի պարագայ մըն է որ 20էն սկսեալ միաւորը տասնաւորէն առաջ կըսուի եւ միաւոր ու տասնաւոր ւնդ շարկապով իրարու կը կապուին, եւ ամէնքը իբր մէկ բառ կը գրուին:

107. Երբ հարիւրաւորէ մը վերջ կուգայ տասնաւոր մը, որուն գերմաներէնը մէկ բառ մըն է, այսինքն 10էն մինչեւ 20, այն ատեն տասնաւորը հարիւրաւորին կը կապուի ւնդ շարկապով. այլպէս հարիւրաւորին եւ տասնաւորին միջեւ ւնդ շարկապի պէտք չիկայ:

108. tausend, հայերէնի մէջ եղած հազարին պէս կը գործածուի: Դիտուելիք առանձին պարագայ մը չիկայ:

109. Բացարձակ թուական ածականները, իբր թուանշանի անուն, իգական են. այսպէս die Null զեռօն, die Eins մէկը die fünf հինգը, եւն.

110. Hundert եւ Tausend, գոյականաբար գործածուած, չեղող են եւ ըստ այնմ կը հոլովուին. օրինակ՝ das Leben dieser Tausende այս հազարաւորներուն կեանքը:

111. eins չեղող է եւ միայն պարզ միութիւն մը ցոյց տրուելու առթիւ կը գործածուի. օրինակ es ist eins (ժամը) մէկն է:

112. zwei և drei երբ իրենցմէ առաջ որոշիչ յօդ-
կամ որ եւ է որոշիչ մասունք բանի չունին, յոգնակի
սեռականին օր և տրականին օր յետամանիկները կ'առ-
նեն. օրինակ nach der Aussage zweier Zeugen համաձայն
երկու վկաներու ըսածին :

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Jahreszeit տարւոյն եղանակը	öde ամալի
das Vergnügen հանոյք	eifrig եռանդուն
die Ehre պատիւը	heiter գուարք, պայծառ
die Freude ուրախութիւնը	eigen սեփական
der Eifer եռանդը	gewöhnlich սովորական
das Schaltjahr նահանջ տարին	dauern տևել
der Monat ամիսը	beginnen սկսիլ
die Woche շաբաթը	endigen վերջանալ
die Stunde ժամը	enthalten բովանդակել
der Ruhetag հանգիստի օրը	eingeteist werden բաժնուիլ (in նախդիրով)
der Werktag գործի օրը	

85. Հրահանգ

In einem Feldbett haben wir geschlafen, aus einem Glas ge-
trunken und einen Bissen geteilt. — In einem Jahr sind vier
Jahreszeiten, in einer Jahreszeit sind drei Monate; es sind Mo-
nate mit dreißig Tagen und wieder andere mit einunddreißig Tagen;
der Monat Februar hat in einem gewöhnlichen Jahr nur achtund-
zwanzig Tage; aber in einem Schaltjahr hat er neun und zwanzig
Tage. — Ein gewöhnliches Jahr hat dreihundert fünfundsiechzig
Tage, aber ein Schaltjahr hat dreihundert sechs und sechzig Tage.
Die Tage im Winter sind kurz und die Nächte lang, aber im
Sommer ist es umgekehrt (*փոխադարձը*). — Februar ist der
kürzeste Monat. — Jede vier Jahre einmal ist Schaltjahr.
Sonntag ist Ruhetag; die übrigen sechs Tage der Woche sind
Werkstage.

86. Թարգմանութիւն

Տարին յիսուն երկու շաբաթ ունի, շաբաթը եօթը օր
ունի. — Փետրուարը ամէնէն կարճ ամիսն է. նահանջ տարիի
մը մէջ ան քսանը ինը օր ունի. — Մենք կիրակի օրը դըպ-
րոց չենք երթար, հայրերը շուկայ (auf den Markt) չեն եր-
թար. որովհետեւ կիրակին հանգիստի օր է. — Շաբթուան
մէջ վեց աշխատութեան օրեր կան. — Մեր դպրոցը առաւ-
օտուն կը սկսի ժամը Տին և կը վերջանայ երեկոյան ժամը
Կին. ութ և կէս ժամ կը տեւէ. — Մէկ օրը կը բովանդակէ
քսան և չորս ժամ, և կը բաժնուի երկու մասերու՝ գիշեր և
ցերեկ. — Գիշերները ամառը կարճ են, բայց ձմեռը ամէնէն
երկար. — Ձմեռուան մէջ գիշերները շատ հասելի են. ես
օգտակար գրքեր կը կարդամ. — Ձմեռուան գիշերները (die
Winternächte) շատ պայծառ են և աստղերը ամէնէն գեղեցիկ
կերպով կը փայլին :

87. Միսք պահուելիք նախադասութիւններ

Die vier Jahreszeiten sind: Frühling, Sommer,
Herbst und Winter. Տարւոյն չորս եղանակ-
ներն են. գարուն, ամառ, աշուն, ձմեռ :

Die zwölf Monate sind: Januar, Februar, März,
April, Mai, Juni, Juli, August, September,
Oktober, November und Dezember. տաս-
ներկու ամիսներն են՝ յունուար, փետրուար,
մարտ, ապրիլ, մայիս, յունիս, յուլիս, օգոս-
տոս, սեպտեմբեր, հոկտեմբեր, նոյեմբեր և
դեկտեմբեր :

Die sieben Tage der Woche sind: Sonntag, Montag,
Dienstag, Mittwoch, Donnerstag, Freitag
und Samstag⁽¹⁾. շաբթուան եօթը օրերն են՝
կիրակի, երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեք-
շաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ և շաբաթ :

(1) Տարւոյ, եղանակի, ամսուան եւ օրուան անուններէնի
մէջ արական են: Ասոնք. սովորական գործածութեան մէջ, երբ իրենցմէ
առաջ ածական չիկայ, առանց որոշիչ յօդի կ'ըլլան :

Օրինակներ

- Wieviel Jahreszeiten hat ein Jahr?
- Ein Jahr hat vier Jahreszeiten.
- Wieviel Tage enthält ein Monat?
- Ein Monat enthält dreißig oder ein und dreißig Tage; nur Februar enthält achtundzwanzig oder neunundzwanzig Tage.
- Wieviel Tage enthält eine Woche?
- Die Woche enthält sechs Werktag und einen Ruhetag.

88. Հիփերցուած

Kindesliebe.

Eine Mutter lag krank und litt große Schmerzen. Alle Kinder im Hause waren traurig und nieder geschlagen. Die größeren knieten oft zusammen nieder und beteten, daß Gott die Mutter wieder möchte gesund werden lassen. Das kleinste Kind stand fast den ganzen Tag bei dem Bette der kranken Mutter und fragte beständig, wann sie wieder gesund werden und aufstehen würde.

Einmal sah dieses Kind bei dem Bette ein Arzneiglas stehen und fragte: "Mutter, was ist in dem Glas? Die Mutter antwortete: "Kind, dies ist etwas gar Bitteres, und doch muß ich es trinken, daß ich wieder gesund werde., "Mutter, sagte das gute Kind, wenn es so bitter ist, so will ich es für dich trinken, damit du wieder gesund werdest., Da lächelte die Mutter; denn sie freute sich, daß sie von ihren Kindern so herzlich geliebt werde.

ԳՐԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ա Ր Ա Կ Ա Ն

Ե. Դասական Թուական Ածականներ

113. Դասական թուական ածականները կը կազմուին, բացարձակ թուական ածականին վերջաւորութեանը յետամանիկներ աւելցնելով: Մինչեւ 19՝ կ'աւելցուի չիք և 20 քն սկսեալ չիք. հետեւեալը կը ներկայացնէ դասական թուական ածականներու պատկերը.

der erste առաջինը	der siebzehnte տասնեւօթի-
» zweite երկրորդը	րորդը
» dritte երրորդը	» achtzehnte տասնեւութի-
» vierte չորրորդը	րորդը
» fünfte հինգերորդը	» neunzehnte տասնեւիննի-
» sechste վեցերորդը	րորդը
» siebente հոթներորդը	» zwanzigste քսաներորդը
» achte ութերորդը	» einundzwanzigste քսան-
» neunte իններորդը	եւմէկերորդը
» zehnte տասներորդը	» dreißigste երեսուներորդը
» elfte տասնմէկերորդը	» vierzigste քսուսուներ-
» zwölfte տասներկուերորդը	րորդը
» dreizehnte տասներեքի-	» fünfzigste յիսուներորդը
րորդը	» hundertste հարիւրերորդը
» vierzehnte տասնեւչոր-	» hundertunderste հարիւր
րորդը	մէկերորդը
» fünfzehnte տասնեւհինգի-	» hundertundzwanzigste հա-
րորդը	րիւր քսաներորդը
» sechzehnte տասնեւվեցի-	» tausendste հազարերորդը
րորդը	» letzte վերջինը

Դիտորոշիւններ. — 1. թ, եւ թի յետամանիկներէն վերջի ե գիրը, ածականին՝ գոյականին հետ համաձայնութեան գիրն է, քանի որ ածականէն առաջ որոշիչ յօդ կայ. ուրեմն դասական թուական ածականն ալ, իբրեւ ածական համաձայնութեան նոյն կանոններուն ենթակայ է եւ նոյն մեւերը ունի, ինչպէս առ հասարակ ամէն ածական:

2. der erste առաջինը, բոլորովին անկանոն կազմութիւն ունի. der dritte նոյնպէս զարուզի մեւ մը ունի, քանի որ drei ին ե գիրը կը կորսուի եւ փոխանակ մէկ է ի երկու ի կ'աւելցուի. իսկ ափ որ արդէն է ով կը վերջանայ, է մը միայն կ'առնէ վերջաւորութեանը:

114. Գերմաներէնի մէջ տարեթիւերը բացարձակ թուական ածականով կ'ըսուին, ինչպէս տեսանք, բայց ամսաթիւերը դասական թուական ածական կ'ըլլան. այսպէս կ'ըսենք՝

Heute haben wir den elften Juli. Այսօր ունինք յուլիս տասն եւ մէկերորդը, այսինքն՝ այսօր յուլիս տասներմէկն է:

115. Գրուած ամսաթիւը երբ թուանշանով ըլլայ, թուանշանէն ամիջապէս վերջ պէտք է կէտ մը դնել եւ կարգաւ զայն իբր դասական թուական ածական, իսկ ամսաթիւէն առաջ պէտք է արական հայցական որոշիչ յօդ (den)դնել, քանի որ նախադասութեան մէջ ամսաթիւը որոշեալ ժամանակի մակերայ է, եւ գերմաներէնի մէջ որոշեալ ժամանակի մակերայը կը գրուի միշտ հայցական. օրինակ՝

Sch bin den 6. Oktober 1874 geboren. 6 հոկտեմբեր 1874ին ծնած եմ:

116. Ամսուն անուններն ալ կրնանք նաեւ դասական թուական ածականով ըսել, յունուարը համապատասխանելով առաջինին եւ դեկտեմբերը տասներկուերորդին: Այդ պարագային, ամսանունին տեղ կը դնենք

հռոմէական թուանշան (I, II, III եւայլն) եւ ամիջապէս վերջը կէտ մը, որ ցոյց կուտայ անոր դասական թուական ածական եղած ըլլալը. այսպէս կը գրուի ը. 23. V. 14 որ կը նշանակէ den dreiundzwanzigsten, fünften, neunzehn hundert vierzehn.

117. Նամակի թուականին մէջ նախ կը գրուի տեղին անունը, յետոյ ամսաթիւը, յետոյ ամսանունը եւ ամէնէն վերջը տարեթիւը. օրինակ՝

Konstantinopel, d. 7. I. 914

118. Յատուկ անուններու վրայ գրուած տխուր կամ քանի՜երորդ ըլլալը յատուկ անունէն վերջը կը գրուի եւ որոշիչ յօդ կ'առնէ. որոշիչ յօդով տխուր ամսն հոլովը կ'ըլլայ ինչ հոլով որ ունի յատուկ անունը եւ գլխադիր կը գրուի. օրինակներ՝

Karl der Große Մեծն Կարոլոս.

Ludwig der Bierzehnte Լուդովիկոս տասներորդերորդ.

Napoleon dem Großen war es traurig genug seine letzten Tage auf der Insel Sankt Helena ganz einsam zu verbringen. Նաբոլէօն Մեծին (համար) բաւականին տխուր էր իր վերջին օրերը Ս. Հելլինէ կղզին վրայ բոլորովին առանձին անցընելը:

Դիտորոշիւն. — Յատուկ անունին յիշդոս եղած դասական թուական ածականը փոխանակ գիրի, կարելի է հռոմէական թուանշանով գրել. օրինակ՝

Tigran II = Tigran der Zweite
Leon V = Leon der Fünfte

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

das Neujahr նոր տարին	das Geschlecht սերունդը
Weihnachten Ծնունդ	das Befreiungsfest ազատագրության
Fastnacht բուռն բարեկենդան	die Ferien (յոգ.) արձակուրդը [soli]
Palmensonntag Ծաղկազարդի	Ostern Չափի
կիրակի	Christihimmelfahrt Համբարձում
die Karwoche աւագ շաբաթ	Pfingsten Հոգեգալուս
Gründonnerstag աւագ հինգշաբթի	die Vorfahren նախահայրերը
Karfreitag աւագ ուրբաթ	bauen շինել
das Geschenk նուէրը	grüßen ողջունել
der Ausflug Երջայություն	Prosit! շնորհակա՛նք ըլլալ
(excursion)	bleiben մնալ
das Kloster վանք	besuchen այցելել

89. Հրահանգ

Das Neujahr beginnt am ersten Januar. — Am einunddreißigsten Dezember ist der letzte Tag des Jahres. — Am Neujahrstag grüßt man: „Prosit Neujahr!“. — Am Neujahrstag bekommen die Kinder Neujahrsgeschenke. — Heute haben wir den fünfzehnten März, morgen haben wir den sechzehnten März, übermorgen haben wir den siebzehnten März; gestern hatten wir den vierzehnten und vorgestern den dreizehnten. — Heute vor acht Tagen hatten wir den elften April, heute über acht Tagen haben wir den achtzehnten. — Vorigen Sonntag hatten wir einen Ausflug. — Nächsten Sonntag werden wir zu Hause bleiben. — Am 10. Juli ist das türkische Befreiungsfest. — Im Sommer haben wir drei Monate Ferien; sie beginnen am 1. Juni und dauern bis zum 31. August. — Im März oder April haben die Schüler 10 Tage Ferien; das sind die Osterferien. — Ostern ist ein hohes, schönes Fest. Die Woche vor Ostern heißt die Karwoche, sieben Wochen nach Ostern ist Pfingsten.

90. Թարգմանութիւն

Հոգեգալուստէն տասը օր առաջ է Համբարձման տօնը. — Չատիկէն եօթը չորսաթ առաջ բուն բարեկենդան է. — Եղբայրս տասնեւմէկ տարի աւելի փոքր է քան ես, ան ծնած

է 1890 Մայիս 14ին. — Մեր Ծնունդը Յունուար 6ին կուգայ (fällt auf . . .) բայց եւրոպական ծնունդը Դեկտեմբերի 25ին կուգայ. — Ծնունդին տասը օր արձակուրդ ունինք. ան կը սկսի տարւոյն վերջին օրէն և կը տեւէ մինչեւ Ծնունդին երրորդ օրը. — Շատ ուրախ էինք բուն բարեկենդանին. — Ծնունդին (zur . . .) և Չատիկին (zum . . .) շատ բարեկամներ զիրար կ'այցեկեն. — Շատ տարիներ առաջ մեր նախահայրերը գեղեցիկ եկեղեցիներ և վանքեր շինած են, և նոր սերունդը դպրոցներ կը շինէ. — Ամսոյն եօթնին հօրս նամակ ժը գրեցի, ան պատասխանեց ամսոյն 14ին:

91. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Den wievielften haben wir heute? (քանակա՛նք քանի՛երորդը ունինք այսօր). այսինքն՝ այսօր ամսուն քանի՛ն է:

Auf welchen Tag fällt das Neujahr? նոր տարին ո՞ր օր կուգայ.

Welches Datum trägt der Brief? Ի՞նչ թուական կը կրէ նամակը.

Օրինակներ

- Am wievielften haben Sie abgereist?
- Ich bin den 15. abgereist.
- Auf welchen Tag fällt Ihr Geburtstag?
- Mein Geburtstag fällt auf Donnerstag, den 11. Mai.
- Trägt der Brief ein Datum?
- Ja, er trägt den 5. Dezember 1914.

Die Glieder des menschlichen Leibes

Die Glieder des menschlichen Leibes wurden einmal überdrüssig, einander zu dienen; die Füße sagten: "Wir wollen den Rumpf, den Kopf und die übrigen Glieder nicht mehr tragen., Die Hände sagten: "Wir mögen nicht mehr arbeiten., Und der Mund sprach: "Ich mußte wohl ein Tor sein, wenn ich immer für den Magen Speise kauen wollte, damit er sie nur zu verdauen brauchte., Die Augen fanden es gleichfalls sonderbar, daß sie allein für den ganzen Leib die Wache halten und für ihn sehen sollten. Und so kündigten alle übrigen Glieder des Leibes einander den dienst auf.

Was geschah?

Da die Füße nicht mehr gehen, die Hände nicht mehr arbeiten, der Mund nicht mehr essen, die Augen nicht mehr sehen wollten, wurde der Leib in kurzer Zeit krank und mit ihm alle Glieder. Da erkannten dieselben ihre Torheit und gelobten einander fortan Dienstfertigkeit; sie wurden nie wieder uneinig.

ԲՍԱՆԸՉՈՐՍԵՐՈՐԻ ԴԱՍ

Դ Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Ն

Ա. Անձնական դերանուններ

119. Հետեւեալը կը ներկայացնէ ich, du, er, sie, es, wir, ihr, Sie, sie, անձնական դերանուններուն հոլովումը.

Առաջին դեմք			Երկրորդ դեմք					
Ուղ.	ich	ես	wir	մենք	du	դու	ih	դուք
Սեռ.	meiner	մեր	unser	ձեր	deiner	քու	euer	ձեր
Տրա.	mir	մնձ	uns	մեզ	dir	քեզ	euch	ձեզ
Հյգ.	mich	դիւ	uns	զմեզ	dich	դքեզ	euch	զձեզ

Երրորդ դեմք

Ա.ր.	Իգ.	Չեգ.	Երեք սեռի համար				
Ուղ. er	ան	sie	ան	es	ան	sie	անոնք
Սեռ. seiner	անոր	ihrer	անոր	seiner	անոր	ihrer	անոնց
Տրա. ihm	անոր	ihr	անոր	ihm	անոր	ihnen	անոնց
Հյգ. ihn	զայն	sie	զայն	es	զայն	sie	զանոնք

Բաղադարական ձև

Ուղ. Sie դուք Սեռ. Ձիւնձեր Տրա. Ձիւրձեզ Հյգ. Տիւզձեզ

Դիտողութիւն.— Եզակի երկրորդ դէմք du եւ յոգնակի երկրորդ դէմք ihr, ընտանեկան եւ մետրական խօսակցութիւններու ատեն, դիմացինին կամ դիմացիններուն կողմէն: Յոգնակի Բ. դէմք քաղաքավարական ձեւին տեղ, խօսքը Թէ՛ մէկ եւ Թէ՛ մէկէ աւելի անձերու ուղղուած պարագային, կը գործածուի յոգնակի Գ. դէմք Sie դերանունը իր բոլոր հոլովներով քաղաքավարական ձեւ յոգնակի Գ. դէմքը կը զանազանուի բուն յոգնակի երրորդ դէմքէն անով որ զլսագիր կը գրուի:

Բ. Անդրադարձ Դերանուն

120. Գերմաներէնի մէջ, դերանունական կամ անդրադարձ կոչուած բայերու (*verbes réfléchis* կամ *pronominaux*) հետ գործածուած անդրադարձ դերանունն է իժ որ միայն եղակի և յոգնակի երրորդ դէմքին հետ կը գործածուի, իսկ եղակի և յոգնակի Ա. և Բ. դէմքերուն հետ, համապատասխան անձնական դերանուններու հայցականը կը գործածուի. օրինակ՝

ich freue mich	կ'ուրախանամ
du freust dich	կ'ուրախանաս
er, sie, es freut sich	կ'ուրախանայ
wir freuen uns	կ'ուրախանանք
ihr freut euch	կ'ուրախանաք
Sie freuen sich	Դուք կ'ուրախանաք
sie freuen sich	կ'ուրախանան

121. Երբ նախադասութեան մը մէջ դերանուն խնդիրը ուղղակի ենթակային հետ կապուած է, անդրադարձ դերանուն իժով կ'արտայայտուի. օրինակ՝

Er hatte seine Uhr nicht bei sich *իւր ժամացոյցը (իր) քովը չէր*:

122. Գերմաներէնի մէջ, իրար, զիրար դերանունը *einander* ով կը բացատրուի և անփոփոխ է. օրինակ՝

Wir lieben *einander* մենք իրար կը սիրենք.
sie sagten *einander* անոնք իրարու ըսին.

Դիտողութիւն.— իժ դերանունով կազմուած անդրադարձ բայը, գերմաներէնի մէջ բնաւ պէտք չէ շփոթել կրաւորական բային հետ, որուն կազմութեան վրայ առանձին պիտի խօսինք:

ՈՒՍԱՆՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Cypresse Գոգին	zurückkehren վերադառնալ
die Lampe լամպար	sich bedienen (սեռ.) գործածել
das Licht լոյսը	sich ergötzen զուարճանալ
der Kirchturm Եկեղեցւոյ զանգակատունը	sich irren սխալիլ
das Aussehen երեւիլը	sich befinden գտնուիլ. (որպիսունքիւնը) ըլլալ
das Almosen ողորմութիւնը	sich erheben բարձրանալ
der Bettler մուրացիկը	mitten in <i>ihes</i> մէջեղը.
glauben կարծել, հաւատալ	dort այնտեղ
reden խօսիլ	hier այստեղ
sich erinnern (սեռ.) յիշել	kränklich հիւանդոտ
sich erbarmen (սեռ.) գթալ	zugleich իսկոյն, միաժամանակ
raten խորհուրդ տալ	amüsant զուարճալի
bitten խնդրել	unwohl անհանգիստ

93. Հրահանգ

Das Haus befindet sich mitten in dem Garten; neben ihm erheben sich zwei schlanke Bäume; sie sind Cypressen. — Ich habe lange mit ihm geredet; ich glaube er irrt sich. — Die Lampe brennt nicht gut; ihr Licht ist sehr schwach. — Während der Ferien waren wir in München; wir haben uns dort sehr gut ergötzt. — Sehen Sie den Kirchturm? Nein, ich sehe ihn nicht, aber ich sehe die Kirche. — Der Arzt sagte mir; ich habe ein kränkliches Aussehen. — Ich gebe ihm und meinem Bruder zugleich ein sehr amüsantes Buch. — Die Schüler sind sehr aufmerksam und sehr fleißig; der Lehrer hat sie belohnt. — Wir erinnern uns nicht seiner. — Diese guten Kinder erbarmen sich der armen Leute und geben ihnen Almosen. — Der Bettler ist ein sehr alter Mann; unser Vater erbarmt sich seiner und gibt ihm jeden Tag zu essen.

94. Թարգմանութիւն

Ուսուցիչը մեզ ըսաւ, իրեն հետ երթալու. — Կ'ուրախանամ, որովհետեւ երջանիկ մարդիկ կը տեսնեմ. — Դիտացէք իրեն վրայ, որովհետեւ աղքատ է. և տխուր է՝ մէկը

(einen) այդ տարիքին (das Alter) մէջ աղքատ տեսնել. — Մայրս անհանգիստ է, բժիշկը իրեն խորհուրդ տուաւ գիւղ երթալ (auf das Land gehen), բայց հայրս չի կրնար մեզի հետ գալ. — Կը խնդրեմ ձեզ (հոգ) մեզի հետ եկէք. — Դուք մեզի հետ էք և մենք շատ աղէկ կը զուարճանանք. — Ես այս դանակը կը գործածեմ, որովհետեւ ան շատ սուր է. — Դուք ի՞նչու չէք յիշեր ձեր բարեկամին անունը (der Name), երեք տարի անոր հետ Բարիզ եղած էք, ան շատ լաւ կը յիշէ զձեզ. — Կը սխալիք պարոն (mein Herr), հայրս տանը մէջ չի գտնուիր, այս առաւօտ դուրս ելած է (ausgegangen), և տակաւին չէ վերադարձած. — Կը խնդրեմ ձեզ, բարի եղեք (seien Sie) և մեզի հետ եկէք. մենք առանձին (allein) չենք երթար. — Ի՞նչու ձեզի հետ չեն եկած (gekommen) ձեր եղբայրները, ըսէք իրենց որ իրենցմէ գո՛հ չենք:

95. Միսի Պահուելիի Նախադասութիւններ

Wir essen Fische, Fleisch, Gemüse, Brot und Süßigkeiten. *Մենք կուտենք բանջարեղէն, հաց և անուշեղէն.*

Wie essen Sie das Fleisch, gekocht, geröstet oder gebraten? *Ի՞նչպէս կ'ուտէք միսը, եփած, խորոված թէ տապկուած.*

In der Türkei ißt man gewöhnlich Hammelfleisch aber in Europa ißt man Rindfleisch und Schweinefleisch. *Թուրքիոյ մէջ սովորաբար ոչխարի միս կ'ուտուի, բայց Եւրոպայի մէջ եղան միս և խոզի միս կ'ուտուի.*

Օրինակներ

- Wie ißt man die Fische?
- Man ißt sie gebacken, gebraten oder gekocht.
- Essen Sie gern Eierkuchen?

- Nein, ich esse lieber hart- oder weichgekochte Eier.
- Was für Gemüse essen die Deutschen am meisten?
- Die Deutschen essen viel Kartoffeln.
- Was trinkt man zum Essen?
- Zum Essen trinkt man Wasser, Wein oder Bier.

96. Անթրցուած

Die Blumen

Wer hat nur die Blumen erdacht, wer hat sie so schön gemacht, gelb und rot und weiß und blau, daß ich meine Lust dran schau'?

Wer hat im Garten und im Feld sie auf einmal hingestellt? Erst war' s doch so hart und kahl, blüht nun alles auf einmal.

Wer ist' s, der ihnen allen schafft in den Wurzeln frischen Saft, gießt den Morgentau hinein, schickt den hellen Sonnenschein?

Wer ist es, der sie alle ließ duften noch so schön und süß, daß die Menschen, groß und klein, sich in ihren Herzen freuen?

Sieh, wer das ist und wer das kann und nicht müde wird daran: — Das ist Gott in seiner Kraft, der die lieben Blumen schafft.

ՔՍԱՆԸՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Դ Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Ն

Գ. Յարաբերական Դերանուն

123. Դերմաներէնի յարաբերական դերանուններն են.

Եզակի		Յոգնակի	
Ար.	Իգ.	Չեգ.	Երեք սեռի համար
Ուղ. der	որ	die	das
Սեռ. dessen	որու	deren	dessen
Տրա. dem	որուն	der	dem
Հյգ. den	զոր	die	das

Ուղ. welcher	որ	welche	welches	welche	որոնք
Սեռ. dessen	որու	deren	dessen	deren	որոնց
Տրա. welchem	որուն	welcher	welchem	welchen	որոնց
Հյգ. welchen	զոր	welche	welches	welche	զորս

124. Յարաբերական դերանունները թուով և սեռով կը համաձայնին այն բառին հետ, զոր կը յարաբերեն: Վերի պատկերը ցոյց կուտայ արդէն անոնց երեք սեռով թէ՛ եզակի և թէ՛ յոգնակի հոլովումը. օրինակներ՝

der Mann ist glücklich der (=welcher) wahre Freunde hat. երջանիկ է այն մարդը որ ճշմարիտ բարեկամներ ունի.

das Zimmer, dessen Fenster dort glänzen, hat eine schöne Aussicht. այն սենեակը, որուն պատուհանները այնտեղ կը փայլին, գեղեցիկ տեսարան մը ունի.

Die Zimmer, in denen ich wohne, sind sehr geräumig. այն սենեակները, որոնց մէջ ես կը բնակիմ, շատ ընդարձակ են.

125. der, die, das և welcher, welche, welches յարաբերական դերանունները կրնան անխտիր իրարու տեղ գործածուիլ: Օրինակ՝ der Mann den ich gesehen habe, ist jung, կամ թէ der Mann welchen ich gesehen habe, ist jung, միայն սա՝ տարբերութիւնը կայ որ մէկը միավանկ է, իսկ միւսը երկվանկ, որով ներդաշնակութեան հետեւելով է որ մէկը կամ միւսը պէտք է ընտրել:

126. Կան նաև հարցական դերանունները, որոնք իբր հաստատական յարաբերական դերանուն ևս կը գործածուին, և ասոնք են՝

Ուղ. wer	ով որ	was	ինչ բան որ
Սեռ. wessen	որու որ	wessen	ինչ բանի որ
Տրա. wem	որուն որ	(was) (1)	ինչ բանի որ
Հյգ. wen	զով որ	was	զինչ բան որ

Օրինակներ

- Wen ich auch sah, glaubte ich, er wäre mein Vater. զով որ ալ կը տեսնէի, կը կարծէի որ իմ հայրս ըլլար.
- Wer lügt, der stiehlt auch. ով որ կը ստէ՝ ան նաև կը գողնայ.
- Was du sagst, das wußte ich schon. զինչ բան որ դուն կ'ըսես, այդ գիտէի ես արդէն:

(1) Այս օրական ձեւը գործածական չէ լեզուին մէջ:

Դիտողութիւն. — wer կը գործածուի շնչաւոր էակներ յարաբերու
համար, was կը գործածուի իրերու հետ միայն:

127. Երբ յարաբերական դերանունէն առաջ նախ-
դիր մը կայ, և յարաբերական դերանունն ալ ո՛չ թէ
անձ մը, այլ իր մը կը յարաբերէ, այն ատեն յարաբե-
րական դերանունը շնչելով նախդիրին սկիզբը Ծ- նա-
խամասնիկը կը դնենք, ճիշտ այնպէս. ինչպէս որ տե-
սանք նախդիրներու հարցական ձեւը կազմելու առթիւ.
օրինակ՝ das Haus worin ich wohne այն տունը, ո-
րուն մէջ ես կը բնակիմ. der Wald wodurch wir
gegangen sind այն անտառը որուն մէջէն մենք անցած
ենք. բայց յարաբերուողը շնչաւոր եղած պարագային
պէտք է ըսել. der Mann, mit welchem ich gegangen
bin. այն մարդը որուն հետ գացած եմ:

128. Յարաբերական դերանունով սկսող նախադա-
սութիւն մը երկրորդական է. գերմաներէնի մէջ երկ-
րորդական նախադասութեան գիմաւոր բայ- խօսքին
ամէնէն վերջը կը դրուի, ինչ որ վերի բոլոր օրինակներէն
կարելի է տեսնել:

Դիտողութիւններ. — Կանոնաւոր շարադասութեամբ, գերմանե-
րէնի մէջ երկրորդական նախադասութիւնը զլիաւոր նախադասութենէն
վերջ, կամ իրեւ միջանկեալ, զլիաւոր նախադասութեան՝ ենթակային եւ
մնացեալ մասին մէջքեղը կը դրուի, այս կերպով յարաբերուող եւ յարա-
բերող ամիջապէս իրարու յաջորդել տալով. օրինակ՝ Armenien wovon, ich
Singen rede, hat eine ruhmvolle Geschichte Հայաստան, որու մասին
ձեզի կը խօսիմ, փառաւոր պատմութիւն մը ունի:

ՌԻՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Uhr ժամացոյցը	vernachlässigen երեսի բողոյ
der Dieb գողը	rechnen հաշուել
der Tod մահը	verlangen ուզել, պահանջել
der Schlüssel բանալի	zerbrochen կոտրած
die Schachtel տուփը	genommen առած
der Ring մատանի	gesehen տեսած
der Diener սպասաւորը	gelesen կարդացած
die Redlichkeit պատւաւորու-	bekannt ծանօթ
փիւնը	tod մեռած
öffnen բանալ	achtungswert յարգելի

97. Հրահանգ

Der Mann, welcher deine Uhr genommen hat, ist ein Dieb.
Das Haus, welches sie gesehen haben, ist verkauft. — Das
Buch, welches du gelesen hast, ist sehr bekannt. — Die Frau,
von welcher Sie sprechen, ist schon tod. — Hier ist der Herr, dem
ich die Türe geöffnet habe. — Der Arme, der seine Aufgaben er-
füllt, ist achtungswerter als der Reiche, der sie vernachlässigt. —
Man hat den Schlüssel gefunden, womit der Dieb die Türe geöff-
net hat. — Die Schachtel, worin mein Ring war, ist gebrochen.
Haben Sie noch den Diener, auf dessen Redlichkeit Sie rechne-
ten? — Die Sonne ist es, welche die Erde erleuchtet und er-
wärmt. — Es sind Berge, welche mit ewigem Schnee bedeckt sind
und die man Gletscher (սառնարան) nennt. — Ich kenne nicht die
Frau, von welcher Sie einen Brief erhalten haben.

98. Թարգմանութիւն

Այն պզտիկ սենեակը, որուն մէջ կը քնանամ, միայն
մէկ պատուհան ունի. — Այն բաժակները, որոնցմէ (woraus)
մենք խմած ենք. նուրբ են և գեղեցիկ. — Բանալին, որով
դուրը բացինք, եղբօրս տուած եմ. — Այն կինը, որուն
մանչ զաւկին հետ կը խօսիք, ծանօթ բանաստեղծուէի (Dich-

բերն) մըն է.— Ան որ ինծի այս գիրքը տուաւ, բարի մարդ մըն է.— Գործաւորը, որուն կինը մեռած է, անկից ի վեր (seitdem) շատ ախուր է.— Ահաւասիկ (hier ist) գինին, զոր դուք պահանջած էք և որուն գոյնը այնքան (so) կարմիր է.— Ո՛ւր է մարդը, որ քսակը բերաւ, զոր փողոցին մէջ (auf der Straße) գտած էր.— Ես ձեզի կը զրկեմ թաշկինակները և գուլպաները, զորս դուք գնած էք և որոնք շատ սուղ են.— Այն մարդը, որուն տան պատուհանները շատ հին են, և զոր մենք պիտի վարձենք, վաղը մեզի պիտի գայ:

99. Միսք պահուելիք նախադասութիւններ

- Woraus wird das Brot gemacht? Հացը ինչ⁶ կը շինուի.
- Es wird aus Mehl gemacht. ալիւրով կը շինուի.
- Woraus ist deine Uhr? Ժամացոյցդ ինչ⁶ է.
- Meine Uhr ist aus Gold, aber die Kette ist aus Silber. Ի՞նչ Ժամացոյցս ոսկիէ է, բայց շղթան արծաթէ է.
- Das Gold, das Silber, das Kupfer, das Eisen und das Blei sind Metalle. ոսկին, արծաթը, պղինձը, երկաթը և կապարը մետաղներ են.

Օրինակներ

- Ist deine Uhr aus Gold?
- Nein, meine Uhr ist nicht aus Gold, sondern aus Silber.
- Wer hat eine goldene (ոսկեայ) Uhr?
- Meine Uhr ist silbern (արծաթեայ), aber mein Vater hat eine goldene Uhr.
- Welches Metal ist am schätzbarsten (թանկագին)
- Das Gold ist das schätzbarste Metal.

100. Անբերցում

Vergißmeinnicht

Als der liebe Gott Himmel und Erde geschaffen und alles was auf der Erde ist, da benannte er auch die Pflanzen. Und es kamen Blumen von mancherlei Art, die der Herr bedeutungsvoll mit Namen nannte. “Über,, , fügte er hinzu, “gedenket des Namens, den euch der Herr, euer Gott, gegeben.,,

Sieh, da kam bald darauf ein Blümlein, angefan mit der Farbe des Himmels, bläulich schimmernd und gelb, und fragte: “Herr, wie hast du mich genannt? Ich habe meinen Namen vergessen.,,

Und der Herr sprach: “Vergißmeinnicht. „ — Da schämte sich das Blümchen und zog sich zurück an den stillen Bach in das dunkle Gebüsch und trauerte. Wenn es aber jemand sucht und pflückt, dann ruft es ihm zu „Vergißmeinnicht.,,

ՔՍԱՆԸՎԵՅԵՐՈՐԴ ԴԱՅ

Բ Ա Յ

Ա. բայի գործածութեան ընդհանուր օրէնքներ

129. Գերմաներէնի մէջ, ինչպէս տեսանք, բոլոր բայերը մէկ լծորդութիւն ունին և աներեւոյթը կը վերջանայ չըն յետամասնիկով. եթէ այդ յետամասնիկը չնջենք մնացածը բայարմատն է:

130. Բայերը, գերմաներէնի մէջ, երկու եղանակ ունին. աահմանական և ստորադասական. ներկայ առաջին գրքին մէջ խօսուած է բայերու սահմանական եղանակի մասին միայն:

131. Բայերու ժամանակները կը բաժնուին երկու խումբի, պարզ ժամանակներ և բաղադրեալ ժամանակներ. սահմանական եղանակ պարզ ժամանակներն են՝ ներկայ, անկատար (որ կատարեալի (passé défini) իմաստ ալ ունի) և հրաւայական. բաղադրեալ ժամանակներն են՝ անցեալ կատարեալ (passé indéfini), գերակատար (plus-que-parfait), ներկայ ապառնի և անցեալ ապառնի, հետեւեալը ամբողջական պատկերն է կանոնաւոր բայերու սահմանական ժամանակներուն:

Ներկայ	Անկատար	Անց. Կատարեալ
ich liebe	ich lieb te	ich habe geliebt
du — st	du — test	du hast —
er — t	er, — te	er hat —
wir — en	wir — ten	wir haben —
ihr — (e)t	ihr — tet	ihr habt —
Sie — en	Sie — ten	Sie haben —
sie — en	sie — ten	sie haben —

Դերակատար	Ներկայ ապառնի	Անցեալ ապառնի
ich hatte geliebt	Ich werde lieben	ich wurde lieben
du hattest —	du wirst —	du wurdest —
er, sie, es hatte —	er, sie, es wird —	er, sie, es wurde —
wir hatten —	wir werden —	wir wurden —
ihr hattet —	ihr werdet —	ihr wurdet —
Sie hatten —	Sie werden —	Sie wurden —
sie hatten —	sie werden —	sie wurden —

Հրամայական

Աներեւոյթ

liebe !

lieben

liebe er !

Ներկայ ընդունելութիւն

lieben wir !

liebend

liebet !

lieben Sie !

Անցեալ ընդունելութիւն

lieben sie !

geliebt

132. Նախադասութեան մը բայը երբ բաղադրեալ ըլլայ, այսինքն գիմաւոր և անդէմ մասերէ բաղկացած, գիմաւոր մասը կը դրուի խօսքին սկիզբը, յետոյ նախադասութեան միւս մասերը, իսկ ամէնէն վերջը կը ձգուի անդէմ մասը. օրինակ՝

ich habe heute früh Ihren Vater mit meinem Bruder in der Stadt gesehen. Ես այս առաւօտ ձեր հայրը եղբորս հետ, բաղադրեալ մէջ տեսայ :

133. Հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ haben, sein և werden օժանդակ բայերուն սահմանական եղանակ ժամանակներուն ամբողջութիւնը :

Ներկայ

ich habe	ich bin	ich werbe
du hast	du bist	du wirfst
er, sie, es hat	er, sie, es ist	er, sie, es wird
wir haben	wir sind	wir werden
ihr habt	ihr seid	ihr werdet
Sie haben	Sie sind	Sie werden
sie haben	sie sind	sie werden

Անցաւոր

ich hatte	ich war	ich wurde
du hattest	du warst	du wurdest
er, sie, es hatte	er, sie, es war	er, sie, es wurde
wir hatten	wir waren	wir wurden
ihr hattet	ihr waret	ihr wurdet
Sie hatten	Sie waren	Sie wurden
sie hatten	sie waren	sie wurden

Անցեալ կատարեալ

ich habe gehabt	ich bin gewesen	ich bin geworden
du hast —	du bist —	du bist —
er, sie, es hat —	er, sie, es ist —	er, sie, es ist —
wir haben —	wir sind —	wir sind —
ihr habt —	ihr seid —	ihr seid —
Sie haben —	Sie sind —	Sie sind —
sie haben —	sie sind —	sie sind —

Գերակատար

ich hatte gehabt	ich war gewesen	ich war geworden
du hattest —	du warst —	du warst —
er, sie, es hatte —	er, sie, es war —	er, sie, es war —
wir hatten —	wir waren —	wir waren —
ihr hattet —	ihr waret —	ihr waret —
Sie hatten —	Sie waren —	Sie waren —
sie hatten —	sie waren —	sie waren —

Ներկայ ապառնի

ich werde	haben	ich werbe	sein	ich werde	werden
du wirst	—	du wirfst	—	du wirst	—
er, sie, es wird	—	er, sie, es wird	—	er, sie, es wird	—
wir werden	—	wir werden	—	wir werden	—
ihr werdet	—	ihr werdet	—	ihr werdet	—
Sie werden	—	Sie werden	—	Sie werden	—
sie werden	—	sie werden	—	sie werden	—

Անցեալ ապառնի

ich wurde	haben	ich wurde	sein	ich wurde	werden
du wurdest	—	du wurdest	—	du wurdest	—
er, sie, es wurde	—	er, sie, es wurde	—	er, sie, es wurde	—
wir wurden	—	wir wurden	—	wir wurden	—
ihr wurdet	—	ihr wurdet	—	ihr wurdet	—
Sie wurden	—	Sie wurden	—	Sie wurden	—
sie wurden	—	sie wurden	—	sie wurden	—

Հրամայական

habe!	sei !	werde !
habe er, sie, es !	sei er, sie, es !	werde er, sie, es !
haben wir !	seien wir !	werden wir !
habt !	seid !	werdet !
haben Sie!	seien Sie !	werden Sie!
haben sie!	seien sie !	werden sie !

Աներեւոյթ

haben	sein	werden
-------	------	--------

Ներկայ բնութագրական

habend	seiend	werdend
--------	--------	---------

Անցեալ բնութագրական

gehabt	gewesen	geworden
--------	---------	----------

134. Երբ խօսքը հարցական ըլլայ, ենթական փոխանակ դիմաւոր բայէն առաջ դրուելու, դիմաւոր բայէն ամիջապէս վերջ կը դրուի. օրինակ՝ hat er mich gesehen? Ձիս տեսա՞ւ.

135. Հաստատական խօսքի մը մէջ ալ բայը կը չրջի, այսինքն ենթական բայէն վերջը կը դրուի, երբ հակառակ շարադասութեան ընդհանուր օրէնքին, որուն համաձայն խօսք մը կը կազմուի 1. ենթական, 2. դիմաւոր բայ, 3. մակբայ, 4. տրական հոլով խնդիր, 5. հայցական հոլով խնդիր և 6. անդէմ բայ, խօսքը փոխանակ ենթականի կը սկսի մակբայով կամ խնդիրով մը. օրինակ՝ heute bin ich früh aufgestanden այսօր կանուխ ելայ:

136. Ընդհանուր օրէնքի մը համաձայն, գլխաւոր նախադասութիւնը կը դրուի երկրորդական նախադասութենէն առաջ. սակայն երբ երկրորդականը գլխաւորէն առաջ կը դրուի, այն ատեն գլխաւոր նախադասութեան բայը կը չրջի, օրինակ՝ wenn ich zu spät komme, werde ich Sie nicht besuchen. եթէ շատ ուշ մնամ ձեզ պիտի չայցելեմ:

137. Առանց վերը ցոյց տրուած պատճառներէն մէկը գոյութիւն ունենալուն (տե՛ս 135, 136), եթէ բայ մը չրջած ըլլայ, այն ատեն այդ նախադասութիւնը զօրութեամբ իմացուած երէի իմաստ մը ունի իր մէջը. օրինակ՝ schreibst du mir einen Brief, so werde ich gleich kommen. (եթէ) դուն նամակ մը գրես ինծի, այն ատեն ես իսկոյն պիտի գամ:

138. Գերմաներէնի մէջ բային ժխտական մասնիկը nicht ընդհանրապէս դիմաւոր բայէն ամիջապէս վերջը կամ անդէմ բայէն ամիջապէս առաջ կը դրուի, նայելով թէ ժխտումի շեշտ ո՛ւր կուզենք դարնելը. օրինակ՝ ich habe nicht deinen Freund gesehen կամ ich habe deinen Freund nicht gesehen. ես քու բարեկամդ չի տեսայ կամ ես չի տեսայ քու բարեկամդ:

139. Երբ մակբայը ժխտական իմաստ ունի, բային ժխտական մասնիկը nicht կը ջնջուի. օրինակ՝ er ist nie krank gewesen. ան երբէք հիւանդ (չ)է եղած. ich habe ihn nirgends gefunden. ես զինքը ոչ մէկ տեղ (չի) գտայ.

ՈՒՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Tat urwarf	verbanden պարշիլ (բարոյապէս)
das Jahrhundert harr	gründen հիմնել
der Ruhm harrfarr	sterblich մահկանացու
das Dorf qharr	unsterblich անմահ
die Silte parrf	dauerhaft տևական
die Schilderung gharrwarrpharr	vollreich բազմամարդ
der Geschichtschreiber qarrsarrqhar	rauh խոտրոտորդ
die Einheit pharrpharr	unwirthbar անտեսելի
erblicken starr	ungeheuer անուշաբան, անազան
sich erworben haben tarrtarr rllarr	gegenwärtig ներկայ

101. Հրահանգ

Wir Menschen sind sterblich, aber durch unsere Taten werden wir unsterblich. — Homer hat im neunten Jahrhundert vor Christi (v. Ch.) gelebt, aber er hat sich einen dauerhaften Ruhm erworben. — Deutschland hatte zu der Zeit (zur Zeit) der Germanen ein ganz anderes Aussehen als heute; wo wir jetzt volkreiche Städte und Dörfer, fruchtbare Felder und Fluren erblicken, war früher ein rauhes unwirthbares Land, welches ungeheure Wäl-

der von einem Ende bis zum andern bedeckten. — Die Germanen waren die Vorfahren der gegenwärtigen Deutschen; was wir von den Sitten der Germanen wissen, verdanken wir den Schilderungen des Julius Cäsar und des römischen Geschichtschreibers Cornelius Tacitus. — Am 27. Januar 1859 wurde Kaiser Wilhelm II. in Berlin geboren, als ältester Sohn des Prinzen Friedrich Wilhelm von Preußen. — Bismark ist im Jahre 1815 geboren und 1898 gestorben; er hat Deutschlands Einheit gegründet.

102. Թարգմանութիւն

Ունեցած ըլլալ, ունենալ չէ. — Այն մարդիկ որոնք իրենց հայրենիքը կը սիրեն, անոր կը ծառայեն նաև. — Այն պարոնը որուն հետ խօսեցայ, հարուստ վաճառական մըն է. ան՝ գործերէն դո՛ւ չէ, պատերազմը իր գործերուն շատ ան՝ նպաստ եղած է. — Ամէն ինչ (alles) որ կը փայլի ոսկի չէ. — Միութիւնը մեծագոյն ուժն է. միացած ժողովուրդները զօրաւոր են. — Եւրոպայի մեծ պետութիւնները (die Großmächte) ներկայիս իրարու դէմ պատերազմ կը մղեն (den Krieg führen). Գերմանիա ամէնէն ուժովն է ցամաքի վրայ և Անգլիա ծովերու վրայ. այս պատերազմին հետեւանքները անաւոր պիտի ըլլան. շատ մարդկային կեանքեր պիտի արժեն (kosten) և մարդկութիւնը անգամ մըն ալ պիտի տեսնէ պատերազմին արհաւիրքները (die Schrecken), որոնց հակառակ, խաղաղութիւնը սակաւին երկար ատեն չպիտի տիրապետէ:

103. Միսք Պահուելիք Նախադասութիւններ

Wie ein Haus gebaut wird?

Der Architekt zeichnet den Plan. Հարտարապետը յատակագիծը կը գծէ.

Der Bauunternehmer und seine Arbeiter führen den Plan aus. չինուածապետը և իր գործաւորները, յատակագիծը կը գործադրեն.

Die Erdarbeiter graben den Grund. Հողի աշխատաւորները հիմք կը փորեն.

Die Maurer bauen die Mauern. որմնադիրները պատերը կը շինեն.

Die Zimmerleute schlagen das Gerüst auf. հիւսնները (տան) կմախքը կը ձեւակերպեն.

Der Dachdecker deckt das Dach. տանիքը ծածկողը տանիքը կը ծածկէ.

Der Klempner setzt die Dachrinnen. թիթեղագործը անձրեւի խողովակները կը դետեղէ.

Der Tischler setzt die Fensterrahmen und Türen ein. ատաղձագործը պատուհաններու չըջանակները և դուռները կ'անցընէ.

Der Glaser setzt die Scheiben in die Fenster ein. ապակեգործը պատուհաններու ապակիները կ'անցընէ.

Der Schlosser schlägt die Schlösser an. կողպարարը կղպանքները կը դնէ.

Der Maler (Anstreicher) bemalt das Holzwerk. ներկարարը (տան) փայտեայ մասը կը ներկէ.

Դիտողութիւն. — 1. Վերի իւրաքանչիւր նախադասութեան բայը պէտք է առանձին կերպով նկատողութեան առնել. ա. եմէ անկանոն բայ է, հարկ է ըսել աշակերտին անոր անկասարը եւ անցեալ ընդունելութիւնը. բ. Աշակերտին մասնաւոր ուշադրութեան յանձնել այն բայերը, որոնց նա. խամանիկը բաժնուելով բայէն, նախադասութեան ամէնէն վերջը դրուած է:

2 — իւրաքանչիւր նախադասութեան վարժեցնելու համար պէտք է հարցնել ա. Was macht der Architekt? Was machen der Bauunternehmer und seine Arbeiter? Was machen die Erdarbeiter? եւայլն. բ. Wer zeichnet den Plan? Wer führt den Plan aus? Wer gräbt den Grund? եւայլն.

104. Անթրոպոլոգիա

Die Stadt Paris.

Paris ist eine große Stadt. Sie zählt mehr als zwei und eine halbe Million Einwohner. Paris ist die Hauptstadt von Frankreich. Paris ist befestigt; es ist eine Festung. Die kleineren Städte um Paris bilden die Vororte.

Paris liegt an der Seine. Die Seine ist ein Strom. Über die Seine führen eine große Anzahl von Brücken von einem Ufer zum andern.

Paris hat viele große Plätze und Parkanlagen. Die größte und schönste Waldanlage ist das sogenannte Bois de Boulogne, in welchem ein Tiergarten angelegt ist.

Am rechten Ufer der Seine steht das berühmte Museum le Louvre und das Rathaus. Auf der Insel La Cité befindet sich der gotische Dom Notre-Dame und der Justizpalast. Am linken Ufer der Seine ist die Depuirtienkammer, das Invalidenhaus und der Eiffelturm.

Weiter nach Süden findet man noch den Palast le Luxembourg, die pariser Universität la Sorbonne, das Lazarett le Val de Grâce. Jedes Stadtviertel besitzt außerdem Kirchen, Markthallen, Gymnasien, Volksschulen, Spitäler, und so weiter.

Դիտողութիւն. — Ընթերցանութեան այս հատուածը լաւ մը ըմբռնելէ վերջ, պէտք է աշակերտը շարադրութիւն մը գրէ, վերի ընթերցումին հետեւողութեամբ, իր բնական քաղաքի մասին :

ԳՍԱՆԸԵԹԵՐՈՐԻ ԴԱՍ

Բ Ա Յ

Բ. Կրաւորական Բայ

140. Գերմաներէնի մէջ կրաւորական բայը ուրիշ բան չէ բայց եթէ արժանաւորական բայը խոնարհուած եւ առաւել անցեալ ընդունելութիւնը ա՛յն բային, որուն կրաւորականը կազմել կ'ուզենք. օրինակ՝ ich werde von meinem Vater geliebt. ես իմ հօրմէս կը սիրուիմ: Der Krieg ist tapfer von den Deutschen geführt worden. պատերազմը քաջօրէն մղուեցաւ Գերմանացիներուն կողմէ:

Հետեւեալը պատկերն է կրաւորական բայի սահմանական ժամանակներուն.

Ներկայ		Անկատար	
ich werde	(von dem Lehrer) geliebt կը սիրուիմ (ուսուցչէն)	ich wurde	geliebt կը սիրուէի
du wirst		du wurdest	
er, sie, es wird		er, sie, es wurde	
wir werden		wir wurden	
ihr werdet		ihr wurdet	
Sie werden		Sie wurden	
sie werden		sie wurden	
Անցեալ կատարեալ		Գերակատար	
ich bin	geliebt worden սիրուած եմ	ihr war	geliebt worden սիրուած էի
du bist		du warst	
er, sie, es ist		er, sie, es war	
wir sind		wir waren	
ihr seid		ihr waret	
Sie sind		Sie waren	
sie sind		sie waren	

Ներկայ ապառնի

ich werde
 Է Իրի
 er, sie, es wird
 wir werden
 ihr werdet
 Sie werden
 sie werden

geliebt
 werden
 պիտի
 սիրուիմ

Անցեալ ապառնի

ihr werde
 du wirst
 er, sie, es wird
 wir werden
 ihr werdet
 Sie werden
 sie werden

geliebt worden
 sein
 սիրուած
 պիտի ըլլամ

Հրամայական

werde geliebt! սիրուէ՛
 werde er geliebt! Թող ան սիրուի՛
 werden wir geliebt! սիրուի՛նք
 werdet — սիրուեցէ՛ք
 werden Sie — սիրուեցէ՛ք
 werden sie — Թող սիրուին

Աներեւոյթ

geliebt werden
 սիրուիլ

Անցեալ աներեւոյթ

geliebt worden sein
 սիրուած ըլլալ

Ներկ. ընդունելութիւն

geliebt werdend
 սիրուելով

Անց. ընդունելութիւն

geliebt worden

Պիտողութիւն. — Դիտելի է որ արեւելի անցեալ ընդունելութիւնը
 geworden, իր սկիզբի չէ մասնիկը կը կորսնցնէ բաղադրեալ ժամանակ-
 ներու մէջ եւ կըլլայ worden, համաձայն այն օրէնքին որով եթէ
 gewordenէն առաջ ուրիշ անցեալ ընդունելութիւն մը ըլլայ, gewordenին
 չէ մասնիկը կը ջնջուի:

141. Գերմաներէնի մէջ werden ու կրաւորական
 ձեւը ցոյց կուտայ թէ արտայայտուած գործողութեանը
 կրապէս ենթարկուած է ենթական. օրինակներ՝

Die Schüler werden von dem Lehrer geliebt ա-
 շակերտները ուսուցիչէն կը սիրուին

Die Maus wurde von der Katze gefressen. մուկը
 կատուէն կերուեցաւ

Das Haus wurde schlecht gebaut. տունը գէշ շին-
 ուեցաւ

Այս կերպով կրաւորական խօսք մը, միշտ կարելի է
 ներգործականի վերածել. այսպէս՝

Der Lehrer liebt die Schüler

Die Katze fraß die Maus

Man baute schlecht das Haus.

142. Հայերէնի մէջ կրաւորական ձեւ կը գործա-
 ծենք, նաեւ վիճակ մը ցոյց տալու համար. այսպէս
 կ'ըլենք՝ քաղաքը պարիսպներով շրջապատուած էր.
 ձեր դասը ստորուած չէ. այս տեսակ պարագաներու,
 գերմաներէնի մէջ sein օժանդակով կը կազմուի խօսքը,
 առանց կրաւորականի վերածուելու, և շրջապատուած
 ստորուած եւայլն կը գործածուին այնպէս, իբր թէ
 ստորագրի եղած ըլլային. օրինակ՝

Die Stadt war mit Wällen umgeben.

Ihre Lektion ist nicht gelernt

Das Haus war schlecht gebaut.

Պիտողութիւն. — Այս պատճառով է որ կրաւորական հրամայականը
 փոխանակ արեւելի՝ seinով կը գործածուի. օրինակ՝

Gott sei gelobt! գովեալ ըլլայ Աստուած
 Gegrüßet seid mir, edle Herren! Բարեւուած եղէք (ողջոյն ձեզ), ազ-
 նիւ պարոններ

ՈՒՍՈՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Schlacht անկասամարս	führen վարել, առաջնորդել
der Friede խաղաղութիւնը	kämpfen կռուիլ
der Krieg պատերազմը	verteidigen պաշտպանել
das Heer բանակը	gekocht werden կռուել կասար-
das Vaterland հայրենիք	ուիլ (կռուուիլ)
der Feind թեմախի	auf Kriegesfuß stehen պատերազ-
die Grenze սահմանագլուխը	մական վիճակի մեջ ըլլալ
der Zeitgenosse ժամանակակիցը	gegossen werden թափուիլ
die Interesse հետաքրքրութիւնը	das Leben einbüßen կեանքը վրայ
die Großmacht մեծ պետութիւնը	սալ
der Augenzeuge ականատես վկան	ausüben գործադրել
die Greuelthat անգորութիւնը	teilnehmen մասնակցիլ

105. Հրահանգ

Das Jahr 1914 war Kriegsjahr; es wurde der größte Krieg gekocht. Die Geschichte dieses großen Krieges wurde von jedem in allen Ländern mit großer Interesse gelesen. Dieser Krieg wurde von den Großmächten Europas geführt. Das Heer jedes Landes das im Krieg war stand auf Kriegesfuß. — Es wurde viel Blut gegossen und viel Soldaten haben tapfer ihr Leben eingebüßt. — Die Zeitgenossen des großen Weltkrieges sind Augenzeugen gewesen von verschiedenen Greuelthaten welche die Feinde gegeneinander ausgeübt haben. — Die Mächte welche in diesem Krieg teilgenommen haben sind gewesen: Deutschland, England, Frankreich, Rußland, Osterreich-Ungarn, Belgium, Serbien, Montenegro und Japan.

106. Թարգմանութիւն

Տղաք իրենց ծնողքէն կը սիրուին. — Աշխատասէր աշակերտները իրենց ուսուցիչներէն կը վարձատրուին, բայց ծոյլերը կը պատժուին. — Ամբողջիւնները (die Festungen) զինուորներէն աղէկ պաշտպանուեցան. — Պատերազմական գերիները (die Kriegsgefangenen) տխուր են, որովհետեւ չեն կրնար իրենց հայրենիքին օգնել (helfen). — Պատերազմի յայտարար-

րութեան (die Kriegserklärung) աստիճանի վերամտնել (verfamelt werden) բուն մէջ բազմաթիւ մարդիկ հաւաքուեցան (patriotisch) ցոյցեր (die Kundgebung) տեղի ունեցան. — Կայսեր և կայսրուհին Պերլին ժամանումը տեղի տուաւ (gab Anlaß) մեծվայելուչ (großartig) ցոյցերու և արքայական զոյգը մեծագոյն ոգեւորութեամբ (die Begeisterung) ընդունուեցաւ (empfangen werden) կայսրութեան մայրաքաղաքին (die Reichshauptstadt) բնակչութենէն (die Bevölkerung):

107. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Deutsche Sprüche

Eintracht baut das Haus, Zwietracht reißt es nieder. Համերաշխութիւնը տունը կը շինէ պատկառումը զայն կը քանդէ:

Fleiß bricht Eis. Զանաւորութիւնը կը կտորէ սառը:

Gebrauchter Pflug blinkt, Stehend Wasser stinkt. Գործածուած արօրը կը փայլի, կայուն ջուրը գէշ կը հոտի:

Hunger ist der beste Koch. Անօթութիւնը լաւագոյն խոհարարն է:

Frage nicht was andre machen, Ach! anf deine eignen Sachen. Մի՛ հարցնէր ինչ ուրիշներ կ'ընեն, ուշադիր եղիր քու սեփական գործերուդ:

«Morgen, morgen, nur nicht heute,» Sprechen immer frage Leute. «Վաղը վաղը, միայն ոչ այսօր», կ'ըսեն միշտ ծոյլ մարդիկ:

Դիտողութիւն. — Կը յանձնարարուի աշակերտին գոց սորվիլ վերի առաւանները, անոնց իմաստները լաւ մը հասկնալէ վերջ:

Die Kaserne und die Soldaten

In der Kaserne wohnen die Soldaten. Auf dem Hofe der Kaserne sieht man die jungen Rekruten, welche sich in den Waffen üben; sie marschieren in Reih und Glied zu zweien oder zu viere; sie haben das Gewehr; sie turnen; einige schlagen das Trommel in einem Ecke des Hofes; andere blasen die Trontpete.

Vor dem Thor der Kaserne steht ein Soldat mit dem Gewehr auf der Schulter; es ist eine Schildwache.

Die Soldaten welche zu Fuß gehen, heißen Infanteristen. Diejenigen welche zu Pferde sitzen heißen Kavalleristen.

Die Infanteristen haben als Waffe ein Gewehr mit dem Bajonett; sie tragen auch einen Tornister auf dem Rücken. Die Kavalleristen haben Säbel und Gewehre. Sie tragen auch hohe Stiefeln mit Sporen. Die Artilleristen schießen die Kanonen ab. Die Kürassiere tragen einen Harnisch auf der Brust. Die deutschen Uhlanen haben eine Lanze. Die Offiziere haben einen Degen.

Jedes Regiment hat seine Fahne, welche der Fähnrich trägt. An der Spitze des Regiments steht ein Oberst. Mehrere Regimenter werden von einem General kommandiert. Eine Kampagnie wird von einem Hauptmann befehligt. Unter dem Hauptmann steht der Oberleutnant, der Unterleutnant, der Feldwebel, der Sergeant.

ԳՕԱՆԸ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

Գ. Դերանուանական բայ

143. Գերմաներէնի մէջ, գերանուանական բայերու գերանունը կը դրուի դիմաւոր բայէն անմիջապէս վերջը, ճիշդ գերանուն խնդիրին տեղը. օրինակ՝ Mein Vater kaufte sich eine schöne Taschenuhr. Հայրս իրեն համար գեղեցիկ գրպանի ժամացոյց մը գնեց:

144. Գերանուանական բայերու բաղադրեալ ժամանակները, Գերմաներէնի մէջ միշտ haben օժանդակով կը կազմուին. օրինակ՝ ich habe mich geirrt. ես սխալեցայ. er hat sich gefreut. ան ուրախացաւ:

145. Հետեւեալը ինքի իրեն ուրախանալ գերանուանական բային սահմանական ժամանակներուն ամբողջական սլաօկերն է:

Ներկայ

Անկաւար

ich freue mich
du freuest dich
er, sie, es freut sich
wir freuen uns
ihr freuet euch
Sie freuen sich
sie freuen sich

ich freute mich
du freustest dich
er, sie, es freute sich
wir freuten uns
ihr freutet euch
Sie freuten sich
sie freuten sich

կ'ուրախանում եւայլն
կուրախանում եւայլն

Անց. կաւարեալ

Դերակաւար

ich habe mich gefreut
du hast dich —
er, sie, es hat sich —
wir haben uns —
ihr habt euch —
Sie haben sich —
sie haben sich —

ich hatte mich gefreut
du hattest dich —
er, sie, es hatte sich —
wir hatten uns —
ihr hattet euch —
Sie hatten sich —
sie hatten sich —

ուրախացած էի
ուրախացած էի

110. Թարգմանութիւն

Հիւանդները իրենց անկողիններուն վրայ կ'ընկողմանին
և բժիշկին կը սպասեն (warten auf հյց. հոլ.) . — Ես կը գը-
թամ այն տղոց վրայ որոնք կանուխէն (frühzeitig) իրենց մայրը
կը կորսնցնեն . — Այդ մարդը միայն կարմիր միջան կը գոր-
ծածէ իր նամակները գրելու համար . — Կը սխալիք պարոն ,
այսօր ամսուն քսանեւինն է . — Նախաճաշին ես կը գոհա-
նամ կտոր մը պանիր հացով և գաւաթ մը թէյով . — Փա-
ւաթները և դգալները դարանին մէջ կը գտնուին . — Ու-
սուցիչը կը բարկանայ անոնց դէմ որոնք իրենց պարտակա-
նութիւնը չեն կատարեր . — Ծոյլ և չար տղաք չեն ամէնար
իրենց ծուլութենէն . — Տղաք նստարաններու վրայ կը նըս-
տին և ուսուցիչը աթոռի վրայ կը նստի . — Ծերերը գաւա-
զանի կը կռթնին իսկ երիտասարդները չեն կռթնիր :

111. Միսի Պահուելիի Նախադասութիւններ

Deutsche Sprüche.

Alles Anfang ist schwer. ամէն սկիզբ դժուար է:
Morgensund hat Gold im Mund. առաւօտեան
ժամը ոսկի ունի բերնին մէջ :

Dummheit und Stolz wachsen auf einem Holz.
տխմարութիւն և հպարտութիւն կ'աճին մէկ
ծառի վրայ :

Müßiggang ist aller Laster Anfang. անգործու-
թիւնը ամէն միտքեան սկիզբն է :

Ein frohes und gesundes Blut ist besser als viel
Geld und Gut. զուարթ և առողջ արիւն
մը աւելի ազեկ է քան շատ գրամ և
ստացուածք :

Böse Gesellschaften verderben gute Sitten. գէշ
ընկերութիւնները կ'ապականեն լաւ բարքերը :

112. Ընթերցում

Sonntag.

Es tönet über das weite Feld
Ein liebliches Frühgelaute.
Wie ist so ruhig heut die Welt
So sonnig und wonnig heute!

Die Hirten neben der Herde ruhn,
Die Herden ruhn auf der Weide.
Die Bauern ziehen zur Kirche nun.
Im stattlichen Sonntagskleide.

Es schimmert der Tau im grünen Plan
Wie Perlen auf schimmernder Seide,
Als hätte die Flur auch angefan
Sonntägliches Festgeschmeide.

Es ist, als fängen die Vögel auch
Heut schöner als andere Tage,
Als dufteten heut mit stärkerem Hauch
Die Blumen in Feld und Hage.

Und Orgelklänge können von fern,
Von Morgenlüften gehoben,
Und alles betet: "Wir loben den Herrn
Und wollen ihn ewig loben!,"

R. Löwenstein

Դիտողութիւն . — Վերի բանաստեղծութեան նիւթը բացառել է և
Թարգմանել վերջ , ուսուցիչը պէտք է բարձր ծայնով կարդացնել այ
գայն : Երբ աշակերտները այլեւս կարող են լաւ մը կարդալ , արտասանու-
թեան համար գոց սուրբեցնել գայն : Նոյնը կը յանձնարարուի յետագայ
դասերու ընթերցումներուն համար եւս :

ՔՍԱՆԸԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Բ Ա Յ

Դ. Օժանդակակերպ բայեր

146. Բացի երեք օժանդակ բայերէ (haben, sein, werden), գերմաներէնի մէջ կան նաեւ վեց օժանդակակերպ բայեր, können, wollen, mögen, sollen, müssen և dürfen.

147. Օժանդակակերպ բայերը ցոյց կուտան ստիպողականութիւնը, կարելիութիւնը կամ կամեցողութիւնը այն բայի իմաստին, որուն հետ կը գործածուին:

148. können կը նշանակէ կարողութիւնը կամ ուժը ունենալ (բան մը ընելու), wollen կը նշանակէ կամքը ունենալ (բան մը ընելու), mögen հաճոյքը, ցանկացողութիւնը ունենալ (բան մը ընելու) կամ կարելիութիւնը ըլլալ (բան մը տեղի ունենալու), sollen պարտաւորութիւնը (բան մը ընելու), müssen ստիպուած ըլլալ (բան մը ընելու), dürfen աւստինաւորութիւնը (բան մը ընելու):

149. Հակառակ այն ընդհանուր օրէնքին, որուն համաձայն գիմաւոր բայի մը խնդիրը եղող աներեւոյթէն ամիջապէս առաջ չա նախդիրը կը դրուի, օժանդակակերպ բայով գործածուող աներեւոյթներէն առաջ երբեք չա նախդիր չի դրուիր:

150. Օժանդակակերպ բայերը երբ առանձին կը գործածուին, բարդ ժամանակները կը կազմուին իրենց անցեալ ընդունելութիւնով. իսկ երբ ուրիշ աներեւոյթով մը ըլլան, անցեալ ընդունելութիւնն ալ կը վե-

րածուի աներեւոյթի. օրինակ՝ ich habe mit ihm Deutsch sprechen können (փոխանակ gekonnt):

151. Հետեւեալը պատկերն է können, wollen, sollen, müssen, dürfen և mögen օժանդակակերպ բայերուն սահմանական եղանակ ժամանակներուն:

können

Կարողութիւնը կամ ուժը ունենալ (բան մը ընելու)

Ներկայ		Անկաւար	
ich kann	կրնամ	ich konnte	կրնայի
du kannst	կրնաս	du konntest	կրնայիր
er, sie, es kann	կրնայ	er, sie, es konnte	կրնար
wir können	կրնանք	wir konnten	կրնայինք
ihr könnt	կրնաք	ihr konntet	կրնայիք
Sie können	Դուք կրնաք	Sie konnten	Դուք կրնայիք
sie können	կրնան	sie konnten	կրնային

Անցեալ կատարեալ		Գերակատար	
ich habe gekonnt	կրցած եմ	ich hatte gekonnt	կրցած էի
du hast	— » ես	du hattest	— » էիր
er, sie, es hat	— » է	er, sie, es hatte	— » էր
wir haben	— » ենք	wir hatten	— » էինք
ihr habt	— » էք	ihr hattet	— » էիք
Sie haben	Դուք » էք	Sie hatten	Դուք » էիք
sie haben	— » են	sie hatten	— » էին

Ներկայ ապառնի		Անցեալ ապառնի	
ich werde können		ich werde gekonnt haben	
du wirst	—	du wirst	—
er, sie, es wird	—	er, sie, es wird	—
wir werden	—	wir werden	—
ihr werdet	—	ihr werdet	—
Sie werden	—	Sie werden	—
sie werden	—	sie werden	—

Համայական

könne ! կրցի՛ր

könnet ! կրցե՛ք

Անհատական

können կարենալ

Անհատական

gekonnt haben կրցած ըլլալ

Ներկայ ընդունելութիւն

könnend կարենալով

Անցեալ ընդունելութիւն

gekonnt կրցած

wollen

կամք ունենալ, ուզել (բան մը ընելու)

Ներկայ

Անկատար

ich will կ'ուզեմ

ich wollte կ'ուզէի

du willst կ'ուզես

du wolltest կ'ուզէիր

er,sie,es will կ'ուզէ

er,sie,es wollte կ'ուզէր

wir wollen կ'ուզենք

wir wollten կ'ուզէինք

ihr wollet կ'ուզէք

ihr wolltet կ'ուզէիք

Sie wollen Դուք կ'ուզէք

Sie wollten Դուք կ'ուզէիք

sie wollen կ'ուզեն

sie wollten կ'ուզէին

Անց. կատարեալ

Գերակատար

ich habe gewollt ուզած եմ

ich hatte gewollt ուզած էի

du hast — » ես

du hattest — » էիր

er,sie,es hat — » է

er,sie,es hatte — » էր

wir haben — » ենք

wir hatten — » էինք

ihr habt — » էք

ihr hattet — » էիք

Sie haben — Դուք » էք

Sie hatten — Դուք » էիք

sie haben — » են

sie hatten — » էին

Ներկայ ապառնի

Անցեալ ապառնի

ich werde wollen

ich werde gewollt haben

du wirst —

du wirst — —

er,sie,es wird —

er,sie,es wird — —

wir werden —

wir werden — —

ihr werdet —

ihr werdet — —

Sie werden —

Sie werden — —

sie werden —

sie werden — —

Համայական

wolle ! ուզէ՛

wollt ! ուզեցէ՛ք

Անհատական

wollen ուզել

Անհատական

gewollt haben ուզած ըլլալ

Ներկայ ընդունելութիւն

wollend ուզելով

Անցեալ ընդունելութիւն

gewollt ուզած

mögen

Հանդիմանալ, համարադրութիւն ունենալ սիրով, ուզել (բան մը ընելու)

կարելիութիւնը, հաւանականութիւնը ըլլալ

(բան մը տեղի ունենալու)

Ներկայ

Անկատար

ich mag կ'ուզեմ (սիրով)

ich mochte կ'ուզէի (սիրով)

du magst կ'ուզես »

du mochtest կ'ուզէիր »

er,sie,es mag կ'ուզէ »

er,sie,es mochte կ'ուզէր »

wir mögen կ'ուզենք »

wir mochten կ'ուզէինք »

ihr mögt կ'ուզէք »

ihr mochtet կ'ուզէիք »

Sie mögen Դուք կ'ուզէք »

Sie mochten Դուք » »

sie mögen կ'ուզեն »

sie mochten կ'ուզէին »

Անցեալ կատարեալ

ich habe gemocht	
du hast —	
er, sie, es hat —	ուզած եմ
wir haben —	(սիրով) եւայլն
ihr habt —	
Sie haben —	
sie haben —	

Դերական

ich hatte gemocht	
du habtest —	
er, sie, es hatte —	ուզած էի
wir hatten —	(սիրով) եւայլն
ihr hattet —	
Sie hatten —	
sie hatten —	

Ներկայ ապառնի

ich werde mögen	
du wirst —	
er, sie, es wird —	պիտի ուզեմ
wir werden —	(սիրով) եւայլն
ihr werdet —	
Sie werden —	
sie werden —	

Անցեալ ապառնի

ich werde gemocht haben	
du wirst — —	ուզած պիտի
er, sie, es wird — —	ուզեմ
wir werden — —	ըլլամ (սիրով) եւայլն
ihr werdet — —	
Sie werden — —	
sie werden — —	

Հրամայական

möge ! ուզէ (սիրով)	mögest ! ուզեցէք (սիրով)
Աներեւոյթ	Անց. աներեւոյթ
mögen ուզել (սիրով)	gemocht haben ուզած ըլլալ (սիրով)
Ներկ. ընդունելութիւն	Անց. ընդունելութիւն
mögend ուզելով (սիրով)	gemocht ուզած (սիրով)

sollen

Պատահաւոր ըլլալ (բան մը ընելու)

Ներկայ	Անկատար	Ներկայ	Անկատար
ich soll	պարտաւոր եմ	ich sollte	պարտաւոր էի
du sollst	» ես	du solltest	» էիր
er, sie, es soll	» է	er, sie, es sollte	» էր
wir sollen	» ենք	wir sollten	» էինք
ihr sollt	» էք	ihr solltet	» էիք
Sie sollen Դուք	» էք	Sie sollten Դուք	» էիք
sie sollen	» են	sie sollten	» էին

Անցեալ կատարեալ

ich habe gesollt	
du hast —	
er, sie, es hat —	պարտաւոր եմ
wir haben —	(սիրով) եւայլն
ihr habt —	
Sie haben —	
sie haben —	

Դերական

ich hatte gesollt	
du habtest —	
er, sie, es hatte —	պարտաւոր եմ
wir hatten —	(սիրով) եւայլն
ihr hattet —	
Sie hatten —	
sie hatten —	

Ներկայ ապառնի

ich werde sollen	
du wirst —	
er, sie, es wird —	պարտաւոր պիտի
wir werden —	ըլլամ (սիրով) եւայլն
ihr werdet —	
Sie werden —	
sie werden —	

Անցեալ ապառնի

ich werde gesollt haben	
du wirst — —	պարտաւոր պիտի
er, sie, es wird — —	ըլլամ
wir werden — —	պիտի ըլլամ եւայլն
ihr werdet — —	
Sie werden — —	
sie werden — —	

Հրամայական

solle ! պարտաւորուէ՛ք	sollt ! պարտաւորուեցէ՛ք
Աներեւոյթ	Անցեալ աներեւոյթ
sollen պարտաւոր ըլլալ	gesollt haben պարտաւորուած ըլլալ
Ներկ. ընդունելութիւն	Անց. ընդունելութիւն
sollend պարտաւորուելով	gesollt պարտաւորուած

müssen

Անխալուած ըլլալ, հարկադրուած ըլլալ (բան մը ընելու)

Ներկայ	Անկատար	Ներկայ	Անկատար
ich muß	հարկադրուած եմ	ich mußte	հարկադրուած էի
du mußt	» ես	du mußtetest	» էիր
er, sie, es muß	» է	er, sie, es mußte	» էր
wir müssen	» ենք	wir mußten	» էինք
ihr müßt	» էք	ihr müßtet	» էիք
Sie müssen Դուք	» էք	Sie mußten Դուք	» էիք
sie müssen	» են	sie mußten	» էին

Անցեալ կատարեալ

ich habe gemußt	
du hast —	
er, sie, es hat —	հարկադրուած
wir haben —	եղայ
ihr habt —	եւայլն
Sie haben —	
sie haben —	

Գերակատար

ich hatte gemußt	
du hattest —	
er, sie, es hatte —	հարկադրուած
wir hatten —	եղած էի
ihr hattet —	եւայլն
Sie hatten —	
sie hatten —	

Ներկայ ապառնի

ich werde müssen	
du wirst —	
er, sie, es wird —	պիտի
wir werden —	հարկադրուած
ihr werdet —	բոլորի
Sie werden —	եւայլն
sie werden —	

Անցեալ ապառնի

ich werde gemußt haben	
du wirst —	
er, sie, es wird —	հարկադրուած
wir werden —	բոլորի
ihr werdet —	բոլորի
Sie werden —	բոլորի
sie werden —	եւայլն

Հրամայական

müße ! հարկադրուած	
Անցեւելոյք	
müssen հարկադրուած	
Ներկ. ընդունելութիւն	
müßend հարկադրուած	

müßt ! հարկադրուած	
Անց. անցեւելոյք	
gemußt haben հարկադրուած	ըլլալ
Անց. ընդունելութիւն	
gemußt հարկադրուած	

dürfen

Արտոնուած ըլլալ, իրաւունք ունենալ (բան մը լինելու)

Ներկայ	Անցեալ
ich darf	ich durfte
du darfst	du durstest
er, sie, es darf	er, sie, es durfte
wir dürfen	wir durften
ihr dürft	ihr durftet
Sie dürfen	Sie durften
sie dürfen	sie durften

Անցեալ կատարեալ

ich habe gedurft	
du hast —	
er, sie, es hat —	արտոնուած
wir haben —	նուած
ihr habt —	եղայ
Sie haben —	եւայլն
sie haben —	

Գերակատար

ich hatte gedurft	
du hattest —	
er, sie, es hatte —	արտոնուած
wir hatten —	նուած
ihr hattet —	եղած էի
Sie hatten —	եւայլն
sie hatten —	

Ներկայ ապառնի

ich werde dürfen	
du wirst —	
er, sie, es wird —	արտոնուած
wir werden —	նուած
ihr werdet —	պիտի
Sie werden —	բոլորի
sie werden —	եւայլն

Անցեալ ապառնի

ich werde gedurft haben	
du wirst —	
er, sie, es wird —	արտոնուած
wir werden —	նուած
ihr werdet —	եղած էի
Sie werden —	բոլորի
sie werden —	եւայլն

Հրամայական

dürfe ! արտոնուած	եղի՛ր
Անց. անցեւելոյք	

Անցեւելոյք

dürfen արտոնուած ըլլալ gedurft haben արտոնուած եղած ըլլալ

Ներկ. ընդունելութիւն

dürfend արտոնուած ըլլալով gedurft արտոնուած եղած

Գիտողութիւններ. — 1. Ինչպէս դիտել է, վեց օժանդակակերպ բայերուն բաղադրեալ ժամանակները կը կազմուին հետ օժանդակով:
2. dürfen եւ mögen օժանդակակերպները աւելի ցանցաւորէն կը գործածուին քան միւսները:
3. երկրորդական նախադասութիւններու մէջ, օժանդակակերպներու անցեալ ապառնիին տեղ կը գործածուի անցեալ կատարեալ. օրինակ՝ Ich denke, er hat nicht kommen können. կարծեմ (է) չպիտի կրցած ըլլայ զալ:

4. Օժանդակակերպ բայերու անցեալ ընդունելութիւնը կը կազմուի կանոնաւոր կերպով. միայն թէ աներեւոյթի արմատական շրջաժայնը սովորական ծայնաւորի կը վերածուի. օրինակ՝ können էն gekonnt, dürfen էն gedurft, müssen էն gemußt.

5. müssen հայերէնի կը թարգմանուի պէտք է ու. օրինակ՝ ich muß gehen պէտք է որ երեւամ :

ՌԻՍԱՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

die Eisenbahn երկաթուղին	verbreiten տարածել
die Landstrasse կառուղին	spazieren gehen պայտի երթալ
der Handel վաճառականութիւնը	durchnäht werden խխում րլլալ
der Gewerbsleiß արտաւարուեսք	überfallen werden յանկարծակիի գալ ,
der Wohlstand բարօրութիւնը	յարձակում կրել
das Gewitter ակառելի փոթորիկը	unterstehen ապաստանիլ
die Insel կղզին	unwohl անհամգիտ
das Schiff նաւը	in der Nähe մօտ (մօտաւորութեան մէջ)
der Reisende համբորդը	zwei drittel երկու երրորդ
schiffbar տարելի	das heißt այսինքն
fahren (նաւով ելլն.ով) երթալ	auf allen Seiten ամէն կողմէ
befördern զարկ տալ	

113. Հրահանգ

Wollen ist nicht immer können. — Zahlreiche Eisenbahnen öne Landstraßen in Deutschland befördern den Handel und den Gewerbsleiß der arbeitssamen Bewohner und verbreiten überall Glück und Wohlstand. — Der Vater sollte in die Stadt gehen, aber er konnte nicht, denn er war unwohl. — Gestern, als wir mit unserm Onkel spazieren gingen, wurden wir von einem Gewitter überfallen; da kein Haus in der Nähe war, wollten wir unter einem Baum unterstehen, aber wir durften nicht und wurden ganz durchnäht. — Zwei drittel der Oberfläche der Erde sind mit Wasser bedeckt. — Dieses Wasser befindet sich in den Meeren, Flüssen, Seen, Teichen, Kanälen, Bächen und Gräben. — In den Meeren und großen Flüssen sind auch Inseln; das heißt auf allen Seiten mit Wasser umgebene Landstrecken. — Auf den Meeren und Schiffbaren Flüssen fahren Schiffe, welche die Reisenden und die Waaren von einem Weltteil in den andern führen.

114. Թարգմանութիւն

Դուռն կրնաս վաղը գէպ ի Ամերիկա ճամբայ ելլել եթէ կ'ուզես : — Եթէ կ'ուզէք ինծի հետ պտտիլ , պատրաստուեցէք . — Դուք պարտիք միշտ ուշադիր և աշխատասէր ըլլալ , եթէ կ'ուզէք ձեր ուսուցիչներէն սիրուիլ . — Դուք պէտք է որ երկու օրը անգամ մը (jede zwei Tage einmal) ձեր հօրը գրէք . — Ստիպուեցայ գրել , որովհետեւ իրմէ երեք ամիսէ ի վեր ոչ մէկ լուր (keine Nachrichten) ունիմ . — Ուզեցի , բայց չարտօնուեցայ . — Արտօնուեցայ և փափաք չունեցայ (dürfen) . — Տղաք պարտին հնազանդ ըլլալ իրենց ծնողաց , որովհետեւ այս վերջինները (diese) կը խնամեն զանոնք . — Մենք մեր հայրենիքը պարտինք սիրել և պէտք է զայն թշնամիին դէմ պաշտպանենք . — Ըսէք իրեն թէ պէտք է գայ և զիս տեսնէ . — Հիւանդը չի կրնար դուրս ելլել , որովհետեւ բժիշկը արգիլեց . — Կամենալը կարենալ է , ըսած է մեծ խորհող մը , և հասկնալը ներել :

115. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Sprichwörter.

Hilf dir selbst. Դուռն քեզ օգնէ :
In allen bedenke das Ende. ամէն բանի մէջ վերջը խորհէ :
Eile mit Weile. Կամաց աճապարէ :
Einmal ist keinmal. մէկ անգամը ոչ մէկ անգամ է (մէկ անգամով գործ չի վերջանար) :
Ende gut, alles gut. Երբեք չի վախճանն է գովելի :
Der Mensch denkt, Gott lenkt. խորհուրդ մարդկան, կամք Աստուծոյ :
Gleich und gleich gesellt sich gern. նմանն գնմանն սիրէ :

Mit Gekuld kommt man zu allem. Համբերութիւնը կեանք է. (Համբերութեամբ ամէն բանի կը հասնինք) :

Der Mensch kann alles, was er will; er muß nur wollen, was er kann. Կամենալը կարենալ է, միայն թէ պէտք է կամենալ, ինչ որ կը կարենանք :

116. Ընթերցուած

Gefunden.

Ich ging im Walde
So für mich hin
Und nichts zu suchen
Das war mein Sinn.

Im Schatten sah ich
Ein Blümchen stehen,
Wie Sterne leuchtend,
Wie Auglein schön.

Ich wollt' es brechen,
Da sagt' es fein :
"Soll ich zum Welken
Gebrochen sein?,"

Ich grub's mit allen
Den Würzlein aus,
Zum Garten trug ich's
Um hübschen Haas.

Und pflanzt es wieder
Am stillen Ort,
Nun zweigt es immer
Und blüht so fort.

Goethe

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Բ Ա Յ

Ե. Դիմագուրկ բայեր

152. Դիմագուրկ բայերուն աներեւոյթ և ներկայ և անցեալ ընդունելութիւն ժամանակները, և դիմաւոր ժամանակներուն եղակի երրորդ դէմքը միայն կը գործածուին: Եղակի երրորդ դէմքին հետ չեղող անձնական դերանունն *es* և կը գործածուի:

153. Հետեւեալը պատկերն է *es* regnen և *es* hungern դիմագուրկ բայերուն սահմանական եղանակ ժամանակներուն :

	Ներկայ	
<i>es</i> regnet կ'անձրեւէ	<i>es</i> hungert mich անօթի եմ	
	Անցկասար	
<i>es</i> regnete կ'անձրեւէր	<i>es</i> hungerte mich անօթի էի	
	Անց. կասարեալ	
<i>es</i> hat geregnet անձրեւեց	<i>es</i> hat mich gehungert անօթեցայ	
	Գերակասար	
<i>es</i> hatte geregnet անձրեւած էր	<i>es</i> hatte mich gehungert անօթեցած էի	
	Ներկայ ապառնի	
<i>es</i> wird regnen պիտի անձրեւէ	<i>es</i> wird mich hungern պիտի անօթեմ	
	Անց. ապառնի	
<i>es</i> wird geregnet haben անձրեւած պիտի ըլլայ	<i>es</i> wird mich gehungert haben անօթեցած պիտի ըլլամ	

ԱՆԵՐԵՆՈՅ

es regnen անձրեւել es hungern անօթեցաւ

ԱՆԳ. ԱՆԵՐԵՆՈՅ

geregnet haben անձրեւած ըլլալ gehungert haben անօթեցած ըլլալ

ՆԵՐԿ. ԸՆԴՈՒՆԵՆՈՒՅԻՆ

regnend անձրեւելով hungern անօթեցաւով

ԱՆԳ. ԸՆԴՈՒՆԵՆՈՒՅԻՆ

geregnet անձրեւած gehungert անօթեցած

154. Գերմաներէնի մէջ կարգ մը դիմազուրկ բայեր, իբրեւ խօսքի դարձուածք, կը տարբերին հայերէնի մէջ եղածներէն. օրինակներ՝ es friert mich (զիս կը պաղեցնէ) կը մսխմ, es hungert mich (զիս կ'անօթեցնէ) անօթի եմ, es durstet mich (զիս կը ծարաւցնէ) ծարաւ եմ:

155. Կան Գերմաներէն ուրիշ դիմազուրկ բայեր ալ, որոնք իբր դարձուածք կը համապատասխանեն հայերէնի մէջ եղածին: Օրինակներ՝ es ist kalt ցուրտ է, es war tag ցերեկ էր (լուսցած էր), ich bin durstig ծարաւ եմ, ich bin hungrig անօթի եմ:

156. Ամէնէն յաճախ գործածուող դիմազուրկ բայեր են՝ regnen անձրեւել, schneien ձիւնել, hageln կարկուտ գալ, donnern ամպ որոտալ, blißen փայլատալ, kalt sein ցուրտ ըլլալ, kalt werden ցրտել, geben կայ ըլլալ, jauchzen գայ, fehlen պակսիլ, zerfallen, gefallen հաճոյ գալ, dünken թուիլ:

ՌԻՍՏՆԵԼԻ ԲԱՌԵՐ

der Sonnenschein արեւի լոյսը	der Arbeiter գործաւորը
das Land երկիրը	leuchten փայլիլ
die Bitterkeit դառնութիւնը	erkennen հանգնալ
die Tapferkeit քաջութիւնը	beneiden նախանձիլ
das Feld արօք, դաշտ	wunderschön աս գեղեցիկ
der Schauer տեղատարափը	wirklich իրաւի
das Volk ժողովուրդը	hoffnungslos անյոյս
die Wolke ամպը	wahrscheinlich հաւանականաբար
die Ernte հունձը	überall ամենուրեք
folgen (auf) յաջորդել	zu viel չափազանց աս
vernichten փնացնել	wenig քիչ
die Dichtung բանաստեղծութիւնը	stark զօրաւոր

117. Հրահանգ

Es war schön; es war Sonnenschein; die Sonne leuchtete am Himmel. — Vor zwei Tagen war das Wetter sehr schlecht; es hat geregnet und auch gehagelt. — Es war ein König; dieser König hatte drei Töchter, sie waren wunderschön. — Es giebt Menschen welche die Bitterkeit des Lebens nicht erkannt haben; solche Menschen sind wirklich zu beneiden. — Gefällt es Ihnen, lieber Freund, von mir lange Briefe zu erhalten? — Es dünkt mir, dieser Mann ist mit seinen Söhnen nicht zufrieden. — Es fehlt ihm an Tapferkeit und er ist hoffnungslos. — Es war warm und es wurde kalt. — Es donnerte und es blizte eine ganze Stunde; darauf folgte ein Schauer.

118. Թարգմանութիւն

Թագաւոր մը և թագուհի մը կար. ասոնք շատ բարի էին և իրենց ժողովուրդէն շատ կը սիրուէին. — Երկինքը ամպերով ծածկուած է, կ'որոտայ և կը կայծկլտայ, հաւանաբար պիտի անձրեւէ. — Ձիւնը ցուրտ է, բայց ամառը կայ, ինծի հաճոյ է դարուել. — Ձիւնը ամէն կողմ ծածտաք է, ինծի հաճոյ է գարունը. — Ես ձմեռը շատ կը մսխմ. կեց, ամբողջ գիշերը ձիւնած է. — Ես ձմեռը շատ կը մսխմ.

— Այդ խեղճ ծերունին յիրաւի մեղքնալու է. կը մտի և ա-
նօթի է. — Արտերուն վրայ զօրաւոր կարկուտ եկաւ և ամ-
բողջ հունձքը փճացուց. — Երկիրներ կան ուր շատ քիչ
կ'անձրեւէ, և կան նաեւ (wieder) երկիրներ ուր չափազանց
շատ կ'անձրեւէ. — Անոր պակասածը աշխատասիրութիւնն է,
ծոյլ է, բայց առաջ աշխատասէր էր. — Ինծի շատ հաճոյ է,
գեղեցիկ բանաստեղծութիւններ կարդալ. — Լուսցած էր, և
գործաւորները իրենց աշխատութեան կ'երթային. անոնց մէջ
(unter ihnen) կային նաեւ ծերեր:

119. Միսֆ պահուելիք նախադասութիւններ

Sprichwörter

Armut ist keine Schande. Աղքատութիւնը միտու-
թիւն չէ (Աղքատութիւնը ամօք չէ):

Friede ernährt, Unfriede verzehrt. Խաղաղութիւնը կը
սնուցանէ, խռովութիւնը կը սպառէ:

Kleider machen Leute. Հագուստն է որ դմարդ կը շինէ:
Wer Andern eine Grabe gräbt, fällt selbst hinein.
Ուրիշին փոսը փորողը ինքը մէջը կ'իյնայ:

Zu wenig und zu viel verdirbt alles Spiel. Ամէն
բանին չափէն աւելին վնասակար է (Չափա-
զանց քիչ եւ չափազանց շատ, կ'արեւ աւելն
խաղ).

Jedes Ding hat zwei Seiten. Միտային միւս կող-
մը կայ (աւելն քան երկու կողմ ունի).

Zufriedenheit geht über Reichtum. Գոհունակու-
թիւնը հարստութենէ աւելի կ'արժէ:

120. Հերթընամ

Wie hoch mag wohl der Himmel sein?

Wie hoch mag wohl der Himmel sein?
Das will ich gleich dir sagen:
Wenn du schnell wie ein Vögelein
Die Flügel könntest schlagen.

Und stiegest auf und immer auf
In jene blaue Ferne,
Und kämest endlich gar hinauf
Zu einem schönen Sterne,

Und fragtest dort ein Englein:
“Wie hoch mag wohl der Himmel sein?,”
Dann sei gewiß, das Englein spricht:
“Mein Kind, das weiß ich selber nicht;

Doch frag' einmal dort drüben an
Ob jener Stern dir's sagen kann;
Du brauchst indes nicht sehr zu eilen,
Es sind nur hunderttausend Meilen.,,

Und flögst du nun zum Sternlein dort,
Man sagt dir dort dasselbe Wort,
Und flögst du weiter fort und fort,
Von Stern zu Stern, von Ort zu Ort,

Es weiß es niemand dir zu sagen,
Du wirst doch stets vergeblich fragen:
“Wie hoch mag wohl der Himmel sein?,”
— Denn, Kind, das weiß nur Gott allein!

Rudolf Löwenstein

ԵՐԵՍՈՒՆԵՒՄԷԿԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Մ Ա Կ Բ Ա Յ

157. Ածականներու մեծ մասը Գերմաներէնի մէջ կը գործածուին նաեւ իբրեւ մակբայ կամ եղանակ ցոյց տուող մակբայ, առանց յետամանիկի մը յաւելման. օրինակ՝ er hat stark geschlagen. ան ուժով զարկաւ:

158. Նոյնպէս՝ բաղդատական ածականներու ալ մեծ մասը կը գործածուի իբրեւ մակբայ. օրինակ՝ der Vater hat besser gesprochen als der Onkel.

159. Գերադրական ածականներն ալ իբրեւ գերադրական մակբայ կը գործածուին. միայն թէ գերադրական ածականը իբրեւ մակբայ գործածուած ատեն am նախդիրը կը դրուի. (Տե՛ս այս մասին 103 հատրածը). օրինակ՝ es hat am stärksten geregnet ամէնէն զօրաւոր կերպով անձրեւեց:

160. Նախադասութեան մէջ մակբայը դիմադրապէն ամիջապէս վերջը կը դրուի, եթէ գերանուն խնդիր չըլլայ: Գերանուն խնդիր գտնուած պարագային՝ անկից ամիջապէս վերջը. օրինակներ՝ der gute Mann hat lange mit der Frau gesprochen. բարի մարդը երկար ատեն կնոջ հետ խօսեցաւ. der gute Mann hat mit ihr lange gesprochen. բարի մարդը երկար ատեն անոր (կնոջ) հետ խօսեցաւ:

161. Մակբայները, իրենց իմաստին համեմատ, չորս խումբի կը բաժնուին. 1. Տեղական մակբայներ,

2. Ժամանակական մակբայներ, 3. Կերպական մակբայներ, 4. Պատճառական մակբայներ:

162. Տեղական գլխաւոր մակբայներն են հետեւեալները. da հոն, nirgends ոչ մէկ տեղ, woher ուրկէ, dort այն տեղ, rechts աջը, wohin դէպի ուր, hier հոս, überall ամենուրեք, worauf որու վրայ, links ձախը, wo? ո՞ւր, worin յորում:

Դիտողութիւններ. — 1. Յօ? հարցումին կը համապատասխանեն ինքն իր տեղոյն մէջ եւ դադարում ցոյց տուող տեղական մակբայները. օրինակ՝ Wo wohnen Sie? — Ich wohne dort, in dem großen Haus.

2. Wohin? հարցումին կը համապատասխանեն այն տեղական մակբայները որոնք դէպ ի տեղ մը շարժում, նպատակ կամ ուղղութիւն ցոյց կուտան. օրինակ՝ Wohin ist der Lauf des Flusses gerichtet? — der Lauf des Flusses ist nach links gerichtet.

163. Ժամանակական գլխաւոր մակբայներն են.

bald շուտով	lange երկար ատեն	übermorgen վաղը
dann յետոյ	morgen վաղը	[չէ միւս օր]
ehemals ժամանակով	soeben այս վայրկեան	vorgestern երեկ չէ
[կով]	[կենին]	[առջի օր]
endlich վերջապէս	nie, niemals } երբեք	vorher յառաջա-
einßt օր մը		[գոյն]
gestern երեկ	noch տակաւին	wie lange? ո՞րքան
gleich իսկոյն	nun արդ	[ատեն]
heute այսօր	oft յաճախ	wann? ե՞րբ
immer միշտ	schon արդէն	zuerst նախ
jeßt հիմա	sonst ատեն մը	

Դիտողութիւններ. — 1. Գերմաներէն լեզուի մէջ անորոշ ժամանակական մակբայները չեզոք սեռական հոլով կը դրուին, իսկ որոշեալ ժամանակի մակբայները հայցական. օրինակներ՝ des nachts kamen die Feinde (անորոշ) գիշերանց եկան թշնամիները. es hat den ganzen Tag geregnet (որոշեալ) ամբողջ օրը անձրեւ եկաւ:

2. Wann? Wie lange? Wie oft? (քանի՞ անգամ) հարցումներուն կը համապատասխանեն ժամանակական մակբայները. օրինակներ՝ 1. Wann dürfen wir Sie besuchen? — Sie werden mir immer willkommen sein. 2. Wie lange haben Sie in diesem Hause gewohnt? — Ich habe es 1912 bezogen und ich wohne noch darin. 3. Wie oft soll der Kranke einnehmen? — Er soll stündlich (ժամը անգամ մը) einen Löffel voll Arznei nehmen.

164. Կերպական մակբայ են՝ 1. բոլոր մակբայաբար գործածուող ածականները. 2. «weise յետամասնիկով ածանցուած և մակբայացած գոյականներ. օրինակ՝ paarweise զոյգ զոյգ, stückweise կտոր կտոր, teilweise մաս մաս, մասամբ, նաեւ glücklicherweise բարեբախտաբար, unglücklicherweise դժբախտաբար, zufälligerweise դիպուածաւ, եայլն. 3. հետեւեալ մակբայները՝ so այսպէս, wie ինչպէս, also ուրեմն, ebenso նոյնպէս, grade so ճիշդ այնպէս, anders այլապէս, gern սիրով, umsonst ի զուր, vergebens պարապ տեղը, wohl աղեկ, beisammen բով բովի, zusammen միասին, ebenfalls նոյնպէս, gleichfalls հաւասարապէս, եւայլն. 4. գործողութեան մը աստիճանը կամ ոյժը ցոյց տուող հետեւեալ մակբայները՝ so այնքան, wie որքան, sogar մանաւանդ, gar շատ, ganz ամբողջ, gänzlich ամբողջովին, vollends լրիւ, überaus վերին աստիճանի, höchst խիստ, sehr շատ, recht ճիշդ, viel շատ, genug բաւական չափով, ziemlich ըստ բաւականին, wenig քիչ, beinahe մօտաւորապէս, fast գրեթէ, nur միայն, zu չափազանց, եայլն. 5. ժըխտական և հաստատական մակբայներ ja այո՛, freilich անշուշտ, zwar իրաւ է թէ, wahrlich ստուգիւ, gewiß անտարակոյս, wirklich ճշմարտիւ, sicherlich ապահովապէս, überhaupt ամէն բանէ աւելի, գլխաւորաբար,

allerdings անշուշտ, jedenfalls ամէն պարագայի, schlechterdings պարզապէս, durchaus բոլորովին, wenigstens գէթ, vielleicht թերեւս, kaum հազիւ թէ, nein ոչ, nicht չը, gar nicht բնաւ երբէք, keineswegs ոչ մէկ կերպով, keinenfalls ոչ մէկ պարագայի:

165. Պատճառական մակբայներու գլխաւորներն են.

deswegen	} ատոր համար	darum	ատոր համար
deshalb		darauf	անկէ յետոյ, անոր
weshalb	} որուն համար		[վրայ
weswegen		darnach	ըստ այնմ, անկից
warum	ինչու համար		[վերջ
dazu առ այդ		darüber	ատոր վրայ
darunter որուն հետ		worüber	որուն վրայ
dazu ինչու			

166. Գերմաներէնի մէջ կրնանք նախադասութիւն մը մակբայով ալ սկսիլ, փոխանակ մակբայը գիմաւոր բայէն յետոյ դնելու: Երբ նախադասութիւն մը մակբայով կը սկսի, այն ատեն ենթական բայէն վերջ պէտք է դնել. օրինակ՝ Heute habe ich deinen Bruder gesehen փոխանակ ըսելու ich habe heute deinen Bruder gesehen.

ՌԻՍԱՆԵՆԻ ԲԱՌԵՐ

das Verdeck դուրսը, վրան, կամքով	Isfen լուծել
das Boot նաւը	geneigt sein սրամաղիւր ըլլալ
der Gast հիւրը	fahren երթալ (կառնով, նաւով եւն.)
der Weg հանքան	draußen դուրսը
der Ausflug Բաղաւէն դուրս պայտը	drinnen ներսը, մէջը
der Überzieher վերաւիտն	sich wenden (an) դիմել
die Brille ակնոցը	sich freuen նայիլ
der Fächer հովանարը	erwarten (sich) սպասել
sich anschließen միասին երթալ,	sich scheiden բոլիլ
	[միանալ
t eifnehmen մասնակցիլ	anderewoher ուրիշ տեղէ
sich bemühen յոգնիլ	treten (in) ներս մտնիլ
	genau ճիշդ ու ճիշդ

121. Հրահանգ

Wir fuhren in einem Omnibus; die Herren saßen draußen, auf dem Verdecke, die Damen saßen drinnen. — Wohin sollen wir uns wenden? — Schau dorthin auf den Strom. Siehst du jenes Boot, dessen Lauf hierher gerichtet ist? — Mein Freund steht vor der Thür und scheint mich zu erwarten. — Woher haben Sie diese Nachricht erhalten? — Etwa von meinem Bruder? — Nein, ich habe sie anderswoher bekommen. — Der eine Feind kam von rechts (rechtsher) der andere von links (linksher). — Ich habe gut geschlafen. — Die Gäste trafen paarweise in den Saal. — Wir begegneten glücklicherweise einem Manne, der den Weg genau kannte (*կը ճանչնար*). — Der Diener glitt aus und fiel (*խնկաւ*) rücklings (*կոնակի վրայ*) zu Boden. — Sie haben sich vergebens hierher bemüht; meine Brüder machen heute zusammen einen Ausflug. Es ist zwar schwierig diese Aufgabe zu lösen, aber es ist keineswegs unmöglich. — Sollten Sie etwa geneigt sein an dem Ausflug theilzunehmen? Es werden sich wohl mehrere Ihrer Freunde anschließen.

122. Թարգմանութիւն

Երուանդ, ո՞ւր է քու վերաբերուդ, հոս է (hier ist er) մայր. — Երեկ չէ առջի օր, ամբողջ օրը ձիւնեց և անձրեւեց. — Ժամանակով ակնոց կը դնէի (*frug*), բայց հիմա չեմ գործածեր. — Ո՞րն (*welches*) է ձեր տունը. այս տեղ աջ կողմը մեր տունն է և հոն ձախ կողմը իմ զարմիկինս է. — Ո՞րքան ատեն կը մնաք ձեր ազգականներուն տունը (*bei*). — Դուռը զարնուեցաւ (*man hat an die Thür geklopft*). բարեկամդ Ստեփանն է. երեկ եկաւ Ամերիկայէն. — Ձեր հովանոցը բաւ է, ապահովապէս պիտի անձրեւէ. — Քոյրս հաւանականաբար (*vermuthlich*) հովանոց մը և հովահար մը պիտի գնէ. թերեւս սակայն միայն հովահար մը կը գնէ. — Չափազանց շատ ու

տեղը և չափազանց շատ խմելը վատառողջ (*ungefund*) բան է. — Այս քաղաքը շատ աղեկ կը ճանչնամ (*kenne*), երկար ատեն ապրած եմ հոն. — Երեկ վերջապէս իմ ծնողքէս նամակ մը ստացայ:

123. Միտք պահուելիք նախադասութիւններ

Sprichwörter

Ohne Fleiß keinen Preis. Առանց աշխատութեան վարձք չկայ.

Niemand kann zwei Herren dinnen. Երկու տէրանց կարելի չէ ծառայել.

Noth bricht Eisen. Պէտքը հնարամիտ կընէ (*երկաքը կը կոտրէ*).

Junger Spieler, alter Bettler. Երիտասարդութեան խաղամոլը ծերութեանը կը մուրայ.

Hochmuth kommt vor dem Fall. Ամբարտաւանութեան կը յաջորդէ անկումը.

Nach gethaner Arbeit ist gut ruhen. Աշխատանքէն վերջ քաղցը է հանգիստը.

Junges Blut spar' dein Gut, Armut im Alter weh thut. Խնայէ՛ երիտասարդ եղած ատենդ, դառն է աղքատութիւնը ծերութեան մէջ.

124. Ընթերցում

Der gute Mäher.

Früh ging ein Mäher mähen
Aufs Feld den reifen Klee,
Da schnitt er mit der Sense
Sart an ein Nest — o weh!

Drin lagen sieben Vöglein,
Sie lagen nackt und bloß.
“O könntet ihr schon fliegen,
Und wäret ihr schon groß!,,

Er mähete bedächtig
Weit um die Stelle her,
Und frug den Klee von dannen
Und störte da nicht mehr.

Die alten Vögel flogen
Nun wacker ab und zu,
Sie fütterten die Kinder
In ungestörter Ruh

Bald wuchsen ihre Flügel,
Sie flogen froh davon.
Der Mäher aber fühlte
Im Herzen süßen Lohn.

ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ

167. Գլխաւոր պարզ շարկաներն են հետեւեալ-
ները .

und և	denn որովհետեւ
aber } սակայն,	entweder ... oder կամ... կամ
allein } միայն թէ	nämlich, այսինքն
sondern այլ	weder ... noch ո՛չ ... ո՛չ

Այս շարկաները, որոնք համակարգող շարկա-
ներն են, նախադասութեան կազմութեան վրայ որեւէ
ազդեցութիւն չեն ընեն :

Օրինակներ՝ Ich habe ihn bei seiner Durchreise
weder gesehen, noch mit ihm gesprochen. Իր ճամբոր-
դութեան ատեն զինքը ոչ տեսայ և ոչ ալ հետը խօսե-
ցայ. Entweder du begleitest mich, oder ich bleibe bei
dir im Zimmer. կամ դուն կ'ընկերանաս ինձի և կամ
ես քեզի հետ սենեակին մէջ կը մնամ: Der Weise ist mit
seinem Schicksale niemals unzufrieden, sondern er fügt
sich willig ins Unvermeidliche. Իմաստունը իր ճակա-
տագրէն երբէք դժգոհ չէ, այլ յօժարակամ կը համա-
կերպի անխուսափելիին: Ich muß zu Hause bleiben;
denn ich bin krank. ստիպուած եմ տունը մնայ, որով-
հետեւ հիւանդ եմ: Der Strauß hat Flügel, aber (կամ
թէ allein) er kann nicht fliegen. Հայրամը թեւեր ունի,
միայն թէ չի կրնար թռչիլ: Viele Tiere, nämlich Haustiere,
sind dem Menschen nützlich. շատ մը կենդանիներ,
այսինքն ընտանի կենդանիներ, օգտակար են մարդուն :

168. Կարգ մը մակըայներ, նախադասութեան սկիզբը դրուած, կը գործածուին իբր շողկապ, և իրենց վերաբերած նախադասութեան բայը կը չըլի: Այս տեսակ շողկապներուն գլխաւորներն են հետեւեալները.

dann յետոյ	kaum . . . ի՞նչ հազիւ թէ . . . և ահա
also } այսպէս,	nun արդ-
ի՞նչ } ուրեմն	nur միայն
auch հետեւապէս	sonst ապա թէ ոչ
bald ակի՛	zuerst նախ, ամէնէն առաջ
doch և սակայն	zulezt ամէնէն վերջը
endlich վերջապէս	zwar իրաւ է թէ

Օրինակներ՝ Ich habe ihn oft ermahnt; doch will er sich nicht bessern. զինքը յաճախ զգուշացուցի (զգաստըքեան հրահրեցի). և սակայն (հակառակ ատր) ան չուղղեց ինքզինքը. Ich bin krank; also muß ich zu Hause bleiben. ես հիւանդ եմ: հետեւապէս ստիպուած եմ տունը մնալ. Kaum graue der Tag, so gingen die Arbeiter in Scharen zu ihrer Arbeit. հազիւ թէ լոյսը կը ճեղքուէր, և ահա՛ գործաւորները խումբ խումբ իրենց աշխատութեան կ'երթային. Zuerst gingen die Soldaten, dann kamen die Bürger und zuletzt die Frauen und die Kinder. ամէնէն առաջ կ'երթային զինուորները, յետոյ կուգային քաղաքացիները և ամէնէն վերջը կիները և տղաքը. Er war alt und blind und er konnte nicht arbeiten, sonst würde er nicht befehlen. անկէկա ծեր և կոյր էր և չէր կրնար աշխատիլ, ապա թէ ոչ չպիտի մորար. Zwar ist der Schüler nicht fleißig, aber er ist sehr klug; auch ermahnt ihn oft der Lehrer. իրաւ է թէ աշակերտը աշխատասէր չէ, բայց ան շատ խելացի է, ուստի ուսուցիչը ուղղութեան կը հրահրէ զայն յաճախ:

169. Կան նաեւ կախում ունեցող շողկապներ. ասոնցմէ գլխաւորներն են հետեւեալները.

als երբոր	ohnedafß առանց որ
bevor առաջ քան	seitdem յորմէ հետէ որ
bis մինչև որ	sobald ամիշապէս որ
da քանի որ	so daß այնպէս որ
damit որպէս զի	so oft ամէն անգամ որ
daß թէ, որ	während այն միջոցին որ
ehe առաջ քան	weil որովհետեւ
nachdem յետ քան	wenn թէ որ
ob schon } թէեւ	wie ինչպէս որ
obgleich }	

ՈՒՍԱՆՆԵԼԻ ԲԱՌՆԵՐ

die Wunde վերք	kommen lassen բերել տալ
der Wundarzt վիրաբոյժը	untersuchen փնտել
das Wundpflaster վերքի սպեղանի	begleiten ընկերացալ
der Diener սպասաւորը	ehren դաւնալ
der Rückkehr վերադարձը	gefährlich վտանգաւոր
die Ausflucht խուսափելու համբան	erschrocken սարսափած
hüten հովուել	ganz բոլորովին
geheißt werden բուժուիլ	im Gegenteil ընդհակառակը
eilen անապարհել	allerlei ամէն տեսակ
laufen վազել	

125. Հրահանգ

Schlechte Schüler suchen allerlei Ausflüchte, wenn sie ihre Aufgaben nicht gemacht haben. — Einige Mägde hüteten Kühe und Ochsen auf den Wiesen außerhalb des Dorfes. — Im reifen Alter genießen wir alle Kräfte und Fähigkeiten unsers Körpers und unsers Geistes. — Kaum ist der Mensch geboren, so erfährt ihn oft der unerbittliche Tod, welcher Männer und Weiber, Väter, Mütter und Töchter aus der Mitte ihrer Verwandten wegrafft. Die Bräute trugen Myrtenkränze in ihren Haaren und Sträuße in ihren Händen. — Die Holzhauer fällten die Bäume mit Äxten und Sägen. — In diesen Gräften ruhen die Fürsten und Markgrafen, welche ehemals das Land beherrschten.

126. Թարգմանութիւն

Երիտասարդ մարդ մը, որ մատը կտրած էր ⁽¹⁾, վերաբոյժ մը բերել տուաւ: Երբ այս վերջինը քննած էր վէրքը, ըսաւ սպասաւորին որ իրեն կ'ընկերանար « տուն դարձիր ⁽²⁾ և ինծի վէրքի սպեղանի բեր ⁽³⁾, բայց կարելի եղածին չափ շուտ ⁽⁴⁾ վազէ»: — «Ի սէր Աստուծոյ ⁽⁵⁾ պողոտայ ⁽⁶⁾ երիտասարդ մարդը, բոլորովին սարսափած, վէրքը ա՛յդքան վտանգաւոր է.» — «Ընդհակառակը, պատասխանեց վիրաբոյժը, եթէ սպասաւորը չաճապարէր, վէրքը անոր վերադարձէն առաջ կ'ընար ⁽⁷⁾ բուժուիլ»:

(1) der sich in den Finger geschnitten hatte. — (2) kehre nach Hause.
(3) hole! (4) so schnell wie möglich. — (5) um Gottes Willen. —
(6) rief. . . aus. — (7) könnte.

127. Միսֆ Պահուելիֆ Նախադասութիւններ

Sprüche.

Zwischen heut und morgen
Liegt eine lange Frist,
Verne schnell besorgen
Da du noch munter bist.

Թարգմանութիւն. — Այս օրուան եւ վաղուան միջեւ կայ երկար ժամանակամիջոց մը. սորվէ շուտով պէտքդ հոգալ, քանի՞ ճակատին առոյգ ես:

Sage mir mit wem zu sprechen,
Dir genehm, gemüthlich ist,
Ohne mir den Kopf zu brechen,
Weiß ich deutlich wer du bist.

Թարգմանութիւն. — Ըսէ ինծի թէ որու հետ խօսիլը քեզի հաճելի եւ ցանկալի է: Առանց ես գլուխ կոտրելու գիտեմ որոշապէս թէ ո՛վ ես դուն:

Das Glück.

Willst du immer weiter schweifen?
Sieh, das Gute liegt so nah!
Verne nur das Glück begreifen,
Denn das Glück ist immer da.

Թարգմանութիւն. — Դուն միշտ հեռունե՞րը կուգես երթալ: Տե՛ս, բարին այնքան մօտը կը գտնուի: Միայն թէ սորվէ ըմբռնել երջանկութիւնը, որովհետեւ երջանկութիւնը միշտ ներկայ է:

Sprichwörter

Jedes ding hat Zeit und Ziel, erst die Arbeit,
dann das Spiel. Ամէն բան իր ժամանակին,
նախ աշխատութիւնը յետոյ խաղը:

Ordnung halt' und liebe sie, Sie erspart dir
manche Müh. Կանոնաւորութիւն պահէ և սիրէ դայն, ան քեղի շատ յոգնութիւն կը խնայէ.

Einem Lügner glaubt man nicht, wenn er auch
die Wahrheit spricht. Ստախօսին չեն հաւատար, եթէ անիկա ճշմարտութիւն ալ խօսի.

Sage mir was du ißt, ich sage dir wer du bist.
Ըսէ ինծի թէ ի՛նչ կ'ուտես և ես ըսեմք քեզ թէ դուն ո՛վ ես.

Alle gute Dinge sind drei. Բոլոր լաւ բաները երեք կ'ըլլան.

Des Knaben Berglied

Ich bin vom Berg der Hirtenknab,
 Geh' auf die Schlößer all' herab.
 Die Sonne strahlt am ersten hier,
 Am längsten weilet sie bei mir,
 Ich bin der Knab' vom Berge.

Hier ist des Stromes Mutterhaus,
 Ich trink ihn frisch vom Stein heraus;
 Er braußt vom Fels in wildem Lauf,
 Ich fang' ihn mit den Armen auf;
 Ich bin der Knab' vom Berge.

Der Berg, der ist mein Eigentum,
 Da ziehn die Stürme rings herum;
 Und heulen sie von Nord und Süd,
 So überschallt sie doch mein Lied;
 Ich bin der Knab vom Berge.

Sind Blitz und Donner unter mir,
 So steh' ich hoch im Blauen hier;
 Ich kenne sie und rufe zu:
 Laßt meines Vaters Haus in Ruh!
 Ich bin der Knab' vom Berge.

Ludwig Uhland

ՀԱՄԱՌՈՅՈՒԹԻՆՆԵՐ

անկր. անկանոն բայ	մկ. մակբայ
անկս. անկատար	նխ. նախդիր
անց. րնդ. անցեալ րնդունելու.	եղ. շաղկապ
ար. արական	չ. չեզոք
դեր. դերանուն	օծր. օծանդակ բայ
իգ. իգական	օծկր. օծանդակակերպ բայ

Պ

Abend. ար. (—e) երեկոյ; des Abends	am. կրնաւեալ an dem ի
[մկ. իրիկունքով]	Աmerika. Ամերիկա
Abendbrot. չ. (—e) քնթրիք	an. նխ. վրան. մօտք. կիցք
Abendrot. չ. վերջալոյս	andere (der). միւսք
aber. բայց	Anfang. ար. (—e) սկիզբք
abſcheulich զգուշի, զարշելի	anfangen. անկր (anfang, angefangen)
Abſchied. ար. (—e) հրաժեշտ	[սկսիլ]
acht. ութք	angefangen. անց. քնդ. anfangen ի
Acht. իգ. ուշադրութիւն	angelegt. հաստատուած
achten. յարգել. ուշադրութիւն քնել	angetan. վրան առած. դրուած
Achtung. իգ. ուշադրութիւն, յարգանք	Angſt. իգ. (—e) վախ, մտահոգութիւն
achtzehn. տասնութ	ängſtlich. մտահոգ [թիւն]
achtzig. ութսուն	anſtändig. վայելուչ. պատուաւոր
Acker. ար. (—n) արք	anſtatt. փոխանակ
Ähre. իգ. (—n) հասկ	Anteil. ար. (—e) բաժին
Äſſe. ար. (—n) կապիկ	antun. վրան դնել. վրան առնել
Äfrika. Ափրիկէ	[(զգեսք)
ähnlich նման	Antwort. իգ. (—en) պատասխան
all(er), e, (es). ած. դեր. ամէն. բոլոր	antworten. պատասխանել
allein. միայն, առանձին	anweſend. ներկայ
allemal. ամէն անգամ	Anzahl. իգ. քանակութիւն
Almoſen. չ. (—) ողորմութիւն	Apfel. ար. (—n) խնձոր
alljährlich. ամէն տարի	Apotheker. ար. (—) դեղագործ
als. իբր. մինչդեռ. քան	Arbeit. իգ. (—en) աշխատութիւն
also. այսպէս, ուրեմն	arbeiten. աշխատիլ
alt. ծեր. հին	Arbeiter. ար. (—) գործաւոր
Älter. չ. տարիք	arbeitsam. աշխատասէր
	ärgern (ſich). բարկանալ
	arm. աղքատ. խեղճ

В

Arme (der). աղքատ
Arm. ար. (—e) թեւը
armfelig. ողորմելի
Armseffel. ար. (—) թիկնաթոռ.
Armstuhl. ար. (—e) թիկնաթոռ.
Armuf. իգ. աղքատութիւն
Art. իգ. (—en) տեսակ
artig. զգաստ, հանդարտ
Artigkeit. իգ. զգաստութիւն, հան-
Արշնի. իգ. (—en) դեղ (դարձուցիւն
Արշնեiglas. չ. (—er) դեղի շիշ
Արշի. ար. (—e) բժիշկ
Ասիւն. Ասիւ
Այի. ար. (—e) ծիւղ
Այիշեն. չ. (—) պղծիկ ծիւղ
աթ. անկտ. essen ի
atmen. շնչել
auch. նաեւ; auch nicht ոչ ալ
auf. վրայ
auf einmal. միք. մէկ անգամէն
Aufgabe. իգ. (—n) պարտականութիւն
aufmachen. բանալ (machen . . . auf,
[machen . . . auf)
aufmerksam. ուշադիր
Aufmerksamkeit. իգ. ուշադրութիւն
aufrecht. ուղիղ. կանգուն
aufrichtig. անկեղծ
aufs. կրն. auf das ի
Auge. չ. (—n) աչք
Augenblick. ար. (—e) ակնթարթ
Auglein. չ. (—) աչուկ
August. օգոստոս
aus. նախ. (բացառականի հետ) դուրս
ausgehen. անկտ. դուրս ելլել (ging . . .
[aus, ausgegangen)
Aussehen. չ. (—) երեւոյթ, կերպա-
Աւստրալիա. Աւստրալիա [բանք
außer. ի բաց առեալ
außerdem. բաց առի
Այի. իգ. (—e) կացի

Bach. ար. (—e) առու
Bahnhof. ար. (—e) կայարան
balb. շուտով
balb . . . balb. երբեմն երբեմն
Band. չ. (—er) ժապաւէն
Band. ար. (—e) հատոր
Bank. իգ. (—e) դրամատուն
Bär. ար. (des — en, — en) արջ
Bart. ար. (—e) մորմը
Bäse. իգ. (—en) զարմուհի
bat անկտ. bitten ի
Bauch. ար. (—e) փոր, որովայն
bauen. շինել
Bauer. ար. (—n) գիւղացի. երկրա-
Baum. ար. (—e) ծառ [գործ
Baumrinde. իգ. ծառի կեղեւ
Baumwolle. իգ. բամբակ
bedächfig. մտախոհ
bedecken. ծածկել
bedeuten. նշանակել
bedeutungsvoll. նշանակալից
bedienen (sich). գործածել. առնել
[(հրամանել)
Bediente. ար. (—n) սպասաւոր
befahl. անկտ. befehlen ի
befehlen. հրաման ընել
befehligen. հրամայել. վարել
befinden (sich). գտնուիլ, ըլլալ (որ-
[պիտուութիւնը)
beflecken. արատաւորել
begegnen. (sein օժանդակով) հան-
[դիպիլ
Begierde. իգ. տենչ, փափաք. անյա-
begierig. տենչադող, անյապ [գուրիւն
begleiten. ընկերանալ
begnügen (sich). (mit) գոհանալ
behalten. պահել
bei. մօտը, քովը. ասեմին

betrachten. նկատել
befrucht. վշացեալ, սխուր
betrügen. անկտ. (betrog, betrogen)
Bett. չ. (—en) անկողին [խաբել
betteln. մուրալ
beurteilen. դատել
Beutel. ար. (—) քսակ
Bevölkerung. իգ. բնակչութիւն
bewundern. հիանալ
bezahlen. վճարել
Biene. իգ. (—n) մեղու
Bienenstock. ար. (—e) փեթակ
Bild. չ. (—er) պատկեր. նկար
bilden. կազմել
billig. ընդունելի. աժան
Billigkeit. իգ. ընդունելիութիւն,
[աժանութիւն
Birne. իգ. (—n) տանձ
Birnbaum. ար. (—e) տանձենի
bis. մինչեւ
Bis. ար. (—e) խածուածք
Bitte. իգ. (—n) խնդրանք
bitten. անկտ. (bat, geboten) աղա-
[չել, — um խնդրել
bitter. ամ. դառն, — մկ. դառնօրէն
blank. փայլուն
blasen. անկտ. (blies, geblasen) փչել
blaß. տգողն
Blatt. չ. (—er) թերթ. տերեւ
blau. կապոյտ
bläulich. կապտօրակ
bleiben. անկտ. (blieb, geblieben)
[(sein օժանդակով) մնալ
bleich. դեփղեղին, գունաթափ
Bleistift. ար. (—e) մատիտ
Blick. ար. (—e) ականարկ
blicken. նայիլ, աչք նետել
blieb. անկտ. bleiben ի
blind. կոյր
Blindheit. իգ. կուրուութիւն

beide. երկուքն ալ
Bein. չ. (—e) սրունք
beinahe. գրեթէ, մօտաւորապէս
Beispiel. չ. (—e) օրինակ zum — o-
[բինակի համար
beißen. անկտ. (biß, gebissen) խածնել
bekam. անկտ. bekommen ի
bekannt. ծանօթ
Bekannter (ein). ծանօթ մը
beklagen. զանգասիլ
bekommen. ստանալ
Belgien. Պելժիքա
bellen. հաջել
beshnen. վարձարել
bemerken. նշմարել. դիտել ալ
benannte. անկտ. benennen ի
beneiden. նախանձիլ
benennen. անուանել
benutzen. օգտագործել
bequem. հանգստաւէտ
bereif. պատրաստ
bereits. արդէն
bereuen (etwas). զղջալ
Berg. ար. (—e) լեռ
Berglieb. չ. (—er) լեռնական երգ
berühmt. նշանաւոր
bescheiden. համեստ
beschmußen. աղտոտել
besitzen. անկտ. (besaß, besessen) տէր
[ըլլալ, ունենալ
besonders. մասնաւորապէս
besser. բաղդատակաւ գութ. աւելի
[աղելի
bessern (sich). ինքզինքը ուղղել
beste. գերադ. գութի. լաւագոյն
beständig. ամ. հաստատաբար — մկ. [շարունակ
bestehen. . . . aus. բաղկանալ
bestrafen. պատժել
Besuch. ար. (—e) խոցելութիւն

besuchen. այցելել
 befen. աղօթել
 Bliß. ար. (—e) կայծակ
 blühen. փայլաճախել, կածկլալ
 blößen. մայել
 bloß. ած. մերկացուած պարզ
 [— մկ. պարզապէս, միայն
 blühen. ծաղկիլ
 Blümchen. չ. (—) պզտիկ ծաղիկ
 Blume. իգ. (—n) ծաղիկ
 Blumenduft. ար. (—e) ծաղկանոց
 Blut. չ. արիւն [բոյր
 bluten. արիւնիլ
 Boden. ար. (—) գետին
 böse. չար
 boshaft. չարամիտ
 Bosheit. իգ. չարութիւն
 brauchen. գործածել, պէտք ունեն.
 braun. թուխ [նալ
 brausen. փրփրալ, պղպշալ
 brav. ազնիւ. պարկեշտ
 brechen. անկ. (brach, gebrochen)
 breit. լայն [փրցնել կոտրել
 Breite. իգ. լայնութիւն
 bricht. կը կոտրի՝ brechen էն
 Brief. ար. (—e) նամակ
 Brille. իգ. (—n) ակնոց
 bringen. անկ. (brachte, gebracht)
 Broi, Brod. չ. (—e) հաց [բերել
 Brücke. իգ. (—n) կամուրջ
 Bruder. ար. (—) եղբայր
 brüderlich. ած. եղբայրական, մկ.
 brüllen. մռնչել [եղբայրաբար
 Brunnen. ար. (—) հոր աղբիւր
 Brust. իգ. (—e) կուրծք
 Bube. ար. (—n) մանչ տղայ
 Buch. չ. (—er) գիրք
 Buchstabe. ար. (—en) տառ
 bücken (sich). ծռիլ
 bunt. գոյնզգոյն

Bürste. իգ. (—n) խոզանակ
 bürfen. խոզանակել
 Butter. իգ. կարագ



da. մկ. հոն; — եղկ. այն ատեն.
 Dach. չ. (—er) տանիք [քանի որ
 dadurch. անկից. այդ միջոցով.
 dafür. ասոր համար
 dagegen. հակառակ ասոր
 daheim. տանը մէջ
 daher. այդ պատճառով. որով
 dahin. դէպ ի հոն
 damit. մկ. ասով, այդ միջոցով,
 [— եղկ. որպէս զի

dankbar. երախտագէտ
 danken. շնորհակալ ըլլալ
 dann. այն ատեն. յետոյ
 daß. թէ
 Dattel. իգ. (—n) արմաւ
 dauern. տեւել
 Decke. իգ. (—n) առաստաղ
 decken. ծածկել
 denken. անկ. (dachte, gedacht) մը-
 denn. որովհետեւ [տածել
 dennoch. այսու հանդերձ
 Deputiertenkammer. իգ. խորհրդարան
 deßhalb. ասոր համար
 deutsch. գերմաներէն
 Deutschland. չ. Գերմանիա
 dich. զքեզ
 dick. թանձր, հաստ
 Dieb. ար. (—e) գող
 Diebstahl. ար. (—e) գողութիւն
 dienen. ծառայել
 Dienst. իգ. (—e) ծառայութիւն
 Dienstfertigkeit. իգ. ծառայելու
 [պատրաստակամութիւն
 dies կամ dieß. կրճատելով ձեւ dießesի
 diesmal. այս անգամ

Ding. չ. (—e) բան. առարկայ
 doch. եւ սակայն
 Dom. ար. մայր եկեղեցի
 Donau. իգ. Դանուբ
 Donner. ար. (—) որոտում
 donnern. որոտալ
 Donnerstag. ար. (—e) հինգշաբթի
 Dorf. չ. (—er) գիւղ
 Dorn. ար. (—er) փուշ
 dort. հոն, այն տեղ
 draußen. դուրս. դուրսը
 drehen (sich). դառնալ
 drei. երեք
 dreißig. երեսուն
 dreizehn. տասերեք
 drin. մէջը
 dringen. անկ. (drang, gedrungen)
 [թափանցել. ճեղքել անցնիլ
 dritte (der, die, das). երրորդը
 droben. վերք
 drohen. սպառնալ
 drunten. վարք
 duften. բուրել
 dumm. սխմար
 Dummheit. իգ. սխմարութիւն
 dunkel. մութ
 dünn. նուրբ, բարակ
 durch. միջոցաւ. մէջէն
 durchs. կրճատ. durch das ի
 Durst. ար. ծարաւ
 durften. ծարաւիլ
 durstig. ծարաւած



eben. ած. հարթ, հաւասար. — մկ.
 [ծիշդ հիմա
 Ebene. իգ. (—n) հարթավայր
 Ecke. իգ. (—n) անկիւն
 eckig. անկիւնաւոր
 edel. ազնուական. վեհանման
 ehemals. ժամանակաւ
 Ehre. իգ. (—n) պատիւ

ehren. պատուել
 ehrlieh. պատուաւոր. պարկեշտ
 Eiche. իգ. (—n) կաղնի
 eigen. սեփական
 Eigentum. չ. սեփականութիւն
 Eißelturm. ար. էյֆէլեան աշտարակ
 eifrig. եռանդոտ
 eilen. անապարտել
 eilends. անապարտաւոր
 einander. իրար զիրար
 einer, e, es. մէկը
 einfach. պարզ
 einfachig. պարզամիտ. սխմար
 einholen. ետեւէն հասնիլ
 einige. մէկ քանի
 Einigkeit. իգ. միաբանութիւն
 einmal. անգամ մը. անգամ մէկ ան-
 [գամէն, յանկարծ. ուրիշ—n' իսկ
 eins. մէկ
 einst. ատեն, անգամ մը
 Einwohner. ար. (—) բնակիչ
 einzig. մէկ հասիլ
 Eis. չ. սառ
 Eisenbahn. իգ. (—en) երկաթուղի
 eisen. երկաթեայ
 eitel. ունայն. ունայնամիտ
 elf. տասնեւմէկ
 Ellenbogen. ար. (—) արմուկ
 Eßern. յոգ. ծնողք
 emsig. ծրարան
 Ende. չ. վերջ
 endlich. վերջապէս
 eng. նեղ
 Engel. ար. (—) հրեշտակ
 Engelein. չ. պզտիկ հրեշտակ
 England. Անգլիա
 Enkel. ար. (—) թոռ
 Enkelin. իգ. (—nen) աղջիկ թոռ
 Ente. իգ. (—n) բադ
 entfernen (sich). հեռանալ

enthaltē. անկբ. (enthielt, enthalten)
 Entsetzen. չ. սոսկում [բովանդակել
 entseztich. սոսկալի
 erbarmen (sich) (սեռակամով) զթալ
 erbärmlich. ողորմելի
 erblicken. նշմարել
 erdacht. մտածած. յղացած
 Erde. իգ. (—) հող. երկրագունդ
 erfreuen (sich). ուրախանալ
 erfüllen. լեցնել
 erhalten. անկբ. (erhielt, erhalten)
 [ստանալ
 erkennen. անկբ. (erkannte, erkannt)
 [ճանչնալ
 erklären. բացատրել. լուսաբանել
 erkündigen (sich). տեղեկութիւն ու-
 erlauben. արձօնել [գել
 erleichtern. թեթեւցնել
 erleuchten. լուսաւորել
 ermessen. անկբ. (ermas, ermessen)
 ermorden. սպաննել [չափել
 ernsten. հնծել
 ernähren. սնուցանել
 erreichen. հասնիլ
 erretten. փրկել
 Errettung. իգ. փրկութիւն
 erschrecken. անկբ. (erschrock, erschro-
 [cken) վախնալ
 erste (der, die, das). առաջինը
 erfränken. խեղդել
 ertrinken. անկբ. (ertrank, ertrunken)
 erwachen. արթննալ [խեղդուիլ
 erwärmen. տաքցնել
 erweisen. անկբ. (ermies, erwiesen)
 [ցոյց տալ, (պատիւներ, ծառա-
 [յութիւն, եւլն)
 erwürgen. խեղդամահ ընել
 erzählen. պատմել
 Erzähler. ար. (—) պատմող
 Esel. ար. (—) էշ

essen. անկբ. (aß, gegessen) ուտել
 etwas. բան մը
 Europa. եւրոպա
 ewig. ան. յաւիտեական. — մկ.
 [յաւիտեան
 Exertitium. չ. (—ien) հրահանգ,
 [մարզանք

Տ

Fächer. ար. (—) հովահար
 Fahne, իգ. (—n) դրօշակ
 Fährnrich. ար. դրօշակիր
 fahren. անկբ. (fuhr, gefahren) եր-
 [թալ, (նաւով, կառքով, եւլն.)
 fallen. անկբ. (fiel, gefallen) իյնալ
 falsch. սխալ. կեղծ
 Falschheit. իգ. կեղծութիւն
 Familie. իգ. (—n) ընտանիք
 fand. անկբ. finden ի
 fangen. անկբ. (fang, gefangen) բռն-
 [նել, որսալ. փangen ... auf. որսալ
 Farbe. իգ. (—n) գոյն. ներկ
 färben. ներկել
 fast. գրեթէ
 faul. ծոյլ փտած
 Faulenzer. ար. (—) ծոյլ անծ
 Faulheit. իգ. ծուլութիւն
 Feder. իգ. (—n) գրիչ
 Federhalter. ար. (—) գրչակալ
 Federmesser. չ. (—) զմիկի
 fehlen. պակսիլ
 Fehler. ար. (—) սխալ. պակասու-
 feig, feige. վատ երկչոտ [թիւն
 fein. նուրբ
 Feind. ար. (—e) թշնամի
 feindselig. թշնամական
 Feld. չ. (—er) դաշտ
 Feldwebel. ար. (—) յիմնապետ
 Fels. ար. (—en) ժայռ

ՄՄ Հայագիտական գրադարան



MAL018217

Հ Բ Ա Տ Ա Ր Ա Կ ՈՒ Թ Ի Ի Ն Պ Ա Լ Ե Ն Ց Գ Ր Ա Տ Ա Ն

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

Ն Ո Ց Ն Հ Ե Ղ Ի Ն Ա Կ Է Ն

Յաւաջիկային հրատարակելի

1. Լիւսիսաւ Ընթացք Գերմաներէնի Բ. ԴԻՐԲ
2. Նոյնը Գ ԴԻՐԲ

Զրուցարութիւն Հայ—Դերմ—Յրաներէն—Տաւնի.

Հայ հնչումներով

15 Ղրշ.

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

Զրուցարութիւն Հայ—Անգլիերէն

Հայ հնչումներով

10 Ղրշ.

ՅԲԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

Զրուցարութիւն Հայ—Յրաներէն

Հայ հնչումներով

12.50 Ղրշ.

Լուսնեան—Բաւաւջեան Բաւ. Հայ—Յրաներէն

աշխարհիկ լեզուի, և. Տպագր.

35 Ղրշ.

ԳԻՆ 15 ՂՐՇ.